

Forklæde til midtvejsevaluering af initiativet "Forebyggelse af rekruttering af børn og unge til bandekriminalitet"

Baggrund

Socialudvalget, Børne- og Ungdomsudvalget, Beskæftigelses- og Integrationsudvalget, Kultur og Fritidsudvalget godkendte i november/december 2018 at modtage i alt 11,4 mio. kr. til projekt "Udenom banderne – sammen med familien" fra Udlændinge- og Integrationsministeriets pulje "Støtte til forebyggelse af bandekriminalitet - helhedsorienteret familieindsats" hen over perioden 2019 til medio 2021.

Projektet består i at udvikle en samarbejdsmodel for styrket myndighedskoordinering og en familieorienteret indsats på tværs af de deltagende forvaltninger for at forebygge, at børn og unge rekrutteres til bander.

Der er i alt fire kommuner med i projektet. Ud over Københavns Kommune er det Slagelse, Ishøj og Fredericia Kommune.

I foråret 2020 har Rambøll foretaget en midtvejsevaluering (bilag 1), og nogle af de overordnede fund er præsenteret nedenfor. Desuden præsenteres nogle specifikke erfaringer for Københavns Kommune.

Tværgående fund fra midtvejsevalueringen

Midtvejsevalueringen viser overordnet, at kommunerne er lykkedes godt med implementering af den familierettede indsats samt den tværgående samarbejdsmodel.

De foreløbige resultater peger på en lille positiv udvikling hos de involverede familier, særligt i forhold til trivsel, forældrekompetencer og familiernes tillid til kommunen.

Der ses en tilbagegang i forældrenes stressniveau, og det vurderes, at det skyldes en øget bevidsthed om egne udfordringer og ansvar. Evalueringen peger på, at den helhedsorienterede indsats har bidraget til, at flere forældre har fået styrket deres forældrekompetencer, hvormed de tydeligere engagerer sig i og sætter rammerne for deres børns liv. Derudover er der sket en mindre stigning i andelen, der er kommet i beskæftigelse.

Hos børn og unge ses en lille fremgang i deres trivsel og mestring af egen hverdag. Desuden ses forbedringer i forhold til deres skolegang samt reduktion i stofmisbrug, vold, kriminalitet og kriminel omgangskreds. Flere unge har fået et fritidsjob, som de fastholder.

Alle fire involverede kommuner oplever en styrke i den tværgående samarbejdsmodel, bl.a. fordi de tværgående styregrupper og kerneteams kan muliggøre en mere effektiv projektstyring og indsats i familierne.

17. september 2020

Sagsnummer
2019-0324897

Dokumentnummer
2019-0324897-16

Socialpolitik og Udvikling
Bernstorffsgade 17
1577 København V

EAN-nummer
5798009683052

Det skal nævnes, at Københavns Kommune ikke har bidraget til de progressionsmålinger, der refereres til i evalueringen. Dette skyldes, at det under Corona-nedlukningen i foråret ikke var muligt at foretage progressionsmålingen blandt familierne. Der er i København en overrepræsentation af familier med anden etnisk baggrund, og det blev vurderet, at opfølgningerne grundet sproglige udfordringer ikke kunne foretages over telefonen.

Foreløbige erfaringer i Københavns Kommune

Den familierettede indsats

Der indgår på nuværende tidspunkt 21 familier i projektet. 7 familier er blevet afsluttet. Det forventes, at projektet vil modtage flere familier i efteråret 2020 bl.a. fra de boligsociale helhedsplaner i Bispebjerg og på Ydre Nørrebro.

Kriterierne for at optage familier i projektet er, at der er begrundet frygt for, at et eller flere børn er i risiko for involvering i bandekriminalitet, og at familien samlet set har brug for en indsats fra mindst tre af de deltagende forvaltninger.

Data fra Rambøll viser, at de deltagende familier fra København har en højere grad af komplekse og omfattende sociale problemstillinger end gennemsnitligt for familier fra de øvrige kommuner, som deltager i projektet. Nedenfor præsenteres Rambølls opgørelse af nogle udvalgte baggrundskarakteristika for forældrene i alle fire kommuner sammenlignet med forældrene i projektet i København:

Tabel 1. Baggrundskarakteristika for forældre i alle kommuner i projektet sammenlignet med København

	Københavns Kommune (n=19)*	Alle kommuner (n=75)
Flygtning-/indvandrerbaggrund	84,2 pct.	66,7 pct.
Modtager offentlig ydelse	76,9 pct.	50,0 pct.
Ordinær beskæftigelse	23,1 pct.	42,2 pct.
Anbragte børn	16,7 pct.	8,7 pct.

**Rambøll har baseret deres opgørelse på baggrundsdata for 19 ud af 37 forældre i projektet i København.*

Overordnet er det kerneteamets vurdering, at de lykkedes med at skabe et trygt og tillidsfuldt samarbejde med en type af familier, som forvaltningerne erfaringsmæssigt har haft svært ved at få og/eller fastholde et samarbejde med.

Grundet de københavnske familiers komplekse problemstillinger, herunder også ofte helbredsmæssige udfordringer, må det tværgående kerneteam ofte støtte familien i at løse familiens akutte udfordringer samtidig med det helhedsorienterede arbejde med de mere langsigtede mål for den samlede families øgede trivsel. Kerneteamet har gode erfaringer med indledningsvist at prioritere at opbygge tillidsfulde relationer, og hjælpe med at frigøre familiens ressourcer til at arbejde med de store udfordringer. Kerneteamets tilgang til familierne har gjort det muligt at arbejde målrettet med en beskæftigelses- og fritidsjobindsats.

Siden 2020 er beskæftigelsesindsatsen opprioriteret i erkendelse af, at mange familiers udfordringer er beslægtet med forældres manglende tilknytning til arbejdsmarkedet og børnenes udfordringer med at finde fritidsarbejde.

De foreløbige beskæftigelsesresultater for projektet viser, at to forældre har fået et småjob og fem er kommet i virksomhedspraktik. Syv unge har fået et fritidsjob, og én har fået en læreplads. Den endelige afrapportering vil indeholde en opgørelse af, hvor mange borgere der er kommet i ordinær beskæftigelse eller uddannelse.

Nogle forældre vurderes at have for store helbredsmæssige udfordringer til at arbejde under almindelige vilkår. Her arbejder kerneteamet på en afklaring af deres muligheder for fremadrettet at varetage et arbejde. Indsatsen er virksomhedsrettet med virksomhedspraktik i kombination med ordinære timer.

Endvidere er kerneteamet lykkedes med at aftale løsninger vedrørende flere af de unges skole- eller uddannelsesforløb, der har betydet, at de fastholdes og trives i deres skole eller uddannelse. Desuden har indsatsen banet vejen for iværksættelse af fritidsaktiviteter blandt projektets unge. Bl.a. er kerneteamet lykkedes med at samle flere af de unge drenge i projektet til ugentlige træningsforløb i Grøndal Multicenter. To drenge er desuden startet til boksning i en lokal forening.

Kerneteamet

Medarbejdere fra de fire forvaltninger er blevet veletableret i et såkaldt kerneteam og er kommet godt i gang med at arbejde sammen med familierne om at skabe en positiv forandring for både børnene/de unge og forældrene. Tilgængeligheden og fleksibiliteten i kerneteamet synes at have en positiv effekt på samarbejdet med familierne, bl.a. oplever teamet, at både forældre og de unge uopfordret har kontaktet dem for at vende forskellige større og mindre problemstillinger.

Implementeringen af den tværfaglige samarbejdsmodel går godt, om end det har været udfordrende at organisere og skabe fælles fodslag i en kommune med så meget bredde som i København. Der er etableret en tydelig procedure for opsporing og visitering samt udredning og opfølgning, og teamet arbejder med udgangspunkt i familiehandleplanen.

Kerneteamet har desuden etableret en samarbejdsmodel, der tydeliggør medarbejdernes roller og ansvar i det tværfaglige samarbejde og i samarbejdet med de enkelte familier. Det betyder også en større tydelighed om, at de respektive indsatser, der sættes i gang i den enkelte familie, ikke står alene, men indgår i en sammenhængende plan og fælles indsats på tværs af forvaltningerne.

Videre proces

Københavns Kommune har fået forlænget projektperioden til og med juni 2021, idet projektet fik en senere opstart.

Rambøll foretager en endelig evaluering af projektet ultimo 2021¹. Når Københavns Kommune modtager rapporten, vil den blive forelagt Socialudvalget, Børne- og Ungeudvalget, Beskæftigelses- og Integrationsudvalget og Kultur- og Fritidsudvalget.

Den forsinkede projektopstart indebærer, at projektet har midler til at fortsætte aktiviteter i de første måneder af 2021. Såfremt der er et politisk ønske om at fortsætte projektet, vil der være behov for politisk stillingtagen til den videre finansiering fx via overførselssagen og/eller budget 2022.

¹ Det sene tidspunkt for den endelige evaluering skyldes, at SIRI projektet i 2020 opstartes i nye kommuner og først afsluttes ultimo 2021.

RAPPORT

MIDTVEJSEVALUERING AF INITIATIVET 'FOREBYGGELSE AF REKRUTTERING AF BØRN OG UNGE TIL BANDEKRIMINALITET'

Til
Styrelsen for International Rekruttering og Integration
og Socialstyrelsen

Rapport
24. august 2020

INDHOLD

1	Indledning	2
1.1	Baggrunden for midtvejsevalueringen af initiativet	2
1.2	Formålet med midtvejsevalueringen af initiativet	2
1.3	Datagrundlag og metode	4
2	Sammenfatning og anbefalinger til videre udvikling	6
2.1	Introduktion til evalueringens centrale fund	6
2.2	Initiativets målgruppe	7
2.3	Tværfagligt samarbejde, organisering og kompetenceudvikling	7
2.4	Den familierettede indsats	10
2.5	Særligt betydningsfulde elementer	14
3	Initiativets målgruppe	15
3.1	Centrale fund om målgruppen	15
3.2	Den rekrutterede målgruppe	16
3.3	Barrierer i rekrutteringen af målgruppen	20
4	Tværfagligt samarbejde, kompetenceudvikling og vidensdeling	22
4.1	Centrale fund om tværfagligt samarbejde, kompetenceudvikling og vidensdeling	23
4.2	Organisering af det tværfaglige samarbejde	24
4.3	Fælles kompetenceudvikling	32
4.4	Vidensdeling	37
5	Den familierettede indsats	39
5.1	Centrale fund om den familierettede indsats	39
5.2	Initiativets familierettede indsatsmodel	41
5.3	Opsporing af børn og unge i risiko	42
5.4	Familieudredning	49
5.5	Indsatser/familiehandleplan	54
5.6	Sagsgennemgange	66
6	Familiernes udvikling i initiativet	77
6.1	Centrale fund om familiernes udvikling	77
6.2	Børn/unges udvikling gennem initiativet	78
6.3	Forældrenes udvikling gennem initiativet	83
6.4	Udvikling i tillid til kommunen	86
6.5	Perspektiver på initiativets omkostninger ift. resultater for familier	86
	Bilag A: Datagrundlag og metode	89
	Midtvejsevalueringens dokumentationsmodel	89
	Metoder anvendt i midtvejsevalueringen	91
	Opmærksomhedspunkter ved fortolkning af data i midtvejsevalueringen	94
	Bilag B: Øvrige data	96
	Øvrige data fra fidelitetssurvey	96
	Øvrige data fra progressionsmålinger	99

1 INDLEDNING

1.1 Baggrunden for midtvejsevalueringen af initiativet

I satspuljeaftalen 2018 er der afsat 73,2 mio. kr. til initiativet 'Forebyggelse af rekruttering af børn og unge til bandekriminalitet'.

Formålet med initiativet er at *udvikle, afprøve og implementere en **målrettet kommunal tværfaglig og tværsektoriel helhedsorienteret familieindsats***, der skal forebygge rekruttering af børn og unge til bandekriminalitet. Initiativet skal medvirke til at stoppe fødekæden til banderne gennem en målrettet, helhedsorienteret indsats i samarbejde med familierne, således at børn og unge i risiko i højere grad kommer væk fra gaden og i stedet fokuserer på skole/uddannelse og ordinære fritidsaktiviteter.

Som en del af arbejdet er der etableret en bandetaskforce ('Bandetaskforcen') forankret i Styrelsen for International Rekruttering og Integration (SIRI) i samarbejde med Socialstyrelsen, som i et treårigt partnerskab skal **understøtte en række kommuner i at udvikle, implementere og afprøve** en tværfaglig, helhedsorienteret og virksom familieindsats til forebyggelse af rekruttering af børn og unge til bandekriminalitet gennem implementeringsstøtte og kompetenceudvikling af kommunernes fagprofessionelle.

I perioden 1. august 2018 til 31. december 2020 deltager fire kommuner. Det er hhv. Fredericia, Slagelse, København og Ishøj Kommuner.

Den samlede projektperiode for initiativet løber fra 2018 til 2021, og hertil er Rambøll Management Consulting tilknyttet som evaluator.¹

1.2 Formålet med midtvejsevalueringen af initiativet

Denne rapport udgør en midtvejsevaluering af initiativet 'Forebyggelse af rekruttering af børn og unge til bandekriminalitet'. Formålet med midtvejsevalueringen er at bidrage med viden om den **læring i kommunerne, der på nuværende tidspunkt er opnået** i perioden for initiativet samt viden om **den foreløbige udvikling, som familierne i initiativet har opnået**.

Midtvejsevalueringen skal således udlede udviklingspotentialer forbundet med metodeudvikling og implementering af initiativet i kommunerne (evalueringens formative sigte), samtidig med at midtvejsevalueringen skal illustrere den foreløbige udvikling hos familierne i initiativet (som i slutevalueringen vil blive vurderet i relation til initiativets indsatser og omkostninger, dvs. evalueringens summative sigte)². Begge typer af viden forventes at være relevante, hvis en tilsvarende indsats skal implementeres i andre kommuner.

Initiativets første projektforsøg har i høj grad været **fokuseret på udvikling af metoder og redskaber**, som udmøntes gennem tværfagligt samarbejde i den familierettede indsats i kommunerne. Derfor har initiativets fælles kompetenceudvikling og udvikling af tilgange og redskaber til fx familieudredning og formulering af familiehandleplaner, gennem et partnerskab mellem kommunerne og Bandetaskforcen, været en betydelig del af projektperioden. Det har betydet, at den systematiske tilgang til arbejdet med udsatte familier er blevet **udviklet undervejs i initiativet**, og derfor at størstedelen af de familieforsøg, der er igangsat, er indledt før initiativets metodiske

¹ <https://uim.dk/filer/fordelte-puljer/vejledning-bande-med-udsat-ansogningsfrist.pdf>

² Ved ordet *initiativ* forstås de samlede aktiviteter gennemført i regi af projektet, mens ordet *indsats* bruges til at betegne de borgernære aktiviteter.

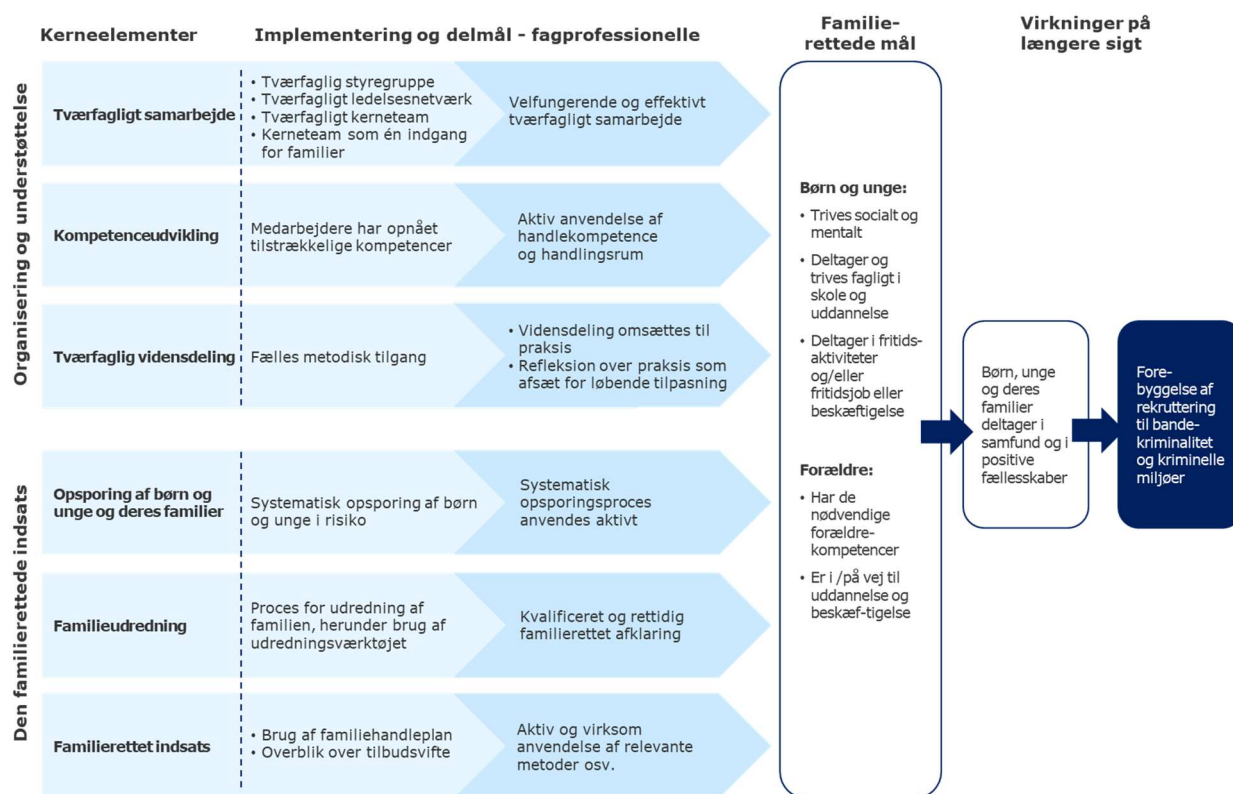
tilgang og værktøjer var færdigudviklet. Desuden skal det noteres, at den familierettede indsats er blevet **væsentligt forstyrret af den generelle nedlukning af danske offentlige institutioner pga. covid-19** fra marts til maj 2020. Midtvejsevalueringen er dermed udført på et tidspunkt, hvor initiativet kun har været fuldt implementeret i kort tid, og hvor den seneste periode er karakteriseret ved væsentlige forstyrrelser i det familierettede arbejde i kommunerne, fx indstilling af personlige møder med familier, fritidsaktiviteter m.m. pga. hjemsendte medarbejdere og restriktioner for fysisk kontakt.

Initiativets forandringsteori

I undersøgelsen af resultaterne af indsatsen og udmøntningen af kerneelementerne i indsatsen er der i midtvejsevalueringen taget udgangspunkt i forandringsteorien for initiativet, som er opsummeret i figur 1-1 nedenfor. Med andre ord er **hovedfokus** i evalueringen at undersøge implementeringen og den foreløbige virkning af kerneelementerne, som de fremgår af forandringsteorien.

Midtvejsevalueringen vil derfor undersøge, i hvilken grad og hvordan initiativets kerneelementer er blevet implementeret, og hvilken udvikling børn, unge og forældre har gennemgået i perioden, hvor de har modtaget indsatsen³. Mere specifikt undersøges i evalueringen, **om initiativets kerneelementer har resulteret i de organisatoriske delmål og målene på borgerniveau, som fremgår af forandringsteorien.**

Figur 1-1: Opsummering af initiativets forandringsteori

³ Eftersom der ikke er tale om et evalueringsdesign indeholdende en kontrolgruppe, og eftersom vi derfor ikke kan udtale os om den kontrafaktiske situation (dvs. hvordan børn, unge og familier ville have udviklet sig, hvis de ikke havde modtaget den familierettede indsats), kan vi ikke undersøge resultaterne/effekterne af den familierettede indsats. Ved at se på familiernes udvikling i perioden og kvalitativt undersøge både familiernes og kerneelementenes oplevelse af, hvad der er medført den givne udvikling, kan vi dog sandsynliggøre, hvorvidt kerneelementerne har (eller ikke har) bidraget til at skabe den identificerede udvikling.

1.3 Datagrundlag og metode

Midtvejsevalueringens datagrundlag består af både kvantitative og kvalitative data. De kvantitative data findes på to niveau:

1. Data på borgerniveau

På borgerniveau indgår data fra en **baggrundsmåling**, der bidrager med viden om, hvad der kendetegner målgruppen. **Progressionsdata** er inkluderet for at følge børn og unges trivsel samt forældrenes trivsel og mestring i lyset af forældrerelateret stress. Samtidig følges udviklingen i kriminalitet, beskæftigelse, uddannelse og forældrenes deltagelse i børnenes skole- og fritidsliv. Som udgangspunkt skal der udfyldes en progressionsmåling for hvert barn/unge og forælder i initiativet hver 6. måned. Midtvejsevalueringen bruger progressionsdata fra de borgere, der har udfyldt mindst to progressionsmålinger. *Indsamling af progressionsdata er dog blevet forstyrret af covid-19-nedlukningen. I mange kommuner har der været begrænset interaktion med familierne under nedlukningen, og der er derfor kun i begrænset omfang gennemført progressionsmålinger i denne periode.*

2. Data på kommuneniveau

Data på kommuneniveau består af en resultat- og fidelitetssurvey, der belyser kerneteamets implementering af kerneelementerne, og hvorvidt implementeringen har bidraget til at realisere de organisatoriske delmål med initiativet. Projektledere i kommunerne udfylder surveyen ca. hver 6. måned i dialog med kommunernes kerneteam.

De kvalitative data er indsamlet gennem casebesøg i kommunerne. Casebesøgene har inkluderet en række forskellige interviews med divergerende formål:

- **Interviews med projektledere/teamledere** kortlægger, hvad der kendetegner målgruppen, hvilken udvikling familien oplever at have opnået som følge af initiativet samt initiativets merværdi i forhold til den tidligere praksis.
- **Interviews med kerneteams** belyser initiativets organisatorisk implementering, oplevelser af kompetenceudvikling og vidensdeling samt de involverede familiers baggrund og udvikling. Samtidig indgår en gennemgang af faserne i et sagsforløb med vægt på teamets samarbejde om familien (borgerrejse).
- **Interviews med styregrupper** belyser de organisatoriske resultater af initiativet.
- **Interviews med familier** klarlægger familiernes oplevelser af at deltage i initiativet og det vurderede udbytte heraf.

I bilag A ses en mere udførlig beskrivelse af datagrundlaget og den metode, der ligger bag dataindsamlingen og databehandlingen.

Midtvejsevalueringen er dermed hovedsageligt baseret på kvantitative og kvalitative data, der afreporterer opfattelser, oplevelser og praksis blandt de fagprofessionelle i kommunerne og de borgere, der er involveret i initiativet. De afspejler dermed disse aktørers subjektive vurderinger af initiativet, metoder og udviklingen blandt borgere. Her bruges de kvantitative data til at måle, *i hvor høj grad* initiativets forskellige kerneelementer er implementeret. De kvalitative data fra interviews med fagprofessionelle og borgere bruges særligt til at undersøge, *hvordan* de er implementeret, hvilke *drivkræfter og barrierer* der har påvirket implementeringen, samt hvad der adskiller initiativets familierettede arbejde fra anden praksis i kommunerne.

Læsevejledning

Rapporten består af seks kapitler.

I **kapitel 1** (nærværende kapitel) introduceres det overordnede initiativ, formålet med midtvejsevalueringen, datagrundlaget og metoden i midtvejsevalueringen samt læsevejledning til rapporten.

I **kapitel 2** ses en sammenfatning af evalueringens centrale fund samt de generelle anbefalinger og opmærksomhedspunkter til nuværende kommuners arbejde i initiativet samt fremtidige kommuner, der skal implementere en lignende indsats.

I **kapitel 3** beskrives initiativets målgruppe, herunder den intenderede målgruppe og den faktiske målgruppe. Derudover beskrives også de barrierer, der har været for at rekruttere familierne til initiativet.

I **kapitel 4** præsenteres initiativets model til at understøtte det tværfaglige samarbejde om den familierettede indsats i kommunerne. Derefter fremgår en analyse af, hvordan kommunerne har organiseret deres arbejde under initiativet, og hvordan det har fungeret. Til sidst beskrives den kompetenceudvikling, som kommunerne har modtaget, og dertil en analyse af, hvorvidt kommunerne bruger og spreder de opnåede kompetencer.

I **kapitel 5** belyses først initiativets mål for indsatsen med børn, unge og deres familier samt den familierettede indsatsmodellen i initiativet. Derefter fremgår en analyse af, hvordan kommunerne har implementeret den familierettede indsats. Til sidst præsenteres det samlede familieforløb, som er implementeret i kommunerne, samt fire sagsgennemgange, der viser, hvordan de kommunale kerneteams har arbejdet med fire konkrete familiesager.

Rapporten afsluttes med **kapitel 6**, hvor familiernes udvikling gennem initiativet indtil videre præsenteres. Her er der særligt fokus på de parametre, som forandringsteorien peger på, at initiativet kan munde ud i for børn/unge og forældre, der deltager i initiativet. Derudover præsenteres perspektiver fra ledere og kerneteams om initiativets omkostninger i forhold til de potentielle resultater.

I **bilag A** beskrives evalueringens datagrundlag og metode samt opmærksomhedspunkter til fortolkning af evalueringens data og analyser. I **bilag B** præsenteres øvrige data fra progressionsmålinger og fidelitetssurvey, som ikke er inkluderet i rapportens kapitler.

Evalueringens analyser suppleres med generelle **anbefalinger og opmærksomhedspunkter** til iværksættelse af den tværfaglige samarbejdsmodel, der er udledt på baggrund af de samlede data for evalueringen. *De vises i blå bokse som denne.*

Anbefalingerne er både målrettet de eksisterende projektkommuner, der siden 1. august 2018 har deltaget i initiativet, samt kommuner der ønsker at implementere en tilsvarende indsats. De førstnævnte kommuner kan bruge anbefalingerne i udvikling af deres nuværende praksis i initiativet eller som pejlemærker for forankring af virksomme elementer fra initiativet efter projektets slutning. De sidstnævnte kommuner kan bruge anbefalingerne som opmærksomhedspunkter i deres planlægning og implementering af en tilsvarende indsats.

2 SAMMENFATNING OG ANBEFALINGER TIL VIDERE UDVIKLING

2.1 Introduktion til evalueringens centrale fund

Igennem den første del af projektperioden, er der løbende sket en **øget implementering af den familierettede indsats**. Det gælder alle tre faser i den familierettede indsats: opsporing, udredning samt indsats. Således er der sket en øget grad af implementering af de tre fasers aktiviteter og kerneelementer fra første til tredje måling. Kommunerne er længere i deres implementering af arbejdet med opsporing og udredning, mens de er knap så langt med at iværksætte indsatser og benytte familiehandleplanen. Der er ligeledes sket en **øget implementering af den tværfaglige organisering** gennem den første del af projektperioden. De etablerede tværfaglige styregrupper og faglige ledelsesnetværk bruges mere aktivt i nogle kommuner end andre, mens der er et højt niveau af samarbejde i alle de tværfaglige kerneteams, som driver initiativets familierettede indsatser.

Der kan også identificeres **en foreløbig positiv udvikling hos de involverede familier**. Det er særligt i forhold til trivsel, forældrekompetencer og tillid til kommunen, at både kommunerne og målgruppen oplever en forandring. Hos målgruppen viser evalueringens progressionsmålinger indtil videre en lille stigning i trivsel blandt de deltagende børn og unge. Det er samtidig oplevelsen blandt flere kerneteams, at indsatsen har hjulpet mange af de deltagende børn og unge, så de nu er blevet bedre i stand til at mestre hverdagen og har fået en tro på, at de kan ændre sig. Flere kerneteammedlemmer oplever desuden, at indsatsen har ført til forbedringer i skolegang hos mange af de børn og unge, der deltager i initiativet. Derudover viser progressionsdata, at deltageres stofmisbrug, vold, kriminalitet og kriminelle omgangskreds er reduceret gennem indsatsen. Foreløbig har det vist sig lidt vanskeligere at skabe resultater i forhold til fritidsjob og deltagelse i fritidsaktiviteter. Blandt forældrene er enkelte kommet i beskæftigelse. Progressionsmålingen viser, en lille tilbagegang i forældrenes stressniveau. Den lille tilbagegang i målingen skyldes formentligt, at forældrene er blevet bevidste om udfordringerne og den forældreopgave de står overfor. Trods den lille tilbagegang i progressionsmålinger oplever kommunerne, at mange af forældrene har styrket deres forældrekompetencer gennem indsatsen og nu i højere grad er engagerede og skaber positive rammer for deres børns liv.

Et centralt resultat, som fremhæves både blandt kerneteammedlemmer og de interviewede unge og forældre, er, at de involverede familier i indsatsen har **fået en større tillid til kommunen** (repræsenteret ved kerneteamet). Det viser sig blandt andet ved, at familierne selv kontakter kerneteamene, og at de bliver mere åbne om og beder om hjælp til de udfordringer, de står med.

De følgende afsnit fremhæver **de forhold, som midtvejsevalueringen har identificeret som særligt betydningsfulde for virkningen af indsatsen**, og som det derfor kan anbefales, at der arbejdes videre med i initiativet – med fokus på hhv. målretning af initiativet til en bestemt målgruppe, organisering og understøttelse af initiativet og den familierettede indsats. Anbefalingerne er både målrettet de eksisterende projektkommuner, der siden 1. august 2018 har deltaget i initiativet, samt kommuner, der ønsker at implementere tilsvarende indsats. De førstnævnte kommuner kan bruge anbefalingerne i udvikling af deres nuværende praksis i initiativet eller som pejlemærker for forankring af virksomme elementer fra initiativet efter projektets slutning. Andre kommuner kan bruge anbefalingerne som opmærksomhedspunkter i deres planlægning og implementering af en tilsvarende indsats.

2.2 Initiativets målgruppe

Indsatsen er målrettet familier, hvor børn og unge er i risiko for at blive rekrutteret til bandekriminalitet. Det varierer de fire kommuner imellem, i hvilken grad de deltagende børn og unge allerede har begået kriminalitet, og i hvor høj grad de allerede er tilknyttet bandelignende grupperinger. I kommunerne er det samlet set ca. 40 pct. af de deltagende børn og unge, der tidligere har været sigtet for kriminalitet eller dømt til et forbedringsforløb eller en straksreaktion.

Fælles for de fire kommuner er, at medarbejdere og ledere vurderer, at indsatsen er velegnet ift. familier, som har komplekse problemstillinger. Det kan være familier, hvor familiens børn og unge oplever udfordringer ift. trivsel, skolegang og fritidsliv, og som indgår i kriminelle eller småkriminelle miljøer. Samtidig kan forældrene mangle forældrekundskaber og samfundsforståelse, de kan have sproglige vanskeligheder, lavt uddannelsesniveau og økonomiske udfordringer. Det er derfor også familier, hvor der kan være behov for at arbejde med og koordinere hele familiens sager og indgange til kommunen, ligesom der kan være behov for at arbejde med dynamikken i familien. Hovedparten af de deltagende familier har minoritetsetnisk baggrund, og det er også erfaringen fra kommunerne, at der kan være nogle særlige vilkår i disse familier i relation til forældrekundskaber og forældrenes muligheder for at kunne støtte deres børn i at begå sig i det danske samfund. Samtidig påpeger kommunerne, at der også er etnisk danske familier, som står med tilsvarende udfordringer, og hvor indsatsen derfor også er relevant.

Kommunerne oplever også, at indsatsen er særlig velegnet til familier, hvor børn og/eller forældre har manglende tillid eller tiltro til kommunen. Det kan være familier, som har erfaringer med mange skiftende sagsbehandlere eller tiltag, som ikke har virket, og som derfor har behov for en koordineret indsats og en indsats, som tager udgangspunkt i deres specifikke situation og ønsker.

Fra initiativets side er der defineret en række inklusionskriterier for de deltagende børn og unge. Desuden har kommunerne selv udarbejdet yderligere inklusionskriterier, der passer til den lokale kontekst. Kommunernes egne inklusionskriterier varierer bl.a. ift. om målgruppen for indsatsen skal være familier, hvor børnene allerede har erfaringer med bandekriminalitet, eller hvor de på længere sigt kan være i risiko for dette. Variationen i inklusionskriterierne afhænger dels af udfordringsniveauet hos kommunens familier, dels af øvrige tilbud i kommunen og dels af kerneteamets ressourcer (tid per familie) og faglige kompetencer.

Derfor kan det anbefales, at den centralt definerede målgruppe for initiativet specificeres og uddybes i den enkelte kommune, så inklusionskriterier matcher den lokale kontekst. I den sammenhæng bør kommunerne specificere, hvordan de forstår og identificerer børn og unge i risiko for at blive rekrutteret til bandekriminalitet.

2.3 Tværfagligt samarbejde, organisering og kompetenceudvikling

For at understøtte en helhedsorienteret tilgang, som kvalificerer matchet mellem den rette indsats og de konkrete behov i familien, har kommunerne arbejdet med en *tværfaglig samarbejdsmodel*. Her har de opbygget samarbejdet på tværs af de respektive fagområder mellem ledere (i en styrgruppe) og mellemledere (i et fagligt ledelsesnetværk) og mellem medarbejdere i et tværfagligt kerneteam, som udfører en koordineret og sammenhængende indsats til de samlede familier. For kommunerne er det nyt at knytte børn og unge-, social- og beskæftigelsesafdelinger sammen på både ledelses- og sagsbehandlingsniveauet.

Generelt ses der en positiv udvikling i kommunernes implementering af initiativets model for organisering og understøttelse af det tværfaglige samarbejde, og samtidig kan der identificeres et

udviklingspotentiale. Kernetteams og de tværfaglige styregrupper fungerer aktivt i alle kommuner, mens det faglige ledelsesnetværk ikke er etableret i alle kommuner.

Kommunerne oplever modellen som en styrke, bl.a. fordi tværfaglige styregrupper og kernetteams kan muliggøre mere effektiv projektstyring og sagsforvaltning. Det er erfaringen, at både ledere og kerneteammedlemmer bliver opmærksomme på, hvad andre dele af kommunens administration kan, og det kan i nogle tilfælde føre til hurtigere og billigere løsninger, end hvis sagsbehandlingen kun bruger tilbud fra egen faglighed og værktøjskasse. I nogle kommuner er man dog ikke sikre på, at modellen er holdbar i længden, da det er ressourcekrævende at dedikere et kerneteam til relativt få borgere. De peger dog på, at dele af initiativets elementer med fordel kan implementeres.

De foreløbige erfaringer fra kommunerne peger dermed på, at det kan anbefales at skabe et tæt samarbejde på tværs af de forvaltninger, som familierne er knyttet til, så familiens samlede indsats kan koordineres. Samtidig kan det anbefales at følge op på, om ressourceforbruget modsvarer de langsigtede gevinster.

Kerneteamets sammensætning varierer kommunerne imellem. De består typisk af 4-6 medlemmer, som oftest repræsenterer kommunens afdelinger for børn og unge og beskæftigelse samt socialafdelingen.

I nogle af kommunerne har kerneteammedlemmerne direkte adgang til myndighedssystemer og må træffe afgørelser på vegne af den afdeling eller forvaltning, de har faglig tilknytning til. Det er erfaringen i disse kommuner, at det styrker indsatsen og samarbejdet med familien, fordi det giver mulighed for, at kerneteamet kan handle hurtigt på en række områder uden at skulle bringe sagen videre til andre niveauer eller afdelinger.

Kommunerne kan styrke det familierettede arbejde ved at sikre, at kerneteammedlemmer har sagsmyndighed og direkte adgang til myndighedssystemer for deres 'egen' del af forvaltningen, da det øger teamets mulighed for at handle hurtigt for og med familier.

Nogle kerneteammedlemmer er tilknyttet teamet på deltid. Det er erfaringen fra kommunerne, at der er nogle fagligheder, som kommer mindre i spil i indsatsen hos familierne end andre, og at det derfor kan være nødvendigt, at nogle medarbejdere kun er tilknyttet teamet på deltid. Samtidig er det udfordrende for deltidsmedarbejderne at afsætte den nødvendige tid til teamets fælles arbejde, kompetenceudvikling og møder.

Det er derfor en anbefaling, at kommunerne begrænser deltidsansættelse i kernetteams, da det på deltid kan være udfordrende at prioritere familiesamarbejdet sammen med kompetenceudvikling, teammøder m.m.

Det faglige ledelsesnetværk består af personaleledere og bevillingsmæssige ledere fra de områder, som er repræsenteret i kerneteamet. Det faglige ledelsesnetværk har blandt andet til opgave at sikre og koordinere kerneteammedlemmernes tid og engagement i teamet. Det faglige ledelsesnetværk er ikke etableret i alle kommuner, og tre af de fire kommuner har haft svært ved at se formålet med netværket. De ledelsesnetværk, der er nedsat, fungerer som praktiske koordinationsgrupper ift. personale, roller og ressourcer. Hvis et ledelsesnetværk etableres i en kommune er der bl.a. et særligt behov for, at personaleledere deltager i ledelsesnetværket, når der er deltidsmedarbejdere i teamet, da det kræver et særligt ledelsesmæssigt fokus både at sikre deres arbejdsvilkår og engagement i kerneteamet.

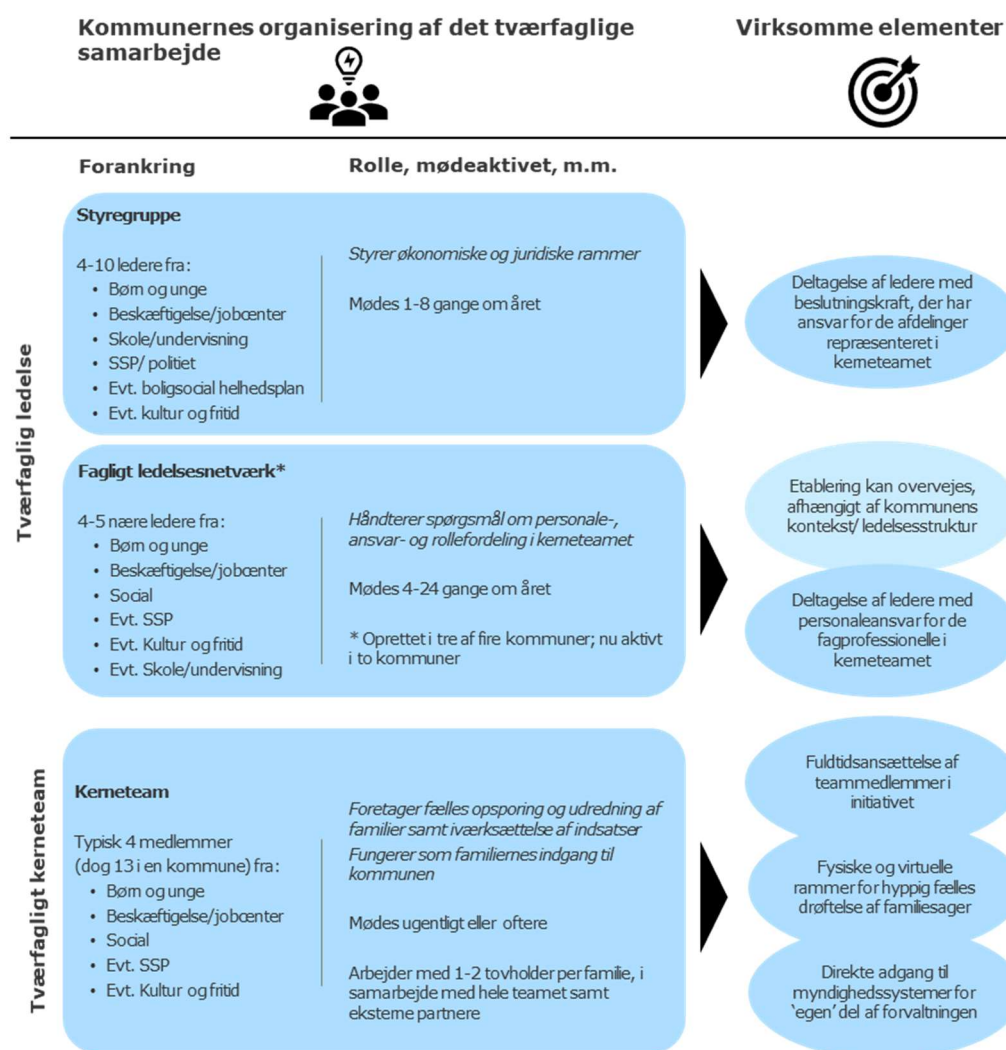
Det kan derfor anbefales, at kommunerne må vælge, om de vil etablere et fagligt ledelsesnetværk, som har til opgave at koordinere personale, roller og ressourcer. Hvis et netværk etableres, skal kernteammedlemmernes personaleledere indgå.

Styregruppen er etableret i alle kommuner og fungerer aktivt i tre kommuner, mens den i den fjerde kommune mødes sjældent. I styregrupperne deltager ledere fra forskellige forvaltninger, der støtter og styrer initiativet økonomisk og juridisk. Det vurderes, at denne organiseringsform støtter effektivitet og handlekompetence.

Det kan derfor anbefales, at styregruppen sammensættes af ledere fra de deltagende forvaltninger, så styregruppen indeholder de relevante bevillingsmæssige kompetencer. Samtidig bør den indbyrdes rollefordeling og relation mellem det faglige ledelsesnetværk og styregruppen aftales og defineres i de enkelte kommuner.

Kommunernes organisering af det tværfaglige samarbejde samt de virksomme elementer for vel-fungerende understøttelse af den familierettede indsats, som er identificeret på baggrund af deres erfaringer, vises i figur 2-1 nedenfor.

Figur 2-1: Kommunernes organisering af det tværfaglige samarbejde, herunder virksomme elementer

Kilde: Udarbejdet af Rambøll

Projektledere og kerneteams fra alle fire kommuner har deltaget i initiativets **kompetenceudviklingsforløb**, hvor oplevelsen er, at de har styrket viden om og en fælles tilgang til at anvende lovende metoder i den familierettede indsats. Nogle kommunale projektledere og kerneteammedlemmer oplever dog, 1) at nogle kompetenceudviklingsforløb var mere nyttige end andre, 2) at kompetenceudviklingsforløbene var tidskrævende og varede for længe ift. initiativets periode og behovet for at bruge tid på familiekontakt, idet kerneteamene ønskede at få mere tid til at samarbejde med familier under initiativet, samt 3) at formålene med de forskellige kompetenceudviklingsforløb ikke altid er tydelige. Flere fremhæver særligt LØFT-tilgangen som nyttig, da den er fremtids- og løsningsorienteret og ser en fordel i et fokuseret uddannelsesprogram for kommunale aktører.

Hvis en tilsvarende indsats skal implementeres i andre kommuner, kan en fælles kompetenceudvikling styrkes med prioritering af færre forløb og tidsmæssig koncentrering. LØFT-tilgangen kan med fordel prioriteres blandt tilbuddene.

Desuden er der hyppig **vidensdeling** i kerneteamene, som bruges til justering af praksis, mens der er mindre erfarings- og vidensdeling med andre aktører i kommunen. Der er et ønske i enkelte kommuner om at udbrede initiativets metodiske tilgang for at fremme forankring. Desuden ser mange af de interviewede kerneteammedlemmer den tværkommunale vidensdeling som en ressource til refleksion.

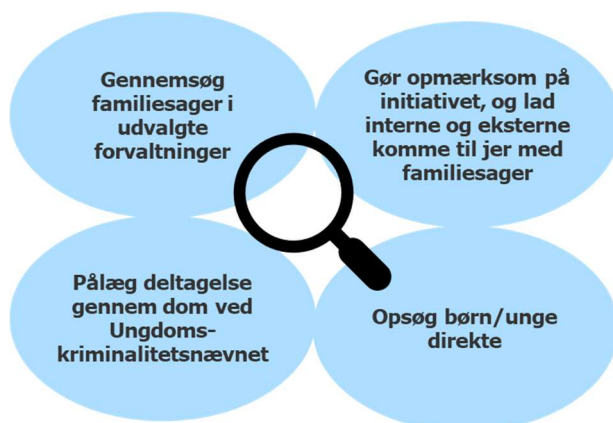
2.4 Den familierettede indsats

Kerneteamets familierettede arbejde, som består af opsporing, udredning og iværksættelse af indsats efter en samlet familieplan, er godt på vej til at blive implementeret i de fire kommuner. Således er der sket en øget grad af implementering af de tre fasers aktiviteter og kerneelementer fra første til tredje måling. Kommunerne er langt i deres implementering af arbejdet med at opspore og udrede familier, mens arbejdet med at iværksætte indsatser og benytte familiehandleplanen er længere fra at blive fuldt implementeret. I praksis er der dermed fortsat aktiviteter i indsatsmodellen, som kan blive mere sikkert og systematisk implementeret, ligesom faseinddelingen i praksis er mere flydende, end modellen tilskriver. Det tager tid at få etableret en systematisk og struktureret tilgang til arbejdet i faserne indenfor de nye organisatoriske rammer i initiativet. Det er nyt for kommunernes kerneteams at skulle arbejde sammen i alle indsatsmodellens faser og dermed at skulle arbejde tværfagligt i den grad, som er tilfældet i initiativet. For nogle er det også nyt at have et så vedholdende fokus på at følge familiernes motivation og ønsker, som initiativet lægger op til.

Det er derfor vigtigt, at kommuner, som skal implementere en tilsvarende indsats, er opmærksomme på, at det kan være en stor forandring for kerneteamets medlemmer, og at det kræver tid og et fælles fagligt fokus at udvikle og implementere en systematik for en vedholdende og tværfaglig indsats for familierne.

I **opsporingsfasen** anvender kommunerne forskellige tilgange som opsamles i figur 2-2. Nogle kommuner gennemgår sager vedrørende børn, unge og familier, der i forvejen varetages på social- og familieområdet, hvilket kan sikre, at familier hurtigt opspores, og at familier med en lang historik i kommunens system får tilbudt en ny og intensiv indsats i form af deltagelse i initiativet. Nogle samarbejder med andre parter både i og uden for kommunen om opsporing og rekruttering til indsatsen. Andre kerneteams udfører opfølgende arbejde og tager direkte kontakt til målgruppen

Figur 2-2: Kommunernes opsporingsaktiviteter

Kilde: Udarbejdet af Rambøll

Erfaringen fra kommunerne er, at opsporingstilgangen har betydning for, hvor udfordrede familier der rekrutteres til indsatsen. I nogle kommuner er der både familier, som deltager frivilligt, og familier, som er blevet pålagt at deltage på baggrund af en dom i Ungdomskriminalitetsnævnet. Det har givet kommunerne erfaringer med, hvilke forskelle i samarbejdet med familien det giver, når deltagelsen i indsatsen er frivillig hhv. pålagt. Under alle omstændigheder er det erfaringen, at det kan tage tid at opnå familiernes tillid og skabe motivation for deltagelse og forandring.

På baggrund af kommunernes erfaringer kan det anbefales, at opsporingstilgangen tilpasses til, om det er meget kriminalitetstruede familier, der er målgruppen – eller om man også gerne vil have fat i de familier, der har behov for en tidligere forebyggende indsats. I den sammenhæng bør kommunerne overveje fordele og ulemper ved påtvunget deltagelse og basere rekrutteringsstrategien på disse overvejelser.

I nogle kommuner har man ønsket at arbejde tidligt forebyggende og derfor opspore familier, som ikke i forvejen er kendte i de kommunale forvaltninger. Disse kommuner har gode erfaringer med en opsøgende opsporingsstrategi i samarbejde med eksterne parter og ved at være til stede, hvor målgruppen opholder sig.

Til kommuner, der ønsker at opspore børn og unge, som ikke har aktive sager i kommunen, kan det anbefales at etablere samarbejde med både interne og eksterne aktører i kommunen. Det kan fx være skoler, klubber, foreninger, politi og boligsociale indsatser. Særlig gavnligt er systematiske møder med SSP og § 115-møder, hvor potentielle unge kan opspores. I den forbindelse er det vigtigt at bruge tid på at gøre sig synlig og relevant for de aktører, der skal videregive familier til initiativet.

En del af målgruppen kan have negative erfaringer med kommunale indsatser og skiftende sagsbehandlere. Det er derfor erfaringen, at det kræver en langvarig og vedholdende indsats fra kerne teamet for at komme ind på livet af de lukkede familier.

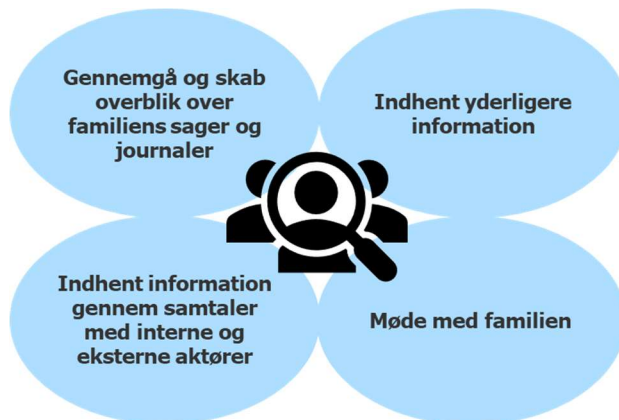
Det er vigtigt, at kommunerne afsætter tid til, at kerne teamet kan arbejde med motivation og tilslutning til familierne i forbindelse med opsporing og rekruttering til indsatsen.

I **udredningsfasen** arbejder kerne teamet sammen om en fælles og tværfaglig udredning af hele familien gennem fire tilgange vist i figur 3-2. Typisk danner teamet sig et overblik over familiens tidligere og eksisterende sager i kommunen, og hvis nødvendigt indhenter de yderligere oplysning

ger og information om familien. Det er erfaringen, at det er en fordel for samarbejdet med familien, når kerneteamet har sat sig godt ind i familiens historik. Samtidig er det erfaringen, at det er vigtigt også at få familiernes perspektiv på egen situation.

Det kan derfor anbefales, at kerneteamet sætter sig godt ind i familiens historik, så familien ikke oplever at skulle starte forfra. Samtidig er det vigtigt og grundlæggende for indsatsen, at familiernes egen opfattelse af situationen også spiller ind i udredningen.

Figur 2-3: Overblik over kommunernes tilgange til udredning

Kilde: Udarbejdet af Rambøll

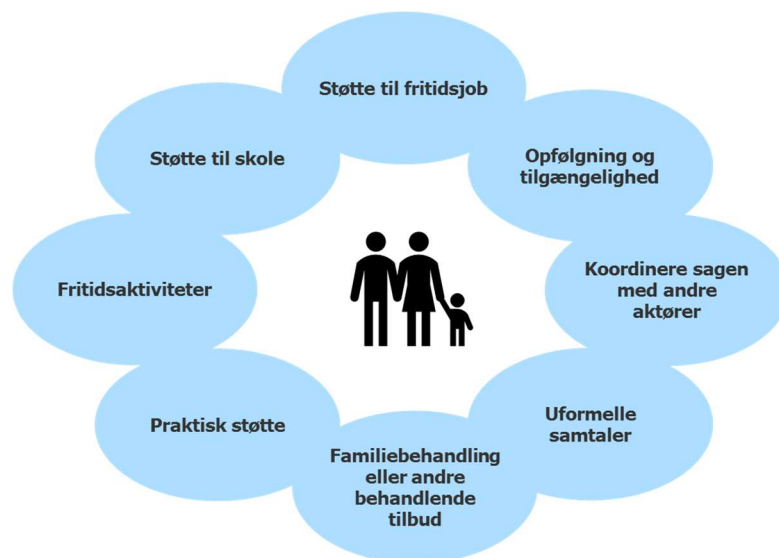
Det er kommunernes erfaring, at det kræver meget tid at udarbejde de fælles og tværfaglige familieudredninger. Dels kan det være ressourcekrævende, når kerneteamet sidder sammen og udarbejder udredningen, dels kræver det tid og en gensidig respekt at få forståelse af hinandens faglige perspektiver og rammer. I udredningsarbejdet er det også erfaringen, at teamets fælles tværfaglige udredning af familiernes situation kan understøttes med anvendelse af systematiske udredningsværktøjer.

Det er derfor anbefalingen, at kommunerne har fokus på at sikre, at kerneteamet har tid og rammer til at opnå forståelse af hinandens faglige perspektiver og kompetencer, så de reelt kan arbejde som et team. I den forbindelse er det også anbefalingen, at det sikres, at kerneteamet har tiden til i fællesskab at udarbejde udredninger, og at der arbejdes ud fra en fælles systematik.

I **familieplan- og indsatsfasen** igangsættes det egentlige arbejde for at styrke familierne. Kommunerne rapporterer, at der endnu ikke i så høj grad igangsættes egentlige bevillingsmæssige tilbud og foranstaltninger. Indtil videre er det også kun i relation til en mindre andel af forældrene, at der arbejdes indenfor LAB-loven.

I en del af familiernes forløb er det bærende dermed selve kerneteamets arbejde. Både kerneteamets medlemmer og familier peger på en række aktiviteter, som har betydning for familiernes udvikling og som ses af figur 2-4: Kerneteamet leverer løbende støtte til familierne, har hyppige uformelle samtaler med dem, følger hyppigt op og koordinerer med eksterne aktører. Derudover kan kerneteamet hjælpe familierne med at overkomme praktiske udfordringer, og de kan hjælpe de unge med at få et job eller et fritidsjob. I nogle kommuner tilbyder kerneteamet også gruppeforløb og familiebehandling.

Figur 2-4: Aktiviteter, som er drevet af kerneteam, til familien

Kilde: Udarbejdet af Rambøll

Det er erfaringen i kommunernes kerneteams, at det kan være udfordrende, men også er vigtigt, at de er opmærksomme på at finde en god balance mellem at holde hånden under familien og hjælpe familien til at kunne klare sig selv.

De foreløbige erfaringer tyder på, at kerneteams med fordel kan hjælpe familier med praktiske ting i starten af forløbet, da de kan fylde meget for udsatte familier. Senere bør familien hjælpes til at kunne klare sig selv.

Både familier og kerneteams i kommunerne oplever, at de kan styrke tillid hos familierne (både børn og forældre) gennem hyppig opfølgning og høj grad af tilgængelighed. Ofte oplever både forældre og de unge at stå i udfordrende situationer om aftenen eller i weekender, hvor de kan have behov for at kunne få hjælp hos kerneteamet med det samme. Tilgængelighed om aftenen og weekenderne kræver, at ledelsen også er villig til at give medarbejdere fleksible arbejdstider.

Det kan derfor anbefales, at der i kommunerne skabes gode rammer for, at kerneteams kan være tilgængelige for familierne, også i aften timer og weekender.

Som et led i aftaler om og koordinering af familiens forløb er det hensigten, at kerneteamet udarbejder en familiehandleplan. Det varierer dog, hvor systematisk der arbejdes med familiehandleplanen, og hvorvidt der udarbejdes et dokument, som familierne også kan orientere sig i. Det er hensigten, at familiens handleplan i høj grad er funderet i familiernes ønsker og behov, men igen er der forskel mellem kommunerne ift., hvordan og hvor direkte familierne inddrages i udarbejdelsen af planen. Generelt følges der hyppigt op på familiehandleplanen, og indsatsen justeres løbende. Her varierer det dog, hvor systematisk de følges op, og om det foregår via uformelle samtaler eller på mere formelle møder med diverse samarbejdspartnere. Interviews med kerneteams tyder på, at denne variation skyldes, både at medarbejderne tilpasser samarbejdet med familien til deres vurdering af familiens behov for og kompetencer til at blive inddraget, og at det kan virke tungt at arbejde meget struktureret med handleplan og opfølgning i teamet.

Det kan derfor anbefales, at kommunerne overvejer, hvordan de kan arbejde struktureret med udarbejdelse og opfølgning på familiens handleplan, så det sikres, at handleplanen bliver et nyttigt og anvendt værktøj. For at sikre familiens inddragelse i udarbejdelsen af handleplanen bør

kerneteammedlemmerne være opmærksomme på, at det kan være vanskeligt for udsatte familier at formulere drømme og langsigtede mål. Derfor kræver det en særlig tilgang i samtalerne med familierne. Her har nogle af kommunerne gode erfaringer med LØFT-tilgangen.

Indtil videre er det kun få familier, der er afsluttet, og generelt mangler kommunerne klare retningslinjer og planer for afslutning af familier.

Det kan anbefales, at kommunerne udarbejder retningslinjer for, hvornår en familie skal afsluttes i indsatsen, og hvordan det skal ske.

2.5 Særligt betydningsfulde elementer

I midtvejsevalueringen peger kommunerne således på en række **virksomme elementer** i indsatsen, som de oplever, er anderledes end deres normale praksis og som, de vurderer, har en særlig positiv betydning for indsatsens virkning. De virksomme elementer underbygges af deltagernes oplevelser med indsatsen. Ifølge deres udtalelser vil det være særlig vigtigt, at kommuner, der vil implementere en lignende indsats, har fokus på og skaber rammer for, at det tværfaglige kernteam:

- er sammen om familiesagerne på tværs af forvaltninger – fx ved at kerneteammedlemmerne udvælger familierne sammen, de udreder familierne sammen, de aftaler hvilke indsatser der skal igangsættes sammen og de sparrer sammen løbende om familierne. Dette kan skabe sammenhæng i familiernes sager på tværs af forvaltninger, og koordinerer en samlet helhedsorienteret indsats for familien.
- kan handle hurtigt i familiesager, fx gennem kerneteammedlemmernes direkte adgang til myndighedssystemer og mulighed for at træffe afgørelser på vegne af den afdeling eller forvaltning, de har faglig tilknytning til.
- i en vis grad har mulighed for at være fleksible i de tilbud/foranstaltninger, som tildeles familierne.
- har mere tid per familie, særligt med det sigte at kunne opbygge tillid imellem familierne og kerneteamet. Dermed kan de også stå til rådighed for uformelle samtaler og være mere vedholdende for at komme tættere på de familier, der som udgangspunkt ikke er motiverede for samarbejdet.

Dette kræver en tværfaglig organisering både på ledelses- og medarbejderniveau, som har fokus på disse elementer.

3 INITIATIVETS MÅLGRUPPE

I dette kapitel fremgår, hvilken målgruppe der er rekrutteret til initiativet i kommunerne, herunder hvad der kendetegner målgruppen, fx de udfordringer de står overfor. Ydermere beskrives barrierer for at rekruttere målgruppen.

Initiativet har fra starten fastsat en klar tilsigtet målgruppe. Målgruppen er socialt udsatte børn og unge, primært med anden etnisk baggrund end dansk, som er i risiko for at blive rekrutteret til bandekriminalitet, samt deres familier. Der er ydermere opstillet inklusionskriterier for målgruppen, som er følgende:

Inklusionskriterier for målgruppen

- Mellem 6 - 22 år
- Bosat i et socialt udsat boligområde
- Primært anden etnisk baggrund end dansk
- Indikatorer på risikoadfærd ift. bandekriminalitet*
- Er i familie med én eller flere bandemedlemmer.

Kilde: En introduktion til initiativet 'Forebyggelse af rekruttering af børn og unge til bandekriminalitet'.

* Indikatorer på bandekriminalitet defineres af Bandetaskforcen som: "Barnet eller den unge skal være venner eller i familie med personer i eller omkring problemskabende ungegrupperinger eller bander, dvs. at barnet eller den unge skal være observeret sammen med venner eller i familie med personer i eller omkring problemskabende ungegrupperinger eller bander (en familie defineres bredt og rummer dermed også en nær onkel eller fætter, som kan være i bander)." *Problemskabende ungegrupperinger* defineres ud fra Det Kriminalpræventive Råds definition som "grupper af unge, som primært mødes på gaden, har en uroskabende adfærd og har en kriminel adfærd eller er kriminalitetstruede. (Kilde: Oplæg fra initiativet til kommunernes projektledere i januar 2019 samt Det Kriminalpræventive Råds: <https://dkr.dk/media/8287/problemskabende-ungdomsgrupper-i-danmark.pdf>).

3.1 Centrale fund om målgruppen

I maj 2020 er der 51 familier⁴, der deltager/har deltaget i initiativet på tværs af de fire kommuner. I de 51 familier er der 75 børn/unge og 69 forældre i alt.

På tværs af de fire kommuner er der en række fællestræk i de familier, som er rekrutteret til projektet. Familierne er præget af uhensigtsmæssige dynamikker, blandt andet pga. af svage forældrekundskaber, økonomiske udfordringer og arbejdsløshed. I de ikke-etnisk danske familier kan familiedynamikken også være præget af kulturelle dilemmaer.

De **børn og unge**, som indgår i initiativet, udviser bekymrende adfærd på forskellige områder. En del har ustabil skolegang og svært ved at skabe en hverdag. En del indgår i banderelaterede grupperinger, og over 40 pct. er tidligere sigtet for kriminalitet eller dømt til et forbedringsforløb eller en straksreaktion.

Forældre, der har modtaget indsatsen, er typisk udfordret af social udsathed, lavt uddannelsesniveau og begrænsede forældrekundskaber. Mod forventninger er næsten halvdelen af forældrene

⁴ Tallene inkluderer alle forældre og børn, som har udfyldt baggrundsmålingen.

ved initiativets start i ordinær beskæftigelse eller selvforsørgende, og over 17 pct. har etnisk dansk baggrund.

Kommunerne oplever nogle **barrierer for at rekruttere** målgruppen til initiativet. Nogle familier har takket nej til deltagelse i initiativet grundet forældrenes manglende overskud, unges manglende erkendelse af at have et problem samt manglende tillid til indsatsens muligheder eller kommunen. Endvidere har kommunerne været usikre ift. rekrutteringen om, hvem der præcis er omfattet af en risiko for rekruttering til bandemiljøer, og nogle kommuner har oplevet at for mange familier har passet ind i målgruppen ift. de afsatte ressourcer i kerne teamet. Derfor har kommunerne udviklet lokale inklusionskriterier under de overordnede inklusionskriterier i initiativet.

3.2 Den rekrutterede målgruppe

Kommunerne har registreret familier, der er rekrutteret til initiativet, på forskellige parametre. I det følgende præsenteres disse familier. Derudover uddybes, hvad kommunerne oplever, der kendetegner familierne og deres problemstillinger.

Børn og unge

I figur 3-1 ses et overblik over børn/unge i initiativet på en række parametre. Figuren viser, at hovedparten af børnene/de unge er drenge, børn/unge mellem 15-17 år, bor hos mor eller begge forældre, har søskende og bor med søskende og har ingen afsluttet uddannelse. 40,6 pct. af de unge har tidligere været sigtet og/eller er sigtet for kriminalitet og/eller idømt forbedringsforløb eller straksreaktion. Dvs. at nogle af de unge er visiteret fra Ungdomskriminalitetsnævnet (UKN) og tvinges til at indgå i initiativet, i modsætningen til de andre familier der deltager frivilligt. 8,7 pct. af de unge har en psykiatrisk diagnose og 10 pct. har et fritidsjob.

Figur 3-1: Overblik over børn og unge i initiativet på en række parametre

BØRN OG UNGE			Alle kommuner (n=69)
BAGGRUNDSKARAKTERISTIKA			
	Køn	Pige Dreng Ikke angivet	21,7 pct. 76,8 pct. * 1,4 pct.
	Alder	6-11 år 12-14 år 15-17 år 18-22 år	7,2 pct. 30,4 pct. 49,3 pct. 11,6 pct.
	Bopæl	Bor primært hos mor Bor primært hos far Bor delvist hos mor og far Bor sammen med begge forældre Bor hos andre familiemedlemmer Er anbragt Udeboende Står uden bolig Andet	34,8 pct. 8,7 pct. * 4,3 pct. 31,9 pct. 2,9 pct. 8,7 pct. * 4,3 pct. * 2,9 pct. * 1,4 pct.
	Søskende	Har en søskende Bor med søskende	97,1 pct. 82,6 pct.
	Senest afsluttet uddannelse	Ingen afsluttet uddannelse Folkeskole Gymnasial ungdomsuddannelse Erhvervsuddannelse Kort videregående uddannelse Mellemlang videregående uddannelse	71,0 pct. 26,1 pct. * 2,9 pct. 0,0 pct. 0,0 pct. 0,0 pct.
	Tidligere begået kriminalitet	Har tidligere været sigtet og/eller dømt for kriminalitet og/eller idømt forbedringsforløb eller straksreaktion	40,6 pct.
	Psykiatrisk diagnose	Har en psykiatrisk diagnose	8,7 pct.
	Fritidsjob	Har et fritidsjob	10,0 pct. (n=60)

Note: * tre eller færre borgere.

Kilde: Baggrundsmåling (med undtagelse af data om fritidsjob, som er målt gennem progressionsmålinger; derfor er 'n' mindre for variablen 'Fritidsjob' end for de andre i tabellen).

Kommunerne fortæller, at børnene/de unge ofte er udfordret på mange forskellige punkter. Mange af de unge mangler en struktureret hverdag. Mange mangler 'hverdagsparathed' eller evnen til at skabe rytme i deres hverdag. De kommer ikke i skolen, laver ikke deres lektier og deltager ikke i fritidsaktiviteter. Børnene/de unge har typisk hashmisbrug eller blot hashforbrug. Derudover har børnene/de unge generelt højt skolefravær, trives ikke i skolen og fungerer dårligt socialt i skolen.

De unge i initiativet varierer mellem at være i risiko for kriminalitet eller begå kriminalitet. Ifølge nogle kerneteammedlemmer kan det være en udfordring med at arbejde 'forebyggende', når de unge allerede er involveret i bandekriminalitet. Nogle af børnene/de unge indgår i sociale grupperinger, der begår småkriminalitet som fx hærværk på den lokale skole eller i det lokale storcenter, mens andre har voldsdomme op til grov vold.

"Mange af de unge, vi har, ligger også i udkanten af normalområdet ift. skolegang. De er ikke nødvendigvis kognitivt dårlige, men de er socialt så dårlige, så de ligger hele tiden på kanten til at blive smidt ud af folkeskolen. En stor del af indsatsen går på at lave reel inklusion i folkeskolen og beholde dem i folkeskolen." (Projektleder/teamleder)

"Graft sagt handler det om, at børnene kender mange af bandemedlemmerne. De er vokset op med dem, vi kan ikke fysisk fjerne dem fra dem. Børnene har ikke nogen arenaer, hvor de lykkes, udover at de kan være modige og begå småkriminalitet. Og så har de måske en ghetto-identitet i skolen." (Projektleder/teamleder)

Ifølge projektledere og kerneteams er mange af de unge med **minoritets-etnisk baggrund** i en identitetskonflikt mellem, hvor forældre og kultur opstiller meget strenge adfærdskrav,

mens den danske ungdomskultur trækker i den anden retning, fx mod hashrygning og samvær med det modsatte køn. Samtidig oplever de en social udsathed ved ikke at have de samme muligheder, som mange etnisk danske unge har.

I nogle tilfælde har kommunerne også opsporet deltagere i initiativet ved at række ud til de allerede opsporede unges netværk, fx deres fætre. En kommune har valgt at rekruttere særligt drenge fra samme grupperinger i et socialt udsat boligområde.

Dette er med en forestilling om, at hvis barnet/den unge skal flyttes og ikke falde tilbage i gruppens dynamikker, kræver det, at vennerne i gruppen også rykkes. Det har betydet, at enkelte er taget med i indsatsen, selv om de blev vurderet til at være i mindre risiko end de andre, så de ikke oplever at være udenfor, når et tilbud sættes i gang, og så de kan hjælpe kammeraterne.

Forældre

I figur 3-2 ses et overblik over forældrene i initiativet på en række parametre. Figuren viser, at der er lidt flere mødre end fædre involveret i initiativet, og at 46,7 pct. af forældrene er separeret. 29,4 pct. af forældrene har 7, 8 eller 9 år i folkeskole som den seneste afsluttede uddannelse, mens 17,3 pct. ingen uddannelse har, og 30,7 pct. har svaret 'ved ikke'.

Hovedparten af forældrene har flygtninge-/indvandrerbaggrund, modtager offentlige ydelser (42,2 pct. er dog i ordinær beskæftigelse) og har ét barn, der deltager i initiativet. Ydermere har 16 pct. af forældrene tidligere været sigtet og/eller dømt for at have begået kriminalitet, og 1,3 pct. har tidligere været registreret som medlem af en bande. 10,7 pct. af forældrene har et alkohol- eller stofmisbrug.

"Mange unge har identitetskonflikt ift. forældre, er rigide, nogle gange med koranen eller noget andet, de får at vide, alt det de ikke må – fx være sammen med pigerne. Men for at tilhøre en dansk gruppe er det de ting, de skal gøre. De bliver en isoleret del af de unge indvandrer drenge. De får hverken uddannelse eller jobs. De oplever ikke at have samme muligheder som danske drenge har ift. jobs, at deres forældre ikke kan hjælpe, politichikane. Det er vrede unge mænd. (Projektleder/teamleder)

Figur 3-2: Overblik over forældre i initiativet på en række parametre

FORÆLDRE			Alle kommuner (n=75)
BAGGRUNDSKARAKTERISTIKA			
	Køn	Kvinde Mand	56,0 pct. 44,0 pct.
	Senest afsluttede uddannelse	Ingen uddannelse Folkeskole (7 års skolegang) Folkeskole (8 eller 9 års skolegang) Erhvervsuddannelse Gymnasial ungdomsuddannelse Kort videregående uddannelse Mellemlang videregående uddannelse Ved ikke	17,3 pct. 6,7 pct. 22,7 pct. 5,3 pct. * 2,7 pct. 5,3 pct. 9,3 pct. 30,7 pct.
	Civilstatus	Ugift Partnerskab/samlevende Gift/separeret Enke/enkemand Fraskilt	12,0 pct. 13,3 pct. 46,7 pct. * 2,7 pct. 25,3 pct.
	Antal børn i initiativet	0 børn** 1 barn 2 børn 3 børn 4 el. flere børn	* 4,0 pct. 58,7 pct. 29,3 pct. 8,0 pct. 0,0 pct.
	Oprindelse	Flygtninge-/indvandrerbaggrund Efterkommer Dansk oprindelse Ved ikke	66,7 pct. 9,3 pct. 17,3 pct. 6,7 pct.
	Arbejdssituation	Ordinær beskæftigelse Ordinær uddannelse Selvforsørgende Modtager offentlig ydelse	(n=64) 42,2 pct. * 1,6 pct. 6,3 pct. 50 pct.
	Tidligere begået kriminalitet og banderegistrering	Har tidligere været sigtet og/eller dømt for at have begået kriminalitet Har tidligere været registreret som medlem af en bande	16 pct. * 1,3 pct.
	Misbrug	Har et alkohol- eller stofmisbrug	10,7 pct.

Note: * tre eller færre borgere. ** Hvis forældre er oprettet i Rambøll Results under en familie, hvor der ikke er oprettet børn, da præsenteres de her som havende 0 børn i initiativet.

Kilde: Baggrundsmåling (med undtagelse af data om arbejdssituation, som er målt gennem progressionsmålinger; derfor er 'n' mindre for variabelen 'Arbejdssituation' end for de andre i tabellen).

Kommunerne fortæller, at forældrene typisk er udfordret af begrænsede ressourcer eller muligheder for at hjælpe deres børn med skole og uddannelse samt begrænsede opdragelseskompetencer og pædagogiske kompetencer (forældre-kundskaber). De understreger, at det ikke kun er tilfældet blandt forældre, der står udenfor arbejdsmarkedet, men kan også være en udfordring for nogle af de forældre, som er i beskæftigelse. Her kan mange timers arbejde og arbejde på skæve tidspunkter betyde, at de ikke er til stede til at sætte rammer for de unge.

"Forældrene er udfordret af ikke at kunne sætte rammer, tænker jeg. De mangler almindelige forældre-kundskaber og at være klar over de rammer, der skal sættes. De mangler overskud til at få barnet i skole."
(Kerneteammedlem)

Forældrene kan typisk karakteriseres som ressourcesvage og har økonomiske udfordringer. Forældrene har ingen eller en kort uddannelse (ved 30 pct. af forældrene vides dog ikke, hvilken uddannelse de har). I nogle af familier er der forskelle i arbejdsmarkedstilknytning mellem kønnene, med en del mødre der går hjemme. De involverede forældres arbejdsmarkedssituation er anderledes end forventningen blandt kommunerne. Der er langt flere forældre i arbejde, end kommunerne

havde regnet med. Dette har været overraskende for mange kommuner, da det forventedes inden indsatsen, at de fleste af forældrene til unge, som er i risikogruppen, var arbejdsløse.

Desuden har mange af familierne haft sager i kommunen tidligere. Nogle af disse familier har været meget lukkede og svære at komme ind på livet af, da mistillid til kommunen har fyldt meget.

"Det er familier med mange børn, der er langt fra arbejdsmarkedet. Faren arbejder ufaglært, og moderen er hjemmegående. Hun er måske i en indsats, ikke beskæftigelsesparat, men aktivitetsparat, har ikke haft tilknytning til arbejdsmarkedet. Så høj arbejdsmarkedsidentitet hos faren og lav arbejdsidentitet hos moderen." (Projektleder/teamleder)

"I starten havde vi tænkt, at det skulle være familier på kontanthjælp og mange søskende. Men omkring halvdelen af forældrene er i arbejde. En blanding af etniske danskere og anden etnisk herkomst." (Projektleder/teamleder)

"Der er mange flere forældre, der er på arbejdsmarkedet, end jeg troede. Jeg havde en fordom om, at der var ret høj ledighed blandt disse familier." (Projektleder/teamleder)

Ifølge kommunerne er de forældre i initiativet, der er af **anden etnisk herkomst** end dansk, typisk socialt isolerede fra samfundet og fra etniske danskere. Nogle er påvirkede af tidligere traumer. De kan føle sig stigmatiserede, uden medborgerskab og forstår ikke det system, de lever i, og hvor de eventuelt skal henvende sig for at få hjælp. Det kan gøre, at de heller ikke har overskud til at tage hånd om deres børn. De mangler sprogkunderskaber til at kunne hjælpe med lektier og deltage i børnenes skolegang. Forældrene ønsker ofte ikke at tale om følelser og har svært ved at gå i dialog med andre om deres måde at opdrage deres børn på, som ofte er meget kulturbestemt og autoritær.

I målgruppen er der flere familier med dansk etnisk herkomst, end der var lagt op til med den indtenderede målgruppe for initiativet, hvor det fremgår, at familier med anden etnisk herkomst end dansk er den primære målgruppe. Nogle kommuner oplever, at det er svært at rekruttere familier med minoritetsetnisk baggrund til initiativet, særligt pga. mistillid til kommunen og familiens ære, som de oplever er på spil, hvis andre opdager, at de får hjælp fra kommunen. Dog er det alligevel lykkedes at rekruttere mange af dem efter at have investeret tid i at komme tættere på familien og bygge tillid. Andre kommuner oplever, at udsatte etnisk danske børn/unge i lige så høj grad kan få gavn af initiativet, og at børn/unge uanset herkomst grupperer sig i mindre hensigtsmæssige miljøer. Derfor, ifølge kommunerne, er en større andel af familierne end forventet endt med at være af etnisk dansk herkomst.

3.3 Barrierer i rekrutteringen af målgruppen

Der er ikke mange familier, der har sagt nej til at deltage i initiativet. Enkelte familier har afslået invitationen til at deltage pga. manglende overskud, fx hvor en mor ikke føler sig klar til at deltage i gruppemøder. Dertil har nogle af de adspurgte unge ikke erkendt, at de har et problem, som udsætter dem for risiko, og derfor ikke ser et behov for at indgå i indsatsen.

Andre familiers ønsker om ikke at deltage er dog begrundet i manglende tillid til indsatsens muligheder eller kommunen. Hertil er eksempel på, at familier har sagt nej:

- Manglende tiltro blandt forældre og unge til, at indsatsen kan hjælpe

- Bekymringer om familiens ære, fx hvis man bliver set med og som hjulpet af kommunen (gælder særligt for familier i udsatte boligområder, hvor andre familiemedlemmer eller netværk bor tæt på)
- Mistillid til kommunen på baggrund af tidligere syn på kommunen.

"Storebrødre eller fætre til dem gør, at de er skolet i, at man ikke taler med kommunen. De er blevet vant til, at man kan sige nej." (Kerneteammedlem)

Endvidere har flere kommuner været usikre ift. rekrutteringen om, hvem der præcis er omfattet af en risiko for rekruttering til bandemiljøer. Derfor har kommunerne udviklet inklusionskriterier under de overordnede inklusionskriterier i initiativet, som er præsenteret i indledningen til dette kapitel. Ligeledes har en kommune måtte indsnævre deres kriterier grundet manglende ressourcer til at opspore og rekruttere alle relevante familier i målgruppen. I praksis har kommunerne derfor defineret lokale inklusionskriterier for familierne.

To kommuner fremhæver 'kompleks familiesag' som et kriterium for at inkludere familien i initiativet. En af disse kommuner har fx defineret kompleksiteten som, at familien skal have brug for eller er i risiko for at få brug for hjælp fra tre ud af fire forvaltninger i kommunen. Det har dog også været svært for kommunerne at vurdere, om familiens sag er kompleks, hvis ikke der er opstillet klare kriterier for dette.

En kommune anvender derudover også en skala for, hvornår de definerer fare for, at børn/unge ender i bandekriminalitet. Her anvender de en skala fra SSP-regi. Niveauplacing af unges sager i SSP-regi på en skala fra 1-4, hvor 4 er højest⁵. Fx unge i niveau 2-4 tages ind, men niveau 1 ikke gør, medmindre barnet/den unge har mange niveau 1-sager.

Udgangspunktet for inklusion i indsatsen for de fire kommuner starter i første omgang hos barnet/den unge, herefter undersøges den øvrige families mulige udfordringer.

Kommunernes erfaring med rekruttering og indsatser i initiativet peger på, at det kan være anvendeligt for kommunerne selv at specificere nogle kriterier udover initiativets faste inklusionskriterier. Fx kan det være relevant i nogle kommuner at specificere, at målgruppen skal have bopæl i et bestemt udsat boligområde, hvordan 'risiko for bandekriminalitet' operationaliseres i opspøringskriterier eller yderligere inklusionskriterier, som giver mening i den lokale kontekst.

"Borgere og familier med unge eller børn, der var i risiko for bandekriminalitet': Det har taget nogle omgange, før vi har kunne finde ud af, hvad det betød, hvilke tegn eller indikationer skal der være til stede, for at familien er relevant for projektet ... Vi har kigget på kontakt med politiet, er der vold, også i familien, er den unge blevet antruffet på steder i det offentlige rum sammen med personer, vi forbinder med bandemiljøet. Det har været udfordringen at arbejde med forebyggelse, men også have klare indikationer på, at familien er i målgruppen for en koordineret indsats." (Kerneteammedlem)

"Der skulle være kontakt med det kriminelle miljø, eller der skulle være antydninger af, at det kunne trække derhen ... Tre ting skulle være til stede, før familien kunne indskrives: 1) Adresse et bestemt sted, 2) familien skal kunne få brug for hjælp fra tre ud af fire forvaltninger, der er inkluderet eller en betydelig risiko herfor, 3) de er i fare for at ende i organiseret kriminalitet." (Kerneteammedlem)

Anbefaling

Nogle kommuner kan med fordel specificere yderligere inklusionskriterier, fx bopæl i et bestemt udsat boligområde, specifikke tegn på risiko for bandekriminalitet eller andet, som giver mening i den lokale kontekst.

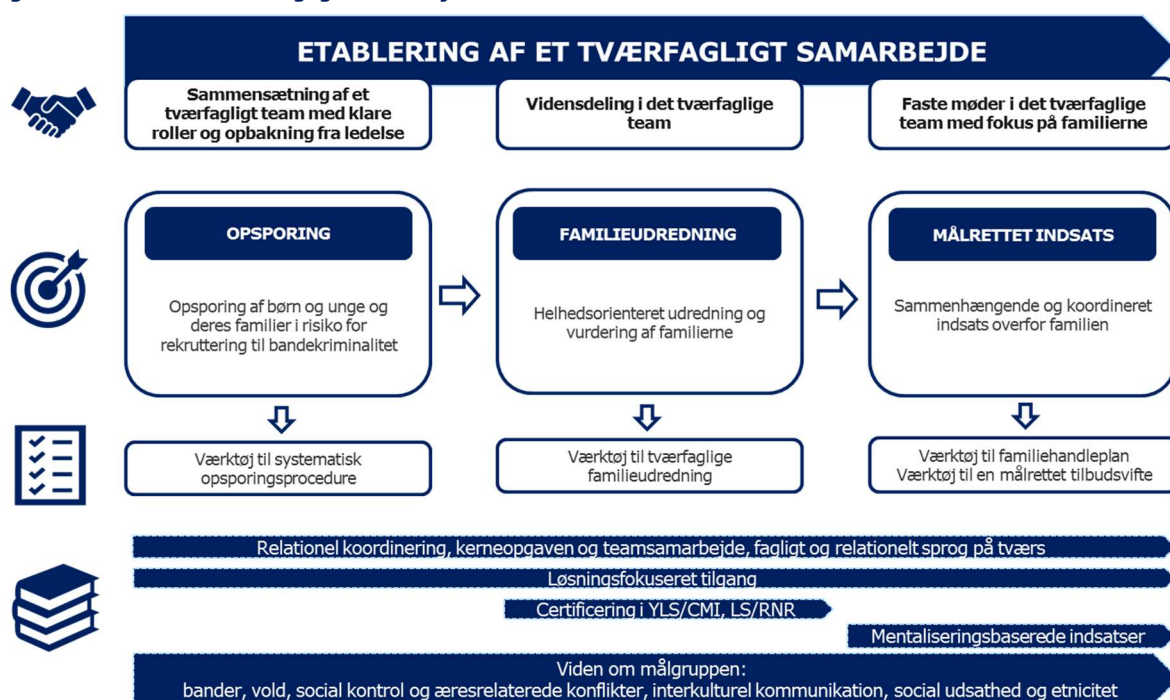
⁵ SSP-niveaupdeling: <https://socialstyrelsen.dk/filer/unge/kriminalitet-og-ekstremisme/barometer-2.pdf>

4 TVÆRFAGLIGT SAMARBEJDE, KOMPETENCEUDVIKLING OG VIDENDELING

I dette kapitel beskrives først initiativets tværfaglige samarbejdsmodel, samt de kerneelementer og delmål som er opstillet vedrørende understøttelse af tværfagligt samarbejde om den familierettede indsats gennem organisering, kompetenceudvikling og vidensdeling. Derefter fremgår en analyse af, hvordan kommunerne har organiseret deres arbejde under initiativet, og hvordan det har fungeret. Til sidst beskrives den kompetenceudvikling, som kommunerne har modtaget og dertil en analyse af, hvorvidt kommunerne bruger og spreder viden og kompetencer, de har opnået herigennem.

For at understøtte en helhedsorienteret tilgang, som kvalificerer matchet mellem den rette indsats og de konkrete behov i familier, har initiativet udarbejdet en *tværfaglig samarbejdsmodel* for kommunerne. Modellen består af 1) en tværfaglig organisering af et kerneteam med opbakning fra ledelse 2) en familierettet indsats i tre faser: opsporing, familieudredning og en målrettet indsats, 3) redskaber til brug af i hver af de tre faser samt 4) løbende kompetenceudvikling af det tværfaglige kerneteam. Den tværfaglige samarbejdsmodel kan ses af figur 4-1.

Figur 4-1: Initiativets tværfaglige samarbejdsmodel

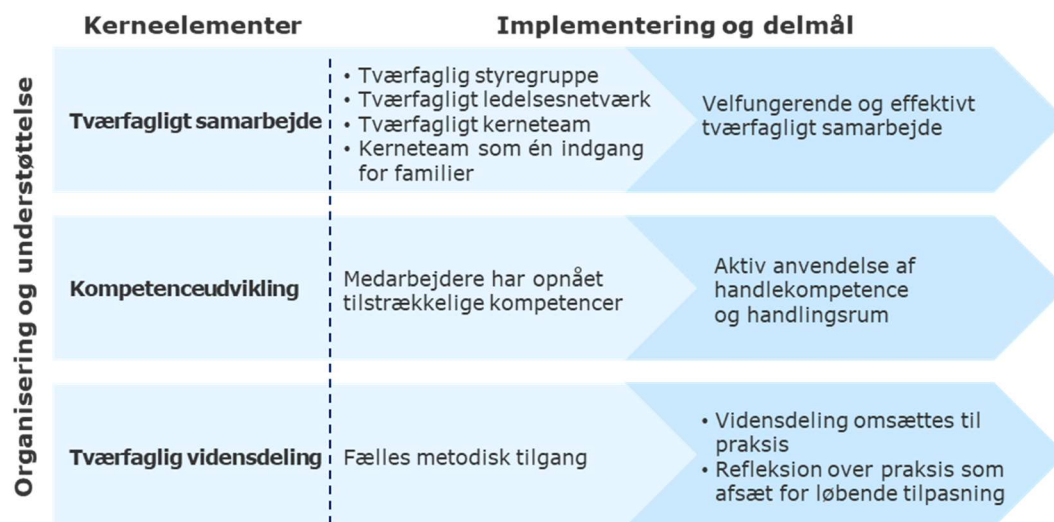
Kilde: Forebyggelse af rekruttering af børn og unge til bandekriminalitet - Bandetaskforcens implementeringsunderstøttelse

Modellen betegner en helhedstilgang til det familierettede arbejde i initiativet, hvor et tværfagligt kerneteam, som samarbejder og vidensdeler løbende, støttes i det familierettede arbejde af ledere fra forskellige afdelinger eller forvaltninger i kommunen. Dertil deltager kerneteamet i centralt organiseret kompetenceudvikling, vist nederst i figuren. Denne organisering og understøttelse støtter kommunernes kerneteams i opsporing, udredning og iværksættelse af indsats med familier (som er yderligere beskrevet i kap. 5).

Dette kapitel har fokus på de kerneelementer og implementeringsmål, som er fremhævet i det *organisatoriske spor* af initiativets forandringsteori, som vises i figur 4-2. Ifølge initiativets tværfaglige samarbejdsmodel understøttes den familierettede indsats gennem:

- Organisering i tværfaglige kerneteams, der understøttes af tværfaglige styregrupper og ledelsesnetværk
- Fælles kompetenceudvikling til kerneteams og projektledere fra alle deltagende kommuner
- Tværfaglig vidensdeling i og imellem projektkommuner.

Figur 4-2: Initiativets kerneelementer og implementeringsmål for organisering og understøttelse af indsatsen

I det næste afsnit præsenteres kapitlets centrale fund. I de efterfølgende afsnit præsenteres, hvordan og i hvor høj grad kommunerne har implementeret de ovennævnte kerneelementer i forbindelse med hhv. organisering af det tværfaglige samarbejde, kompetenceudvikling og vidensdeling ude fra data fra en fidelitetssurvey udfyldt af kommunernes projektledere samt interviews med kerneteammedlemmer og ledere. Desuden præsenteres, hvordan ledere og kerneteammedlemmer i kommunerne vurderer, hvorvidt og hvordan disse elementer har understøttet den familierettede indsats i kommunerne.

4.1 Centrale fund om tværfagligt samarbejde, kompetenceudvikling og vidensdeling

Generelt ses der en positiv udvikling i kommunernes implementering af initiativets model for organisering og understøttelse af det tværfaglige samarbejde, men at der stadig er et udviklingspotentiale. Kommunerne oplever, at den tværfaglige model styrker det familierettede arbejde, da det evt. kan føre til hurtigere og billigere løsninger, end hvis sagsbehandleren kun bruger tilbud fra sin egen faglighed og værktøjskasse.

Den tværfaglige styregruppe fungerer aktivt i alle kommuner med deltagelse af ledere fra forskellige forvaltninger, der støtter og styrer initiativet økonomisk og juridisk. Det vurderes, at denne organiseringsform støtter effektivitet og handlekompetence. **Det faglige ledelsesnetværk** er derimod ikke etableret i alle kommuner, og flere har svært ved at se formålet med netværket. De ledelsesnetværk, der er nedsat, fungerer som praktiske koordineringsgrupper ift. personale, roller og ressourcer.

Særlig betydningsfuldt i **det tværfaglige kerneteam** er, 1) at teamet er sammen om familiesagerne på tværs af forvaltninger i opspring, udredning, udvælgelse af indsatser samt sparring løbende, hvilket kan skabe sammenhæng i familiernes sager på tværs af forvaltninger, 2) at de kan handle hurtigt i familiesager, fx gennem kerneteammedlemmernes direkte adgang til myndighedssystemer og mulighed for at træffe afgørelser på vegne af den afdeling eller forvaltning, de har faglig tilknytning til, samt 3) at der er mere tid per familie særligt med det sigte at kunne opbygge tillid imellem familierne og kerneteam, som opleves som det, der gør en forskel for udsatte familiers forbedringer.

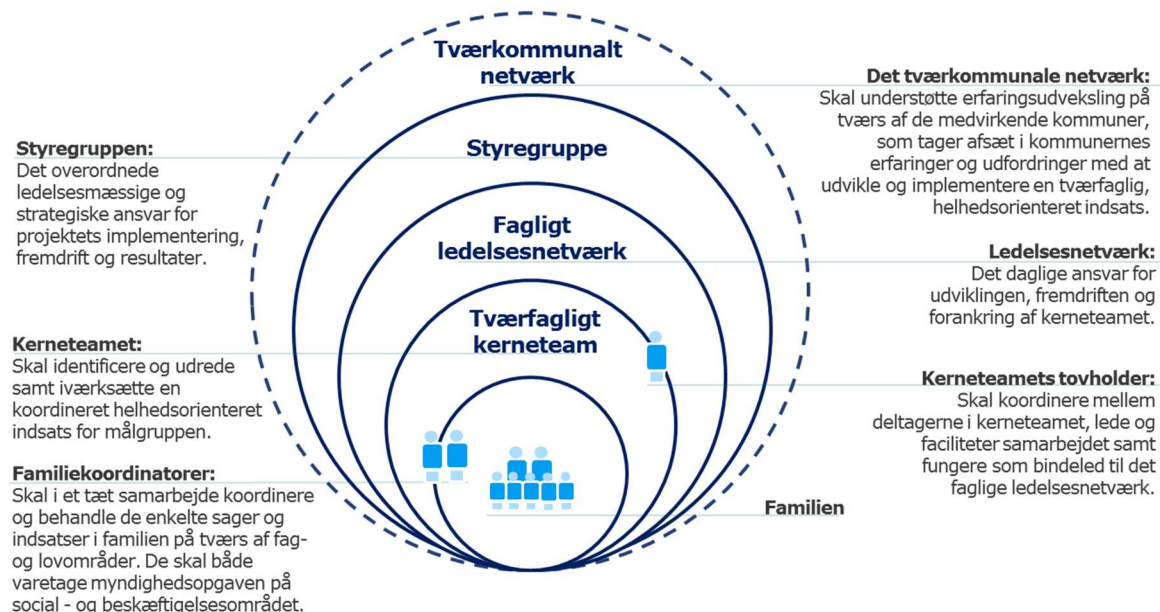
Projektledere og kerneteams fra alle fire kommuner har deltaget i initiativets **kompetenceudviklingsforløb**, hvor oplevelsen er, at det har styrket viden om og en fælles tilgang til at bruge lovende metoder i den familierettede indsats. Kommunerne peger samtidigt på en række forbedringsmuligheder i initiativets kompetenceudvikling. Det drejer sig om, at 1) det samlede kompetenceudviklingsprogram kan med fordel fokuseres yderligere – her fremhæves særligt LØFT-tilgangen som nyttig, da den er fremtids- og løsningsorienteret, 2) kompetenceudviklingsforløbene kan med fordel koncentrereres tidsmæssigt, fx i starten af initiativperioden, så viden og redskaber kan tages i brug fra starten af det familierettede arbejde, og der bliver mere tid til at samarbejde med familier under initiativet, samt at 3) formålet med de forskellige kompetenceudviklingsforløb kan med fordel tydeliggøres i materialer til kommunerne allerede fra starten af deres deltagelse i initiativet.

Desuden er der hyppig **vidensdeling** i kerneteamene, som bruges til justering af praksis, men der er mindre erfarings- og vidensdeling med andre aktører i kommunen. Der er et ønske i enkelte kommuner om at udbrede initiativets metodiske tilgang i kommunen for at fremme forankring. Mange af de interviewede kerneteammedlemmer ser den tværkommunale vidensdeling som en ressource til refleksion, som de gerne vil få mere gavn af.

4.2 Organisering af det tværfaglige samarbejde

For at understøtte en helhedsorienteret tilgang, som kvalificerer matchet mellem den rette indsats og de konkrete behov i familien, har initiativet udarbejdet en model for organisering af det tværfaglige samarbejde i kommunerne. Ifølge modellen skal samarbejdet dermed opbygges på tværs af de respektive fagområder mellem ledere og mellemledere og gennem et tværfagligt kerneteam, som skal sikre en mere koordineret og sammenhængende indsats til de samlede familier, hvor et eller flere børn eller unge vurderes at være i risiko for rekruttering til bandekriminalitet. Samarbejdsmodellen er illustreret i figur 4-3 og beskriver også ansvarsfordelingen mellem de forskellige aktører.

Figur 4-3: Initiativets model for organisering af det tværfaglige samarbejde i kommunerne

Kilde: En introduktion til initiativet 'Forebyggelse af rekruttering af børn og unge til bandekriminalitet'.

Generelt udtrykker ledere, projektledere og kerneteam-medlemmer, at den tværfaglige model **styrker det familierettede arbejde**, dog har de forskellige oplevelser af, hvorvidt det er en ny tilgang for deres kommune, samt hvorvidt de mener, at modellen er holdbar i længden, da det er ressourcekrævende at dedikere et kerneteam til relativt få borgere.

Modellen ses som en styrke, bl.a. fordi tværfaglige styregrupper og kerneteams kan **muliggøre mere effektiv projektstyring og sagsforvaltning**. Både ledere og kerneteammedlemmer bliver opmærksomme på, hvad andre dele af kommunens administration kan, og det kan evt. føre til **hurtigere og billigere løsninger**, end hvis sagsbehandleren kun bruger tilbud fra egen faglighed og værktøjskasse.

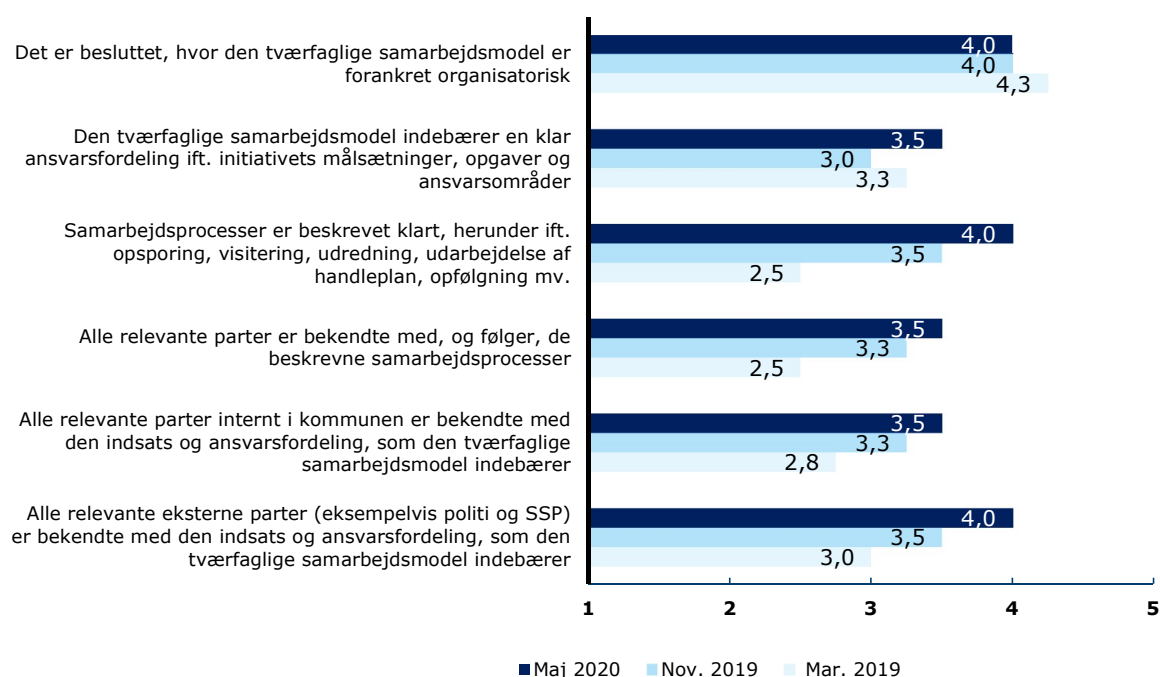
Samtidig understreger to af kommunerne, at de **har arbejdet tværfagligt i mange sammenhænge før dette initiativ** gennem andre projekter og/eller i den daglige praksis i forvaltningsarbejdet. Dog siger de involverede fagprofessionelle samtidig, at nogle af konstruktionerne i initiativet, fx at de større kommunale afdelinger, de er tilknyttet (fx børn og unge, beskæftigelse, m.fl.), bliver knyttet sammen på både ledelses- og sagsbehandlingsniveau gennem initiativets organisatoriske model. Denne kobling hænger sammen med den vision, initiativet har for den helhedsorienterede indsats for familier, hvor fagligheder, der kan adressere forskellige udfordringer, som flere familiemedlemmerne står med, skal være med i det team, der arbejder direkte med sagen.

"Vi har også fået for øje, hvad de andre forvaltninger kan. Det har også vist sig, at nogle af de ting, jeg har bevilget til, kan løses i en anden forvaltning. Kendskabet gør også, at de ting, vi tidligere har gået videre med, ikke altid skal forvaltes af socialafdelingen." (Kerneteammedlem)

"Jeg har altid arbejdet meget tværfagligt, og det gør man i vores kommune generelt. Samarbejder meget med interne og eksterne. Det, der var nyt, var, at beskæftigelse var så tæt på os, der er tit en klar grænse til børneområde, og det har givet god mening." (Kerneteammedlem)

Figur 4-4 nedenfor viser resultater fra fidelitetssurveyen vedrørende organisering af og processer i det tværfaglige samarbejde. Figuren viser bl.a., at kommunerne i høj grad har besluttet, hvor den tværfaglige samarbejdsmodel er forankret, at samarbejdsprocesser i den familierettede indsats er klare, og at alle relevante eksterne samarbejdspartnere er bekendte med ansvarsfordelingen under modellen. Besvarelserne er lidt mindre positive ift. nogle af de andre mål for modellen, fx om den indebærer en klar ansvarsfordeling, men der er generelt på dette felt sket en forbedring i de involverede aktørers forståelse af modellens ansvarsfordeling og samarbejdsprocesser blandt relevante aktører.

Figur 4-4: Udvikling i implementering af den tværfaglige samarbejdsmodel

Note: n=4. Hvis ikke andet er noteret, dækker svarskalaen for data vist i evalueringen fra 1 (slet ikke) til 5 (i meget høj grad).

Styregruppe og fagligt ledelsesnetværk

Styregruppen er etableret i alle fire kommuner og sammensat af 4-10 ledere, som oftest repræsenterer børn og unge- eller familieafdelingen, jobcenteret/beskæftigelse eller socialafdelingen (se tabellen nedenfor for en oversigt over sammensætning i de fire kommuner). I tre af de fire kommuner fungerer styregruppen aktivt med møder hver 6. uge, kvartalsvist eller ved behov. I den fjerde kommune mødes styregruppen dog årligt eller sjældnere. Styregrupperne tager beslutninger om økonomiske forhold vedrørende kommunernes implementering af initiativet, håndterer juridiske hensyn og godkender nye tiltag i et samlet forum.

Det faglige netværk er derimod kun etableret i tre af kommunerne, og hertil er en af disse kommuner stoppet med at bruge ledelsesnetværket og sat det 'i dvale'. Ledelsesnetværkene består af 4-5 ledere, oftest fra børn og unge- eller familieafdelingen, jobcenteret/beskæftigelse og socialafdelingen (se figur 4-5). De fleste har ledelsesansvar for et eller flere medlemmer af kerneteamet. I de to kommuner med et aktivt ledelsesnetværk afholdes møder hhv. hver 14. dag og kvartalsvist (dog mødtes ledelsesnetværket i den sidstnævnte kommune hver måned i begyndelsen af initiativet). De aktive ledelsesnetværk koordinerer mere praksisnære spørgsmål om personale, arbejdsroller og -tid i initiativet.

Kommunerne har rapporteret, at der er en minimal stigning i gennemsnit i de faglige ledelsesnetværks aktivitet siden november 2019, mens styregruppens aktivitet er faldet lidt i samme periode (se figur over udviklingen i etablering og aktivitetsniveau i kommunernes styregrupper og ledelsesnetværk i figur B-1 i bilag B).

Sammensætningen og mødeaktivitet i kommunernes styregruppe og de faglige ledelsesnetværk ses af figur 4-5.

Figur 4-5: Styregruppen og det faglige ledelsesnetværk: sammensætning, mødeaktivitet og funktion

		KOMMUNE 1	KOMMUNE 2	KOMMUNE 3	KOMMUNE 4
Styregruppe	Medlemmer	7 medlemmer	10 medlemmer	6 medlemmer	4 medlemmer
	Funktion	- Direktør for Børn og unge - Afdelingsleder for Børn og unge - Afdelingsleder for Arbejdsmarked og integration - Chefkonsulent i Arbejdsmarked og integration - Leder af skoleområdet - Initiativets projektleder - Initiativets teamleder	- Borgercenterchef BBU - Områdesouschef BBU - Chef for Viden - Områdechef for Kriminalpræventive Indsatser - Områdechef - Teamleder Team Psykologer og tale-høre-lærere - Centerchef for Jobindsats - Afdelingschef for Jobindsats - Områdechef for Integration - Souschef Idrætsudvikling	- Formand for familieafdeling - Leder af jobcenter - Leder af boligsocial helhedsplan - Leder af socialservice - Leder af skoleafdeling - Teamleder i initiativet (SSP)	- Centerchef for Center for Børn og forebyggelse - Centerchef for jobcenter - Uddannelsesvejledning - Repræsentant fra politiet
	Mødeaktivitet	Ad hoc og efter behov	Fast kadence hver 6. uge	Mødes en gang i kvartalet	Ca. en gang om året
Fagligt ledelsesnetværk	Medlemmer	Ikke oprettet	4 medlemmer	5 medlemmer	5 medlemmer
	Funktion		- Repræsentant for Socialpolitik og Udvikling - Repræsentant for Beskæftigelse - Repræsentant for Integration - Kerneteammedlem fra Idrætsudvikling	- Repræsentant for politi - Repræsentant for skoleafdeling - SSP repræsentant (teamleder af initiativet) - Repræsentant fra jobcenter - Repræsentant for socialafdeling	- Socialfaglig leder - Leder af Tryghed og kriminalitetsforebyggelse - Projektleder af initiativet - Leder af job og uddannelse - Leder af jobcenter
	Mødeaktivitet		Midlertidigt på pause	Mødes hvert 14. dag	I starten en gang om måneden, herefter kvartalsmæssigt.

Kilde: Udarbejdet af Rambøll

Tre kommuner oplever ikke det faglige ledelsesnetværk som nyttigt og nævner, at det står uklart, hvad netværket kan gøre, som projektleder eller teamleder ikke kan, evt. i samarbejde med enkelte ledere. Omvendt oplever tre af kommunerne styregruppens funktion som nyttig. Ifølge de interviewede projektledere og ledere er styregruppens funktion med til, at der kan handles hurtigt for at bane vejen for udvikling og handlekompetence i initiativet. Den kommune, hvor ledelsesnetværk fungerer meget aktivt, beskriver også en meget engageret og konstruktiv styregruppe.

Det faglige ledelsesnetværk: "Jeg vil ikke sige, det fungerer effektivt. Det har været svært at få samlet, hvad man skulle bidrage med. Det er måske lettere lige at hive fat på [teamleder el. projektleder] for at justere i projektet. Det har fungeret fint. Møderne i lederteamet har ikke givet meget værdi." (Medlem af ledelsesnetværk)

Styregruppen: "Der, hvor vi rykker sammen, er, når der laves noget nyt fælles. ... De her projekter er med til at rykke og kan rykke svære problemstillinger, man ikke kan løfte hver for sig - specielt denne styregruppe har været god til at undgå siloer og kassetænkning, fx ift. budgetting. Der er fokus på at løfte i fællesskab." (Styregrupped medlem)

Den faglige teamleder tilskriver den succesfulde lederopbakning den kommunale kontekst, at man arbejder i en 'koncernmodel', hvor ledere tager fælles ansvar og hjælper hinanden. Det vurderes på baggrund af de samlede erfaringer fra de fire kommuner, som har deltaget i initiativets første fase, at en styregruppe kan spille en nyttig rolle i understøttelse af det tværfaglige samarbejde, da gruppen kan træffe økonomiske og organisatoriske beslutninger i fællesskab og derved sikre, at initiativet får de nødvendige rammer og muligheder. Derimod er det mindre sikkert, om et fast ledelsesnetværk kan siges at være et nyttigt element i initiativets organisering på kommunalt niveau, da flere kommuner har erfaret, at praksisnære spørgsmål om personale- og ansvarsfordeling, som kræver koordinering mellem nære ledere, ofte kan håndteres uden et fast forum, fx af projektlederen eller den faglige leder.

Anbefaling

Det anbefales, at kommunerne må vælge, om de vil etablere et fagligt netværk, som har til opgave at koordinere personale, roller og ressourcer. Hvis et netværk etableres, skal kerneteammedlemmernes personaleledere indgå.

En styregruppe anbefales fortsat at indgå i initiativets kommunale organisering. Samtidig bør rollefordeling mellem det faglige ledelsesnetværk og styregruppen defineres i de enkelte kommuner.

Kerneteamet og projektledelse

Der er udarbejdet en fælles beskrivelse for de kommunale kerneteams, som foretager den familierettede indsats i initiativet. Kerneteamet er tænkt som den udførende gruppe i forhold til familier i initiativet og sammensættes mht. faglighed ift. de relevante myndigheds- og lovområder samt viden om målgruppen. Kerneteamets formål er at opspore og udrede relevante familier samt iværksætte en koordineret helhedsindsats for familierne og fungere som indgangen til kommunen for dem.⁶ Kerneteamets arbejde koordineres af en faglig teamleder og en projektleder, som også koordinerer kommunikation til både Bandetaskforcen og kommunens styregruppe for initiativet.

De fleste kerneteams består af 3-5 fuldtidsansatte medlemmer, dog består det af 13 medlemmer i én kommune, som har betydeligt flere indbyggere end de andre i initiativet. De fleste teams består af medlemmer fra kommunens børn og unge-afdeling, fra jobcenteret eller beskæftigelsesafdelingen samt fra social- eller familieafdelingen, men i enkelte kommuner indgår der også medlemmer fra kultur og fritid eller fra SSP. Alle teamene mødes hyppigt (ugentligt eller oftere) og drøfter løbende familiesager sammen. I to kommuner er der typisk en tovholder, der arbejder aktivt med hver familie, dog med løbende drøftelse og evt. i samarbejde med de øvrige teammedlemmer. I en kommune er der én tovholder, der koordinerer samarbejdet med hver familie i samarbejde med teammedlemmet fra jobcenteret i sager vedrørende forældres eller unge voksnes beskæftigelse og ofte med familiebehandlere udenfor teamet. Her står hvert af flere kerneteam-medlemmer, som er tilknyttet børn og unge-afdelingen, som tovholder for en andel af familiesagerne. I den fjerde kommune står det teammedlem, som er familierådgiver, med ansvar som tovholder for alle familierne, og samarbejdet med dem koordineres med de øvrige teammedlemmer. Kerneteamenes sammensætning, mødeaktivitet, placering og ansvarsfordeling ift. familiesager samt den faglige og organisatoriske tilknytning af projektledere og faglige ledere i hver af de fire kommuner vises i figur 4-6 nedenfor.

⁶ Kilde: En introduktion til initiativet 'Forebyggelse af rekruttering af børn og unge til bandekriminalitet'.

Figur 4-6: Kerneteamets, projektlederen og den faglige lederes forankring, mødeaktivitet og ansvarsfordeling

		KOMMUNE 1	KOMMUNE 2	KOMMUNE 3	KOMMUNE 4
Kerneteam	Medlemmer	13 medlemmer	4 Medlemmer	4 medlemmer	4 medlemmer
	Funktion og forvaltnings-område	• 2 beskæftigelseskonsulenter, Beskæftigelse og integration • Skole/hjem-vejleder, Børn/unge • Psykolog (PPR), Børn/unge • 2 socialrådgivere, Social • 2 udviklingskonsulenter, Kultur og fritid • 2 myndighedssagsbehandlere, Socialafdeling • Frivillig, Socialafdeling	• Socialrådgiver/familierådgiver • Psykolog • Rådgiver i jobcenter • Familiebehandler	• Myndighedsperson fra jobcenter • 3 myndighedspersoner fra Børn/unge	• Socialrådgiver fra socialforvaltning • Socialrådgiver fra jobcenter • Opsøgende gadeplansmedarbejder og SSP • Familiekonsulent, Børn/unge
	Mødeaktivitet og placering	Team møde 1-2 gange om ugen, hvor konkrete sager drøftes. Sidder ved egne afdelinger.	Hyppige møder efter behov. Sidder ved egne afdelinger, men i samme bygning.	Team møde hver mandag af 3 timers varighed og daglig kontakt mellem kerneteammedlemmerne. Sidder ved egne afdelinger, men i samme bygning.	Alle kerneteam-medlemmer drøfter sagerne åbent og dagligt. Sidder samlet i et udsat boligområde.
	Ansvarsfordeling	Typisk 2 tovholdere, der arbejder med hver familie. Valget afhænger af fokus i sagen. Ved nogle familier er en større gruppe fra teamet aktiv.	Familierådgiver er tovholder for alle familierne, og koordinerer arbejdet i samarbejde med de øvrige medlemmer.	En tovholder for børnesager for hver familie. Arbejder i partnerskab med familiebehandlere samt medlem fra jobcenter, som håndterer beskæftigelsessager.	Typisk 2 tovholdere, der arbejder med hver familie. Valg af tovholdere afhænger af familiens behov og kan skifte undervejs.
Projektleder/ teamleder					
	Funktion og tilknytning	• Teamleder, Socialrådgiver i Socialafdeling • Projektleder, Fuldmægtig i Socialafdeling	• Teamleder, Socialfaglig leder • Projektleder, Udviklingskonsulent center for forebyggelse	• Teamleder, Børn/unge • Projektleder, Børn/unge	• Teamleder, Koncerndirektør i Børn/unge • Projektleder, Driftsleder i SSP og klub

Kilde: Udarbejdet af Rambøll

Tidligere i initiativet var der i tre af de fire teams medlemmer, som arbejdede med initiativet på **deltid** (og var ellers tilknyttet andre opgaver i 'hjemmeafdelingen'). Men nu er det minimeret, da det blev for udfordrende for deltidsmedlemmerne at deltage i kompetenceudviklingsforløb og samtidig arbejde med familier. Samtidig ses der en fordel i, at teammedlemmer har en tæt kobling til deres forvaltning, fx jobcenteret, så de bedre kan sparre med kollegaer der.

Ledere, projektledere og kerneteamets fremhæver flere aspekter af kerneteammodellen i initiativet som særligt betydningsfulde. For eksempel fremhæver de, at teamet løbende er **sammen om familiesagerne** på tværs af forvaltninger i opspring, udredning, udvælgelse af indsatser samt sparring. Her kan det være, at der er en eller to tovholdere i teamet, som har særligt ansvar som kontaktperson og sagskoordinator, men i de tre af de fire teams er også der betydelig dialog om sagerne med de andre teammedlemmer. Ifølge nogle af kerneteamene betyder det, at man i håndteringen af en konkret sag ikke kun står med sin egen faglighed, men også den faglighed som med-medlemmerne bisidder. Samtidig er det kerneteammedlemmernes oplevelse, at det skaber en rød tråd i familiernes sager til fordel for familierne, der føler sig forstået.

Anbefaling

Kommunerne kan sikre bedre tid til den familierettede indsats ved at begrænse deltidsansættelse i kerneteamene, da det på deltid kan være udfordrende at prioritere familiesamarbejdet sammen med kompetenceudvikling, team-møder m.m.

Anbefaling

Kommunerne kan sikre en tværfaglig tilgang til familiesager ved at planlægge og sikre fysiske eller virtuelle rammer for fælles drøftelse af familiesager i kerneteamene.

"Det markante her er, at man ikke står alene med en sag, det er et team, der løser opgaver. Det giver sparring, og man kan reflektere over, hvad man vil, og hvad man vil gøre. Det er en markant anderledes måde at tænke på end tidligere, hvor det fx er en lærer, der repræsenterer skolen, en sagsbehandler osv., men her er man sammen om det og lytte til hinanden om, hvad det er for en opgave, man skal løse." (Projektleder/teamleder)

Vores konklusion er indtil videre, at familierne oplever tryghed og sammenhæng i det, vi laver. Familierne oplever, at de ikke skal fortælle deres historie igen og igen. ... Det har været sammenhængen i det, der er sket. De har oplevet ændringer, når de har udtrykt udfordringer. Og de føler sig forstået, fordi sagsbehandleren også ved, at problemer med børnene kan påvirke deres evner som jobsøgende personer. Vi har ikke fået nogle klager over sagsbehandlingen endnu. Og det er et ret svært segment, det her." (Kernteammedlem)

I nogle af kommunerne har kernteammedlemmerne direkte **adgang til myndighedssystemer** og må **træffe afgørelser** på vegne af den afdeling eller forvaltning, de har faglig tilknytning til. Ifølge kernteammedlemmer er det vigtigt, fordi de kan **handle hurtigt** på en række områder uden at tage sagen videre til andre niveauer eller afdelinger, og at det gør en stor forskel for familierne. Kernteamenes evne til at handle hurtigt bekræftes af enkelte af de interviewede borgere, som en væsentlig forskel fra det, de ellers har oplevet i kontakten med kommunens forvaltninger.

Desuden siger projektledere og især kernteammedlemmer, at initiativets muligheder for at bruge **mere tid per familie** også er afgørende for, at de kan opbygge tillid imellem kernteammedlemmer og familien.

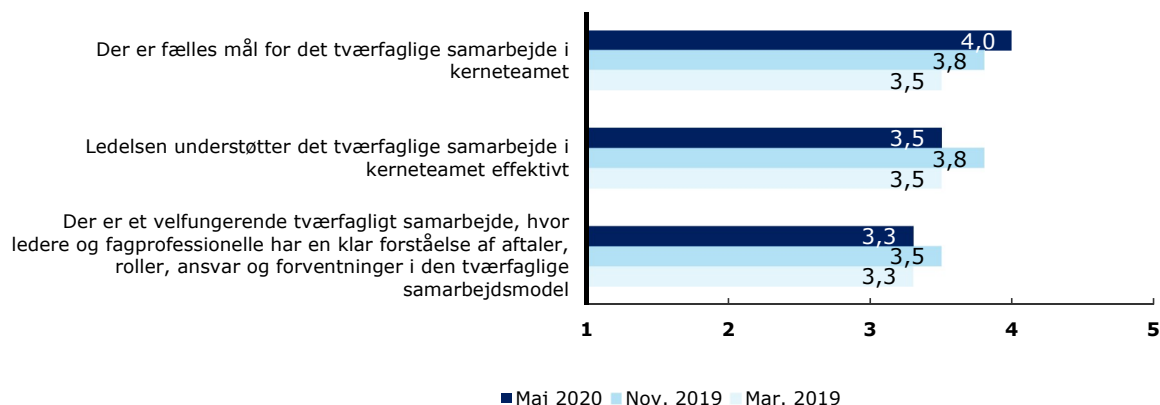
Anbefaling

Kommunerne kan styrke det familierettede arbejde ved at sikre, at kernteammedlemmer har sagsmyndighed og direkte adgang til myndighedssystemer for deres 'egen' del af forvaltningen, da det øger teamenes mulighed for at handle hurtigt for og med familier.

"En af mine borgere havde begået rigtig alvorlig kriminalitet tilbage i januar måned. Så handlede vi lynhurtigt gennem vores tætte samarbejde i teamet. ... Dagen efter sad vi et helt team og koordinerede indsatsen og aftalte, hvordan vi skulle rykke derfra. Der har ikke været kriminalitet siden. Og vi kan hele tiden justere og modellere vores indsats, så den virker nu og her, og ikke sidde og vente på procedurer og retningslinjer. Vi rykker hurtigt, og de unge mærker, at der sker noget. Når den unge siger: 'Hvordan fanden ved min sagsbehandler, at jeg har kørt på den knallert på den og den dag', så er det jo fordi sagsbehandleren taler med de andre. Den koordinerede indsats, er jeg ikke i tvivl om, har en afgørende effekt for den unge." (Kernteammedlem)

"I kommunen synes jeg, de arbejder rigtig langsomt. Men her har de taget godt imod en og arbejder meget ind i det. Jeg synes ikke, de er gode i selve kommunen Jeg skulle rigtig starte på efterskole, da der var problemer for et år siden. Der skulle jeg vente flere måneder. Med det her så gik der en uge, så kunne jeg starte." (Ung)

I figur 4-7 nedenfor vises resultater fra fidelitetssurveyen om **kernteamets arbejde**, som viser, at der er generel enighed blandt projektlederne om, at der er fælles mål for det tværfaglige samarbejde i kernteamet (4 point af 5 i gennemsnit), hvilket er forbedret gennem initiativets periode. Til gengæld indikerer besvarelserne et lidt lavere niveau af succes ift. ledelsens understøttelse af det tværfaglige samarbejde (3,5 ud af 5) samt ift. fælles forståelse mellem ledere og medarbejdere om roller, ansvar og forventninger i det tværfaglige samarbejde (3,3 ud af 5). Her er ikke sket en klar forbedring i projektperioden.

Figur 4-7: Udvikling i implementering af kerneteamets arbejde

Note: n=4

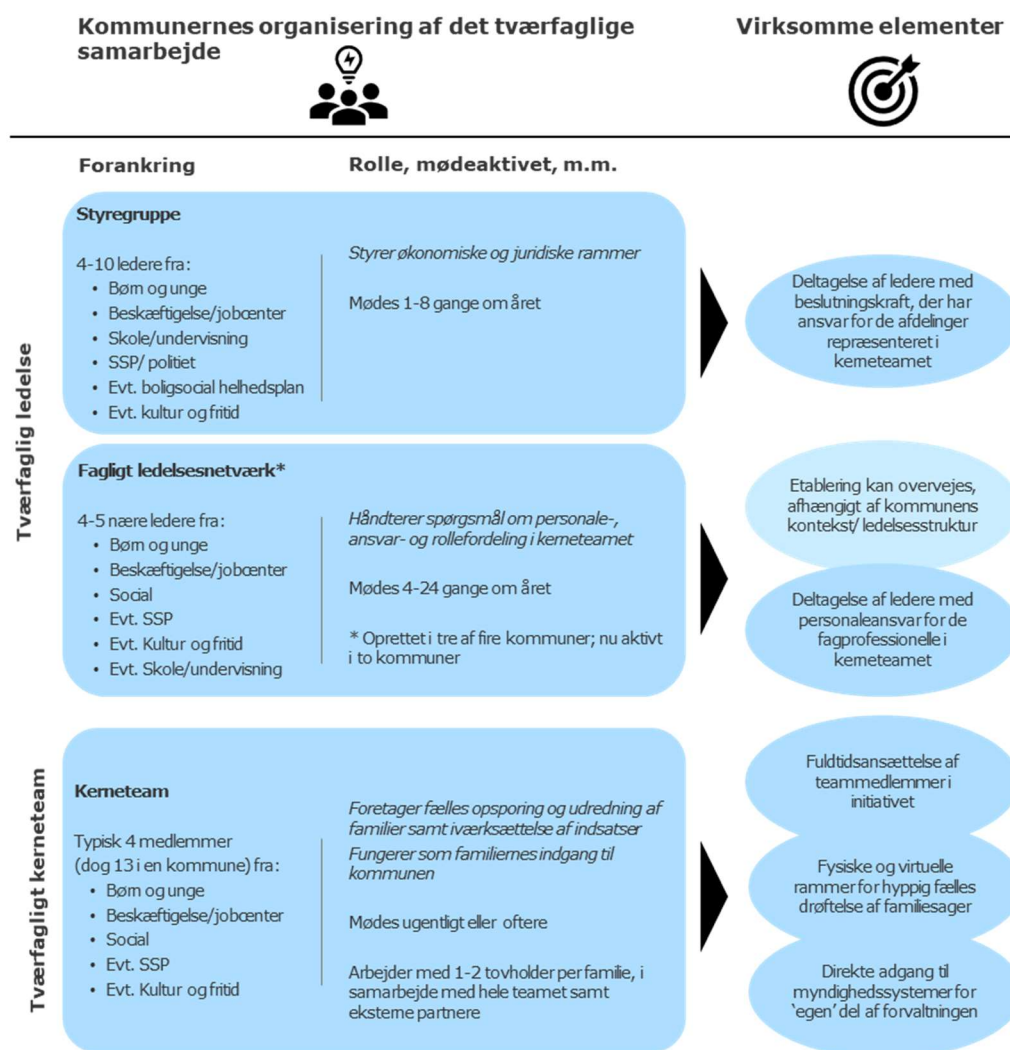
Disse kvalitative og kvantitative fund om kommunernes organisering og understøttelse af initiativets implementering af tværfagligt samarbejde gennem kerneteams, styregrupper og ledelsesnetværk indikerer, at kommunerne har i høj grad implementeret initiativets tiltænkte model for samarbejde i kerneteams, der aktivt drøfter og samarbejder om at arbejde med familier i målgruppen.

Kerneteamenes tværfaglighed ses som en klar styrke i initiativet. Kommunernes etablering og brug af tværfaglige styregrupper for at definere rammer og muligheder for kerneteamenes arbejde er forholdsvis velkørende, med enkelte undtagelser, og der er blandede erfaringer med at etablere og udnytte de faglige ledelsesnetværk på en måde, som opfattes som nyttigt for at understøtte det tværfaglige samarbejde. De overordnede målinger af implementering af det tværfaglige samarbejde indikerer, at interne og eksterne aktørers forståelse af fælles mål og indsatsens samarbejdsmodel er vokset i projektperioden og er blevet stærk, samt at definitionen og forståelsen af samarbejdsprocesser i kerneteamene og i initiativet generelt er blevet stærkere under projektet. Støtte fra ledere og den fælles forståelse mellem ledere og fagprofessionelle om roller og ansvar i samarbejdsmodellen kan vurderes på baggrund af målingerne til at være fornuftig, men der er potentiale for at disse elementer kan styrkes yderligere. Samlet set vurderes den tværfaglige organisering og understøttelse af initiativet at være godt på vej, og afsnittets anbefalinger påpeger mulige greb for videreudvikling.

Kerneteamenes roller og arbejde i den familierettede indsats behandles videre i kapitel 5.

Kommunernes organisering af det tværfaglige samarbejde samt de virksomme elementer for velfungerende understøttelse af den familierettede indsats, som er identificeret på baggrund af deres erfaringer, opsummeres i figur 4-8 nedenfor.

Figur 4-8: Kommunernes organisering af det tværfaglige samarbejde, herunder virksomme elementer

Kilde: Udarbejdet af Rambøll

4.3 Fælles kompetenceudvikling

Initiativet er designet med en hensigt om at understøtte kompetenceudvikling hos de fagprofessionelle, der skal koordinere og udføre det familierettede arbejde i kommunerne. Dertil er initiativet bl.a. et metodeudviklingsprojekt, hvor kompetencer for at primære metoder til fx udredning og planlægning af indsatser skal styrkes blandt kommunernes projektledere, teamledere og kerneteams, så modellen kan implementeres i kommunerne. Den fælles kompetenceudvikling følger fire spor: Det interkulturelle, det organisatoriske, viden samt metoder og redskaber, som kan bruges i det familierettede arbejde.

Initiativets første fase har foregået siden initiativets begyndelse i november 2018 og varet til juni 2020. Projektleder og kerneteam fra alle fire kommuner har deltaget i en række kompetenceudviklingsforløb, som Bandetaskforcen i samarbejde med kommunerne har defineret som relevante for initiativet.⁷ De seneste afsluttede forløb var et kursus om LØFT-tilgangen (Den løsningsfokuserede tilgang), som blev afholdt i efterår 2019, et forløb om mentalisering, som blev afsluttet i marts 2020, og et kort forløb om håndtering af vold, social kontrol og æresrelaterede konflikter,

⁷ Se beskrivelser af de afholdte kompetenceudviklingsforløb på COKs hjemmeside her: <https://www.cok.dk/bandeforebyggelse/kurser>.

som foregik virtuelt i juni 2020. I figur 4-9 nedenfor ses et overblik over den kompetenceudvikling, som kommunerne har modtaget.

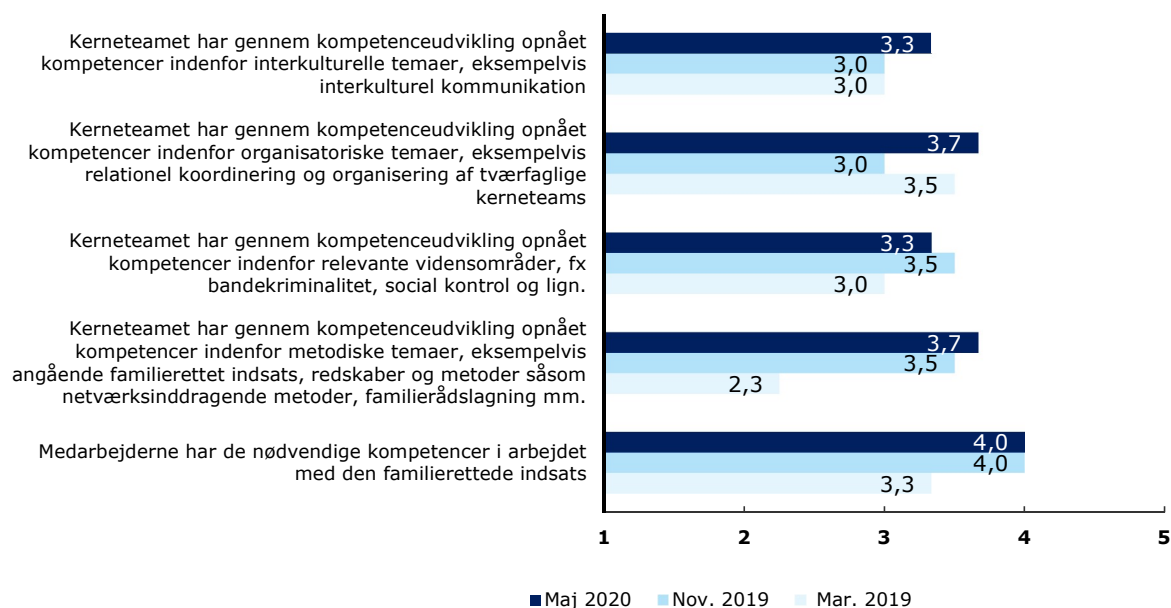
Figur 4-9: Initiativets kompetenceudviklingsforløb til kerneteams, projektledere og faglige ledere

TEMA	KURSUS	VARIGHED	MÅLGRUPPE
 Samarbejde – relationel koordinering	Relationel koordinering og kapacitet / Kerneopgaven og teamsamarbejde	2 dage	Kerneteams, projektledere og ledelsesnetværk
	Fagligt og relationelt sprog på tværs	2 dage	Kerneteam, projektledere og ledelsesnetværk
 Udredning og certificering i screening	Certificering i YLS/CMI	2 dage	Kerneteams og projektledere
	Certificering i LS/RNR	3 dage	Kerneteams og projektledere
 Værktøjer og metoder til den familierettede indsats	Den løsningsfokuserede tilgang	6 dage	Kerneteams og projektledere
	Den mentaliseringsbaseret indsats	6 dage	Kerneteams og projektledere
 Vidensspor – opkvalificering i viden om målgruppen på tværkommunale netværksmøder	Fritidsjob	½ dag pr. netværksmøde	Kerneteams og relevante samarbejdspartnere
	Interkulturel kommunikation		
	Social udsathed og etnicitet		
	Forældrepålæg, børne- og ungepålæg		
	Lovgivning på tværs i den kommunale organisation		
	Viden om bander		
	Vold, social kontrol og æresrelaterede konflikter		

Kilde: 'Forebyggelse af rekruttering af børn og unge til bandekriminalitet' – Bandetaskforcens implementeringsunderstøttelse.

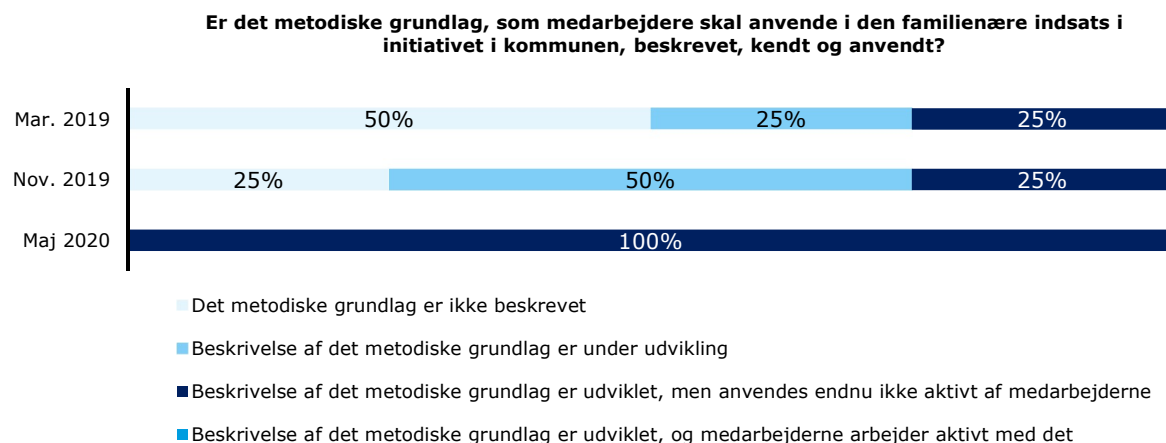
Generelt udtrykker de kommunale projektledere og kerneteamsmedlemmer, at disse forløb har **styrket viden** om og en **fælles tilgang** til at bruge lovende metoder i den familierettede indsats. Et flertal af dem rejser dog samtidig aspekter af kompetenceudviklingen, der har udfordret deres implementering af initiativet samt flere forslag til forbedring af initiativets kompetenceudvikling.

Data fra fidelitetssurveyen viser, at projektlederne mener, at kerneteammedlemmerne har opnået øgede kompetencer indenfor de fire kompetenceudviklingsspor på et moderat til mellemhøjt niveau med forbedring generelt over projektperioden ift. interkulturelle temaer, organisatoriske temaer og metodiske temaer, fx ift. den familierettede indsats og relevante redskaber (se figur 4-10 nedenfor).

Figur 4-10: Kerneamteammlemmernes opnåelse af øgede kompetencer

Note: n=4

Desuden svarer alle kommunernes projektledere, at det metodiske grundlag for den familierettede indsats i initiativet nu er færdigbeskrevet (se figur 4-11 nedenfor) til forskel fra tidligere i initiativet. Dog svarer alle stadig, at medarbejderne endnu ikke arbejder aktivt og konsekvent ud fra den metode.

Figur 4-11: Udvikling i implementering af kerneamteamts arbejde

Note: n=4. Spørgsmålets fjerde svarmulighed, som ikke blev valgt af projektlederne: "Der eksisterer en beskrivelse af det metodiske grundlag for den familienære indsats i initiativet, som medarbejderne arbejder aktivt og konsekvent ud fra."

De interviewede kerneamteammlemmer og projektledere, som deltog i kompetenceudviklingen, siger at **nogle af forløbene var meget gavnlige** for deres familierettede arbejde, mens **andre var mindre nyttige**. Flertallet af de interviewede, som deltog i kompetenceudviklingen, nævner **LØFT-tilgangen** som særlig gavnlige. De siger, at LØFT er gavnlige, fordi den opfordrer til at se fremad sammen med familierne og til at tage udgangspunkt i deres ressourcer og motivation. Der er dog enkelte kerneamteammlemmer, der mener, at LØFT er for omfangsrig en tilgang til nogle af

de familier, de arbejder med, da større involvering i formulering af målsætninger og løsninger kræver en grad af inddragelse, som familierne ikke kan magte.

"Det har været megafedt at få undervisning i LØFT, og det har gjort en stor forskel at bruge det overfor familier. Det har været fedt at arbejde på en anden måde. Lave forandring, mens man var derude. LØFT har været klart bedst og det, vi bruger mest. På teammøder har det også givet god mening." (Kerneteam-medlem)

Vi er alle uddannet i LØFT. Men det har jeg ikke implementeret. Vi har stadig en dialog med familien, men jeg synes, der er gradsforskel på, hvordan man tænker inddragelse. Og der er vi ikke ude i LØFT-enden. Behovet for at sidde og have de samtaler, har jeg ikke oplevet, er i familien, fordi de har været det igennem. Vi har også mange familier indskrevet, der er i den tunge ende, som er trætte af den pædagogiske og langhårede kommunikation, som LØFT trækker på. Det er måske vores måde at kommunikere på i de respektive forvaltninger, der virker bedre end LØFT. (Kerneteammedlemmer)

To ting har været gode: Løsningsfokuseret uddannelse og mentalisering har været meget gavnligt. Vi er overraskede over, hvor svært det har været at få ind i deres [kerneteam] mindset, men de har fået anden ballast ift. at kunne bruge sig selv. De, der er i projektet, har mange års erfaring, så de har stil og måder, så det tager lang tid at omlægge det. (Projektleder/teamleder)

Flere kerneteammedlemmer og projektledere ser desuden træningen i at understøtte **mentalisering** (hvor fokus er på at bygge kompetencer til at facilitere psykoedukative mentaliseringsgrupper for forældre til udsatte unge) som gavnlig for arbejdet med forældre. Enkelte mener dog, at forløbet var for tidskrævende ift. udbyttet. Det blev desuden nævnt ifm. særligt mentaliseringsforløbet, at den oplevede nytte var højere blandt dem, der ikke i forvejen havde træning i terapeutiske teknikker og tilgange.

Der er delte meninger blandt de interviewede om kompetenceudviklingen om børne- og ungepålæg og forældrepålæg og om håndtering af vold, social kontrol og æresrelaterede konflikter. Mens enkelte af de interviewede mener, at undervisningen om **børne- og ungepålæg og forældrepålæg** var en god påmindelse om, hvordan man kunne bruge disse typer sanktioner, er der andre, der udtrykker, at de ikke kan se meget nytte i det, da muligheden er meget lidt brugt generelt i Danmark siden den blev introduceret. Enkelte udtrykker tvivl om, at det er svært at tro på, at udsatte forældres forældrekundskaber kan forbedres ved at bruge forældrepålæg. Enkelte af de interviewede foreslår dermed, at undervisningen i emnet beholdes, men skæres ned tidsmæssigt. Spurgt om det seneste undervisningsforløb i håndtering af **vold, social kontrol og æresrelaterede** konflikter udtrykker flere projektledere, at de og/eller deres kerneteam fandt indholdet meget nyttigt og interessant. En enkelt udtrykker, at indholdet var kendt stof for mange af kerneteammedlemmerne, og en anden bemærker, at det er vigtigt ikke at overvurdere den plads, som screeningsværktøj og spørgsmål om vold skal fylde i samtaler med familierne. Flere bemærker, at det **virtuelle format** af det enkelte forløb ikke fungerede optimalt for den type undervisning, men har forståelse for, at omstændighederne pga. covid-19 forårsagede det.

[Forløbet om vold] var okay ift. indhold – der var en spørgeguide og spørgsmål om, at man kan bevæge sig på en måde, når man skal spørge. Men man glemmer, at når man sidder med en familie, at man taler om mange ting, ikke kun vold. Man skal huske at begynde at snakke om andre ting end vold og incest. ... Den online-undervisning fungerede ikke – der manglede energi. (Projektleder)

Det var et megagodt oplæg med brugbare opmærksomheder og greb osv. Der var rigtig meget viden at få og indsigt, som kan bruges i praksis. (Projektleder)

Endelig er der enkelte af de interviewede, der udtrykker, at **alle** de fælles kompetenceudviklingsforløb var meget gavnlige.

Det står klart, at de senere afholdt og længste undervisningsforløb fylder mere i de interviewede fagprofessionelles bevidsthed. Flere kerneteams nævner dog andre begreber og redskaber, som de modtog undervisning ifm. initiativet, som bruges aktivt i det familierettede arbejde, fx redskaberne YLS/CMI og LS/RNR samt brugen af kulturgram som tilgang/værktøj. Kerneteamenes brug af de elementer, de har fået kompetenceudvikling i, beskrives videre ifm. det familierettede arbejde i kapitel 5.

Dernæst nævner flertallet af de interviewede, som har deltaget i kompetenceudvikling, at det samlede udviklingstilbud var **for tidskrævende** og **varede for længe ift. initiativperioden**, da det begrænsede den tid, der var tilgængelig til at indlede et samarbejde med risikoprægede familier. Den udfordring har særligt været gældende for de kerneteammedlemmer, som kun var deltidsansatte i projektet. Derudover nævner flere af de interviewede projektledere, teamledere og kerneteammedlemmer, at forløbenes varighed i projektperioden og særligt den senere placering af LØFT-forløbet har betydet, at de først sent i forår 2020 (efter afslutningen af LØFT-forløbet samt forsinkelse pga. covid-19-nedlukninger) følte sig 'klar' til virkelig at begynde at bruge den systematiske model for familieudredning, som der er lagt op til i initiativet.

Vi har fået megameget kompetenceudvikling. ... Der har ikke været plads til mere. Det har også været 'overkill'. Der har været så meget kompetenceløft, så vi på et tidspunkt måtte sige, at vi var nødt til at prøve det af i praksis. ... Der var et tidspunkt, hvor det betød for deltidsansatte, at vi ikke rørte ved nogle borgere." (Projektleder/teamleder)

"Det har været sindssygt givende det hele [kompetenceudvikling]. Men jeg synes, der har manglet "hvorfor", i det vi har fået undervisning i. ... Og så skulle undervisningen være kommet, før vi gik i gang med arbejdet. De vigtigste ting er først lige kommet – fx sådan noget som LØFT er kommet et år efter, at man er startet." (Kerneteammedlem)

Der udtrykkes en forståelse for, at initiativet til dels er et udviklingsprojekt, hvor tilbuddene ikke var besluttet på forhånd. Flere anbefaler samtidig, at initiativets uddannelsesstilbud med fordel kan skæres ned og samles tidsmæssigt i begyndelsen af en projektperiode, så kerneteamene hurtigere kan lære om metoderne og derefter 'komme ud' og bruge dem i det familierettede arbejde.

Dertil udtrykker flere kerneteammedlemmer og projektledere, at de i løbet af kompetenceudviklingen har **savnet klarhed ift., hvorfor** de forskellige uddannelseselementer var væsentlige for implementering af initiativet.

Det står klart ud fra de samlede interviews, at initiativets fælles kompetenceudvikling er blevet tilbudt, og de relevante fagprofessionelle fra kommunerne har deltaget. Desuden vurderer de meget af indholdet som værdifuldt for initiativets implementering af det familierettede arbejde. Forslag til forbedring af kompetenceudviklingen består hovedsageligt i timingen og varighed af forløbene. Hvis en tilsvarende indsats skal implementeres i andre kommuner, foreslås det, at de **begrænses fremadrettet** til et udvalg af de anvendte moduler og at de skal ligge i **starten af projektperioden**. **LØFT-tilgangen** anbefales at indgå.

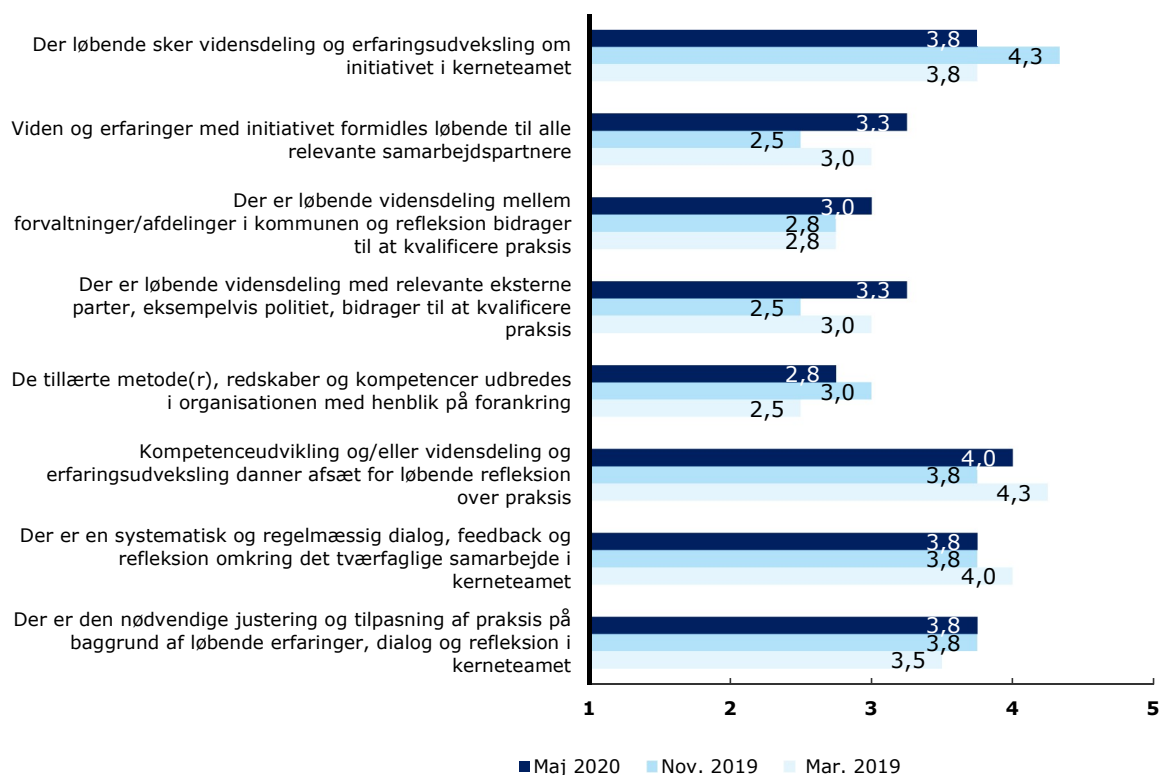
Anbefaling

Initiativets fælles kompetenceudvikling kan løftes med prioritering af færre forløb og tidsmæssig koncentration i begyndelse af indsatsen. LØFT-tilgangen kan med fordel prioriteres blandt tilbuddene.

4.4 Vidensdeling

Initiativet har sat fælles implementerings- og resultatmål om, at medarbejdere i kommunerne deler viden for at øge den fælles praksis på tværs af fagområder og forvaltninger i kommunerne samt på tværs af kommuner, og at der reflekteres over og justeres i praksis på baggrund af erfaringer og dialog. Gennemsnittet i udviklingen i målene hos kommunerne ses af figur 4-12. Kommunerne var allerede godt i gang med vidensdeling ved initiativets begyndelse – fx i forhold til vidensdeling i kerneteamet, dialog og refleksion over det tværfaglige samarbejde i kerneteamet samt justering af praksis pba. kompetenceudvikling, vidensdeling og erfaringsudveksling. Andre vidensdelingsdimensioner er stadig på moderat niveau. Det gælder især for vidensdeling til 'alle relevante samarbejdspartnere', mellem forvaltninger/afdelinger i kommunen, med eksterne parter og udbredelse af tillærte metoder, redskaber og kompetencer i organisationen.

Figur 4-12: Vidensdeling i kommunerne og med samarbejdspartnere

Note: n=4

I interviews fortæller projektledere og kerneteammedlemmer, at vidensdeling i kerneteamet er en vigtig del af udviklingen i initiativet. Enkelte ledere og projektledere udtrykker et ønske om at udbrede tilgange fra projektet (særligt LØFT) i kommunen, da de oplever det som en lovende metode, der har potentiale for at arbejde med borgere, der har komplekse problemer. I mindst én kommune er det allerede gjort gennem ekstra træning til andre fra de relevante afdelinger, arrangeret af kommunen (delvis gennem initiativet).

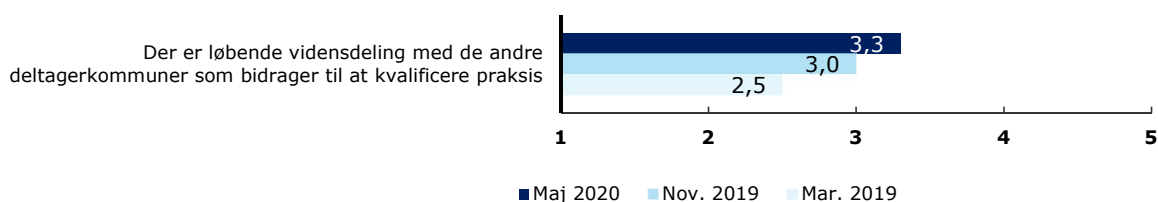
"[Vi holder] ugentlige gruppemøder i kerneteamet, hvor teamledere også deltager, de forskellige aktører har også nogle gange deltaget. Vi vil frem over også prøve det med leverandørerne, fx familiebehandler, så der ikke kun sidder rådgivere og får aha-oplevelser, og når man har haft sagsgennemgang 'kan du huske, da du var på kursus'. Så vi minder dem om, hvad de har lært." (Projektleder/teamleder)

"Den her LØFT-tankegang ville jeg gerne kunne give alle medarbejdere opkvalificering i – både jobcenter og børne- og ungeafdelingen. Ulempe ved projekt er, at man gør noget i nogle år, og så forsvinder det igen." (Styregruppemedlem)

I interviews fortæller nogle projektledere og kerneteammedlemmer, at de oplever det tværkommunale netværk i initiativet som en stor ressource, der er med til at udvikle kommunernes erfarings- og vidensbase. Enkelte af de interviewede udtrykker et ønske om flere muligheder for erfaringsudveksling, som ikke har et andet formål, som fx et træningsforløb. I fidelitetssurveyen rapporterer projektlederne i gennemsnit, at der er en øgning i tværkommunal vidensdeling under initiativet (se figur 4-13 nedenfor). Det vurderes til at være på moderate niveau ifølge målingen, så der er plads til yderligere udvikling af tværkommunal vidensdeling.

"Godt, at der har været noget tværkommunalt, så man har kunnet dele på tværs. Det har vi fået meget ud af." (Kerneteamsmedlem)

Figur 4-13: Tværkommunal vidensdeling

Note: n=4

Ud fra interviewene samt fidelitetssurveyen vurderes det, at nogle aspekter af den tværfaglige vidensdeling implementeres som tilsigtet i initiativets forandringsteori, mens andre skal videreudvikles. Specifikt står vidensdeling stærkt i kerneteamene, mens den er mere vaklende mellem forskellige forvaltninger/afdelinger, med samarbejdspartnere og generelt i den kommunale organisation med henblik på forankring. Vidensdeling mellem kommuner har udviklet sig positivt under initiativet, men kan styrkes yderligere.

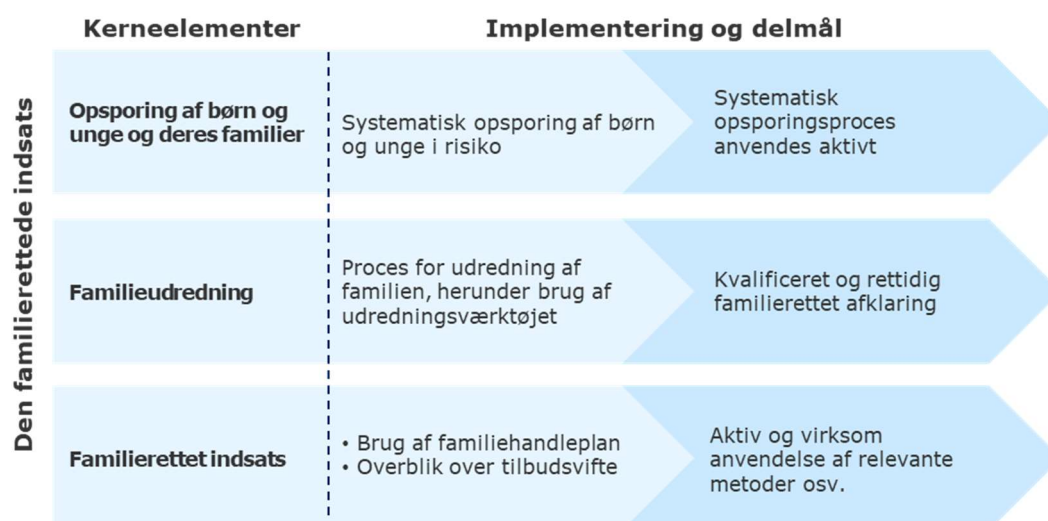
5 DEN FAMILIERETTEDE INDSATS

I dette kapitel undersøges, hvordan initiativets familierettede indsats er implementeret i kommunerne og har dermed fokus på de kerneelementer og implementeringsmål, som er fremhævet i det *familierettede spor* af initiativets forandringsteori, som vises i figur 5-1 nedenfor. Kapitlet er bygget op om de tre faser i initiativets familierettede indsats: Opsporing, udredning og iværksættelse af familiehandleplan/indsatser for de deltagende familier.

Kapitlet redegør for, hvor langt kommunerne er i implementeringen af initiativets kerneelementer i den familierettede indsats, og hvordan de har udmøntet kerneelementerne i praksis. Kapitlet har også fokus på, hvordan kommunernes praksis i forbindelse med initiativet adskiller sig fra deres øvrige forebyggende familierettede arbejde, og hvad der i den forbindelse vurderes at være særligt virksomt.

Sidst i kapitlet præsenteres fire eksempler på familiernes forløb i den familierettede indsats. Eksemplerne skal illustrere både variation og ligheder mellem de konkrete familieforløb.

Figur 5-1: Initiativets kerneelementer og implementeringsmål for organisering og understøttelse af indsatsen.

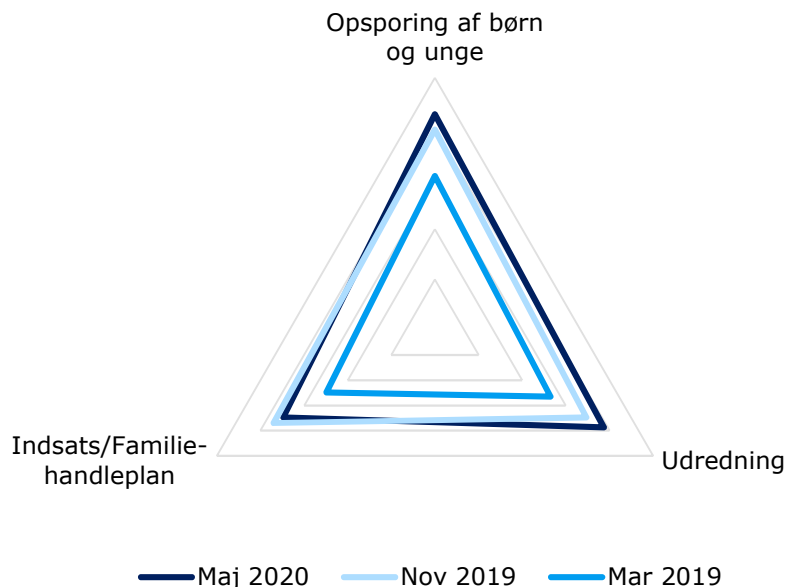
5.1 Centrale fund om den familierettede indsats

Initiativets familierettede indsatsmodel består idealtypisk af tre faser: Opsporing, familieudredning samt familieplan og indsats.

Kommunernes implementering af initiativets **familierettede indsatsmodel** er godt på vej. Generelt viser både fidelitetssurveyen og casestudierne, at der løbende igennem projektperioden er sket en øget implementering af initiativets kerneelementer i kommunernes praksis. Det gælder både opsporing, udredning samt familieplan og indsats. Således er der sket en øget grad af implementering af de tre fasers aktiviteter og kerneelementer fra første til tredje måling. Kommunerne er langt i deres implementering af arbejdet med at opspore børn/unge til initiativet (fase 1 i indsatsmodellen) samt at udrede familier (fase 2 i indsatsmodellen), dog har kommunerne været i gang med at udvikle deres udredningspraksis og værktøjskasse gennem det meste af initiativets periode. Arbejdet med at iværksætte indsatser og benytte familiehandleplanen er dog længere fra (fase 3 i indsatsmodellen). Fra anden til tredje måling (fra november 2019 til maj 2020) er arbejdet i opsporings- og udredningsfaserne gået lidt frem, mens arbejdet i indsatsfasen er gået lidt

tilbage. Det skal dog forstås i lyset af, at den familierettede indsats i kommunerne er blevet forstyrret af nedlukningen pga. covid-19 i samme periode. Denne udvikling er illustreret i figur 5-2.

Figur 5-2: Udvikling i implementeringen af den familierettede indsats' tre faser i kommunerne

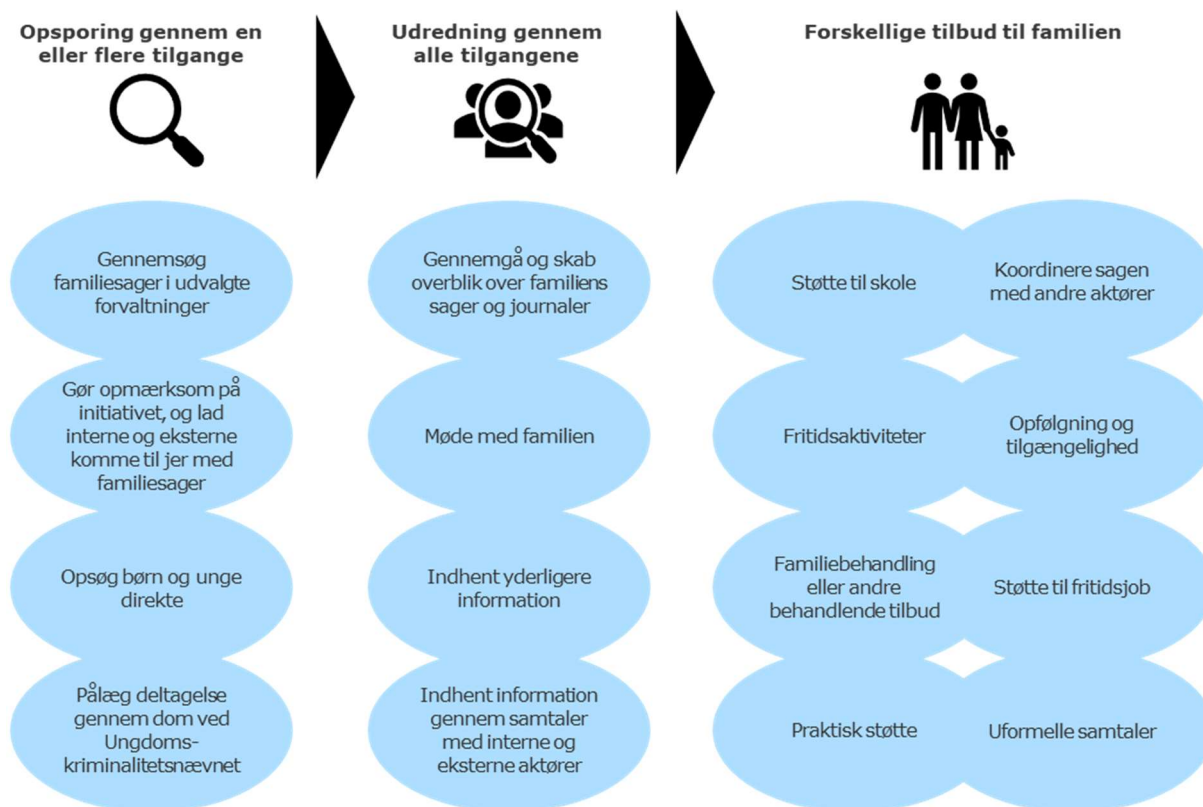

Note: n=4. De tre faser i den familierettede indsats er genereret som et indeks – dvs. at hver fase udgør flere spørgsmål, og gennemsnittet af kommunernes score i alle spørgsmålene er taget herfra.

I praksis er der dermed fortsat aktiviteter i indsatsmodellen, som kan blive mere sikkert og systematisk implementeret, ligesom faseinddelingen i praksis er mere flydende, end modellen tilskriver. Det tager tid at få etableret en systematisk og struktureret tilgang til arbejdet i faserne indenfor de nye organisatoriske rammer i initiativet. Det er nyt for kommunernes kerneteams at skulle arbejde sammen gennem alle indsatsmodellens faser og dermed at skulle arbejde tværfagligt i den grad, som er tilfældet i initiativet. For nogle er det også nyt at have et så vedholdende fokus på at følge familiernes motivation og ønsker, som initiativet lægger op til.

Der er identificeret forskellige tilgange hos kommunerne til arbejdet med de tre faser, men der er også mønstre i, hvad der er centralt for et vellykket arbejde med familierne i initiativet. Dette er opsummeret i figur 5-3 og uddybes i kapitlet.

Figur 5-3: Centrale tiltag for en velfungerende familierettet indsats

Kilde: Udarbejdet af Rambøll

Sammenfattende peger kommunerne på en række punkter, der er anderledes end deres normale praksis, og som de oplever har værdi for familierne i den familierettede indsats' tre faser, idet kerneteammedlemmerne:

- Har **mere tid** til hver familie og kan være til rådighed for uformelle samtaler
- Kan **handle hurtigere** på familiens problemer
- Kan koordinere en **samlet helhedsorienteret indsats for hele familien**
- Har mulighed for at være **fleksible** i de tilbud/foranstaltninger, som tildeles familierne
- Kan være **vedholdende** for at komme ind på de lukkede familier
- Har på den baggrund opnået at få en **god arbejdsrelation** med og **tillid** fra familierne.

5.2 Initiativets familierettede indsatsmodel

Kerneteamets arbejde med den helhedsorienterede tilgang vil som udgangspunkt bestå af tre faser med forskellig intensitet, hvor det tværfaglige samarbejde er et gennemgående element. Det arketyperiske forløb er illustreret i figur 5-4 nedenfor.

Figur 5-4: Det arketyperiske forløb i den familierettede indsats

Kilde: En introduktion til initiativet 'Forebyggelse af rekruttering af børn og unge til bandekriminalitet'.

5.3 Opsporing af børn og unge i risiko

Første fase af den familierettede indsatsmodel er opsporing af børn og unge i risiko for rekruttering til bandekriminalitet. Opsporingen er en forudsætning for, at kommunen og øvrige relevante aktører kan forebygge, at målgruppen på sigt rekrutteres til bandekriminalitet.

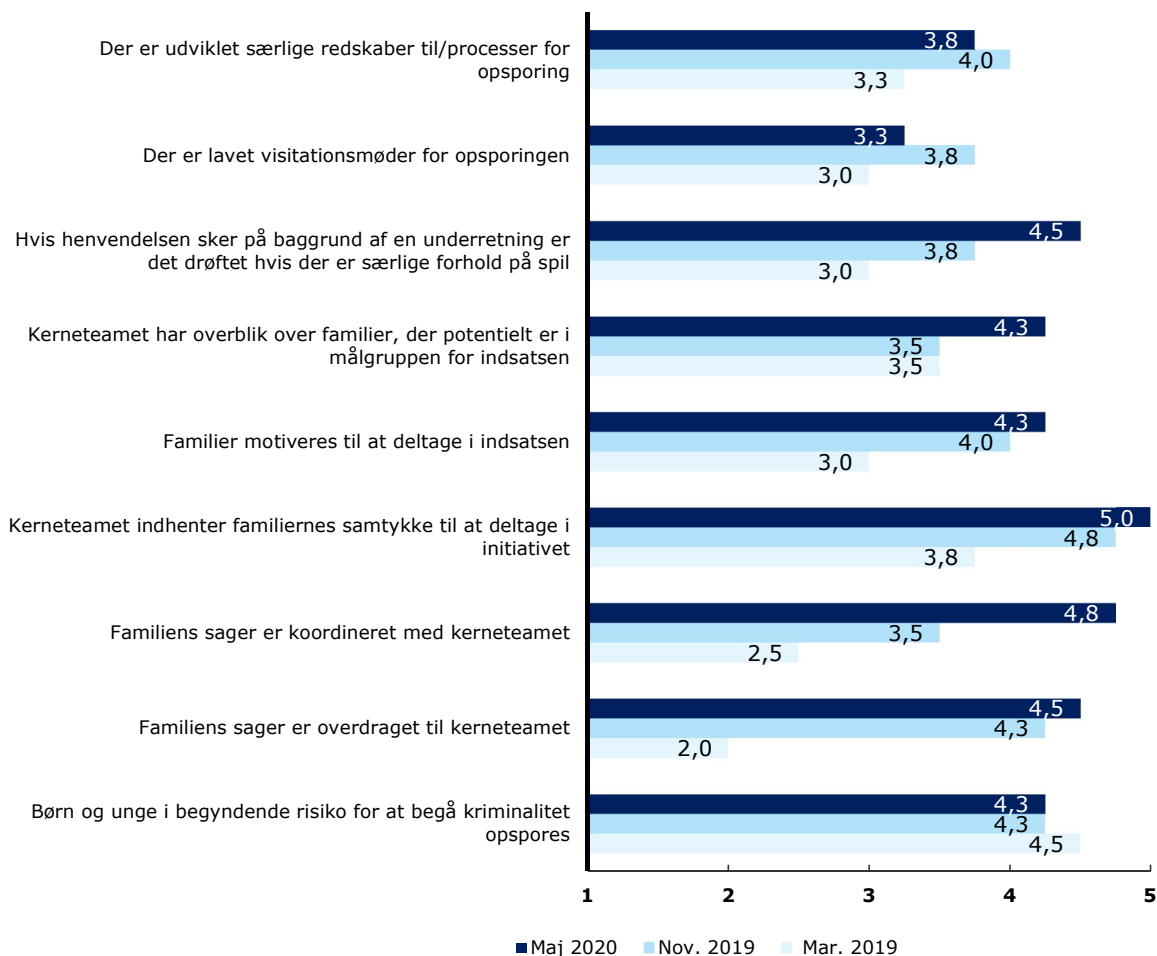
Fasen med opsporingen af børn og unge i risiko består typisk af fire dele, hvor kommunerne: 1) Opsporer og identificerer børn og unge i risiko, 2) informere og motivere familierne til at deltage, 3) indhenter familiernes samtykke til at deltage og 4) overdrager familiernes sager til kerneteamet.

I det følgende gennemgås kommunernes arbejde med fasen og forskelle fra tidligere praksis.

Kommunernes opsporing af familier til initiativet

I fidelitetssurveyen er kerneteamets implementering af opsporingsfasens dele undersøgt. Først og fremmest er kommunerne blevet spurgt om, hvorvidt de har udviklet en **lokal proces for systematisk opsporing**. Her er resultatet, at 50 pct. af kommunerne ved den første måling havde udviklet en lokal proces for systematisk opsporing, og kerneteamet anvendte den systematisk. De resterende 50 pct. var i gang med at udvikle en lokal proces. Ved seneste måling er det 100 pct. af kommunerne, der har udviklet en lokal proces og anvender denne systematisk (se figur over udviklingen i figur B-11 i bilag B).

I fidelitetssurveyen er andre indikatorer for kommunernes implementering af arbejdet i opsporingsfasen også kortlagt. Figur 5-5 illustrerer, at der er **sket en positiv udvikling** i implementeringen af **størstedelen af indikatorerne** i perioden fra første måling til seneste måling i maj 2020. Tre indikatorer er gået tilbage fra anden til seneste måling, hvilket delvis kan tilskrives de begrænsede muligheder for et aktivt opsporingsarbejde under nedlukningen pga. covid-19 i foråret 2020, da målingen blev foretaget. Det gælder ift. kommunernes udvikling af særlige redskaber eller processer for opsporing, visitationsmøder for opsporingen, samt at børn og unge i begyndende risiko for at begå kriminalitet opspores. Tilbagegangen er dog kun mellem 0,2-0,5 på en skala 1-5. Kommunerne scorer højt ved særligt fire indikatorer ved seneste måling. Det gælder ift., at kommunerne indhenter samtykke til at deltage i initiativet (scorer 5 ved seneste måling), at familiens sager er koordineret med kerneteamet (scorer 4,8), at kommunerne drøfter, hvis der er særlige forhold i spil ved en henvendelse, der er sket på baggrund af en underretning (score 4,5), samt at kommunen overdrager familiens sager til kerneteamet (scorer 4,5). Det er ved den sidstnævnte indikator også her, at den største positive fremgang ses hos kommunerne.

Figur 5-5: Udvikling i kommunernes implementering af arbejde med opsporingsfasen

Note: n=4

Kommunerne anvender forskellige tilgange til at identificere og opspore børn og unge og deres familier til initiativet. De forskellige tilgange kan listes i fire kategorier, som er illustreret i figur 5-6. Nogle kommuner anvender alle fire opsporingstilgange, mens andre kommuner ikke anvender alle.

Generelt kan det siges, at man i nogle kommuner ikke oplever, at opsporingen af familier, der har behov for en indsats, er anderledes end den ellers har været i den lokale praksis. Dette gælder for kommuner, som har rekrutteret familier, som de allerede kendte til i kommunen, eller som rekrutterer på baggrund af underretninger.

"Det er den samme måde, som vi ellers kommer i kontakt med familierne på. Det er alle nogle, vi har kendt før projektet. Det er ikke en målgruppe, vi har fået øje på gennem projektet. Det er familier, vi er i berøring med. Vi prøver bare at give dem noget andet, end vi ellers ville have gjort." (Projektleder/teamleder)

I andre kommuner oplever man, at opsporingspraksis i initiativet er anderledes end den gængse praksis. Her fortæller de, at de er mere opsøgende og undersøgende i rekrutteringen sammenlignet med tidligere. På den måde får de fat i en del af målgruppen, som ikke i forvejen er kendt i forvaltningen.

"Det adskiller sig fra tidligere praksis. Der, hvor jeg arbejdede, får man en underretning. Her er vi selv opsøgende på, hvem der kunne være relateret til bandekriminalitet. Vi har selv været undersøgende. Så på den måde adskiller det sig." (Kerneteammedlem)

Anbefaling

Kommunerne kan med fordel vælge en opsøgende opsporingsstrategi i samarbejde med eksterne parter, hvis de ønsker at rekruttere familier, som ikke i forvejen er kendt af de kommunale forvaltninger.

Figur 5-6: Kommunernes opsporingsaktiviteter

Kilde: Udarbejdet af Rambøll

Den første tilgang er central for at sikre, at der hurtigt rekrutteres familier til initiativet samt at prøve en ny intensiv indsats af på familier, der har været i kommunens system i længere tid. I den første tilgang gennemgår kerneteamet og/eller ledere sager om relevante familier **fra udvalgte forvaltninger i kommunen**. Mest brugt har været forvaltninger, som kerneteamet er kommet fra eller den forvaltning, som kerneteamet er blevet forankret i. Her har flere kommuner været systematisk gennem borgersager i de forskellige forvaltninger og vurderet, om familien passede til initiativets målgruppe. Sagerne kan fx komme fra socialforvaltningens børn og ungeafdeling. En kommune har eksempelvis haft en proces, hvor den faglige teamleder har gennemgået sager i socialforvaltningens børne- og ungeafdeling og herefter taget dem med på teammøde med hele kerneteamet, hvorefter sagens relevans for initiativet er diskuteret.

Nogle kommuner oplever, at denne tilgang er brugbar. De har haft nemt ved at rekruttere familier, de allerede kendte, fordi de lettere kunne motivere dem til at indgå i initiativet. En kommune påpeger samtidig, at det kan være en udfordring, at kerneteamet i nogle tilfælde skal overtage sager fra en sagsbehandler, der har god relation til borgeren.

Den anden tilgang er central for at rekruttere både kendte familier og nye familier til initiativet. Den anden tilgang består i at kerneteamet bliver opmærksom på relevante børn og unge **gennem samarbejde med andre aktører internt og eksternt i kommunen**.

Ifølge nogle af kommunerne, kan det bedst lykkes med denne opsporingstilgang hvis kerneteamet/lederen i starten af initiativet kortlægger, hvilke interne og eksterne aktører der er relevante for initiativet – både ift. at samarbejde om familieindsatsen og ift. at rekruttere familier til initiativet. Herefter udarbejder kerneteamet/lederen oplæg om initiativet og tager ud til interne og eksterne aktører i kommunen og gør opmærksom på initiativets eksistens. En kommune nævner fx ved interview, at alle i forvaltningen kender til projektets eksistens, efter at de har gjort opmærksom på initiativets eksistens gennem denne arbejdsgang.

Anbefaling

Hvis kommunerne ønsker at opspore familier gennem interne eller eksterne aktører i kommunen, er det vigtigt at bruge tid på at gøre sig synlig og relevant for aktørerne, der skal videregive familier til initiativet.

Spredning af viden om initiativet har gjort, at flere forskellige aktører både internt og eksternt i kommunen henvender sig til kerneteamet med potentielle sager. Det kan enten være ad hoc eller mere systematisk. Flere kommuner har fx haft systematiske møder med politiet gennem SSP og § 115-møder, hvor unge, der er blevet antruffet af politiet, er blevet gennemgået og vurderet, om de skal tilbydes at være en del af initiativet. Andre kommuner har haft systematiske møder med boligsocial helhedsplan for at diskutere potentielle unge i initiativet. Her har de dog været udfordret af ikke at kunne dele oplysninger om de enkelte borgere.

"De første 3-6 måneder fortalte vi om initiativet til brede samarbejdspartnere i kommune." (Kerneteam-medlem)

"Vi lavede først en kortlægning af relevante samarbejdspartnere – dem der skulle have viden om vores indsats, så vi er en synlig samarbejdspartner. Hvis de møder nogen, kan de kontakte os. Vi har også lavet oplæg om initiativet, så de fysisk ser os og har fået viden om initiativet. Flere har henvendt sig efterfølgende." (Kerneteammedlem)

En enkelt kommune er modsat nogle af de andre kommuner ikke lykkedes lige så godt med at opspore og identificere børn og unge gennem samarbejdspartnere som fx foreninger og skoler. Her antager kerneteammedlemmerne, at det skyldes, at det er mere naturligt for disse aktører at henvende sig til SSP.

"Politiet har også været en stor del. Vi har § 115-møder jævnligt, hvor vi gennemgår alle unge, der har været antruffet." (Kerneteammedlem)

Det peger derfor i retningen af, at systematiske møder med SSP og § 115-møder kan være en brugbar tilgang til at rekruttere nye relevante familier til initiativet, hvor også udfordringen med ikke at kunne dele oplysninger om de unge overkommes, da det er muligt at dele oplysninger på tværs af aktører på disse møder.

"Vi fik info om familier fra helhedsplanen gennem faste møder med dem. Det er besværliggjort pga. GDPR at videregive sager fra helhedsplanen til os i teamet." (Kerneteammedlem)

Interne og eksterne aktører, der er med i opsporingsfasen hos kommunerne generelt, kan ses af tabel 4-1.

Tabel 5-1: Interne og eksterne aktører involveret i opsporingsfasen hos kommunerne (i prioriteret rækkefølge med de mest brugte aktører angivet først)

Aktører
SSP
Socialforvaltningen
Familieafdeling, ungdomsrådgivning
Familiecenter
Jobcenter
Opsøgende gadeplansmedarbejdere
Boligsociale medarbejdere, helhedsplaner
AKT-lærere, skolepsykologer m.fl., som arbejder forebyggende på skolerne
Ungdomsuddannelsesvejledere
Foreninger
Klubber
Akut- og modtagerteam
Genoptræningscenter
Ungdomscenter

Den tredje tilgang er central for at rekruttere ukendte familier til initiativet og familier, hvor kerneteamet kan gennemføre en tidlig indsats. Den tredje tilgang i kommunerne består i, at kerneteamet rekrutterer børn og unge **gennem opsøgende og direkte kontakt til børn og unge**. Flere kommuner har været opsøgende i en direkte kontakt med unge eller familier, der ikke er kendte af kommunen. Det har fx været medlemmer eller projektleder i kerneteamet, der har været på gadeplan eller deltaget i sociale arrangementer i boligområderne for at tale med de unge. Endelig er der kommuner, hvis kerneteam er forankret i lokaler, der er placeret tæt ved de steder, hvor de unge opholder sig, fx i boligområder eller indkøbscentre. En enkelt kommune har også forsøgt at skabe opmærksomhed på initiativet ved at uddele foldere til familierne på dansk, tyrkisk og arabisk. På den baggrund er nogle familier selv begyndt at henvende sig til initiativet.

Flere kommuner oplever også, at den direkte kontakt til familien har fordele, fordi kontakten virker mindre formel, og at familierne derfor hurtigere får tillid til kerneteamet. Det kan dog være en tidskrævende metode, da den kræver, at man er til stede der, hvor de unge og familierne er.

Anbefaling

Kerneteamene kan møde relevante borgere, inkl. familier, der ikke har aktive sager i kommunen, ved at være nysgerrige og til stede på lokationer, som ikke forbindes med kommunen.

Anbefaling

Opsporingstilgangen bør justeres ift., om det er meget kriminalitets-truede familier, der er målgruppen – eller om man også gerne vil have fat i de familier, der har behov for en tidligere forebyggende indsats.

"Jeg bemærkede en ung mand, som brugte meget tid i borgerhuset. Satte mig sammen med ham hver dag og talte med ham, og det var egentlig hans indgang ind i initiativet. Han var et andet sted i skoletiden, så jeg observerede ham og blev nysgerrig." (Kerneteammedlem)

"Jeg var ikke i skole. Jeg gik i en periode derhjemme, og så mødte jeg Hakim her i parken præcis ved det her bord [hvor interviewet foretages]. Jeg hang ud her, og så hang jeg også lidt ud i klubben om aftenen. Klokken var ca. elleve, og så så Hakim mig. Han spurgte, hvad jeg lavede her. Vi havde mødt hinanden før, men kendte ikke hinanden så godt. (Ung)*

*Personnavne i citater er blevet ændret.

Den fjerde tilgang er central for at rekruttere unge, der allerede er kriminelle og dermed i størst risiko for at indgå i bandemiljøer. Disse børn og unge opspores ikke aktivt, da de er blevet pålagt at deltage i initiativet af **Ungdomskriminalitetsnævnet** efter at have fået en dom. I en kommune oplever man, at indsatsen i disse familier kan være udfordret ift. relationsarbejdet og familiens motivation. I en anden kommune oplever man fordele ift. den pålagte deltagelse, da det giver mulighed for at arbejde med familier, som ikke som udgangspunkt vil være motiverede for indsatsen, og da det giver mulighed for at stille større krav til familien, fx om at overholde mødeaftaler. Det tyder altså på, at den frivillige rekruttering gør relationsarbejdet lettere, mens den tvungne rekruttering kan sikre, at den lidt tungere del af målgruppen kommer ind i indsatsen.

Anbefaling

Kommunen bør overveje fordele og ulemper vedr. påtvunget deltagelse i initiativet og basere rekrutteringsstrategi på disse overvejelser.

Efter selve opsporingstilgangene vurderer kerneteammedlemmerne og projektledere i kommunerne, om de unge og deres familier passer ind i initiativet. Generelt i **vurderingen af om familien passer ind i initiativet**, uanset opsporingstilgang, foretager kommunerne en vurdering sammen i kerneteamet om, hvorvidt barnet/den unge opfylder de opstillede inklusionskriterier fra initiativets side og evt. yderligere inklusionskriterier fra kommunen selv (jf. kapitel 3). Forinden denne vurdering har et kerne-teammedlem fra hver forvaltning været igennem familiens respektive forvaltningshistorik for at kunne præsentere familien og sammen med kerneteamet vurdere, hvorvidt familien skal inkluderes i initiativet. Her begynder udredningen så småt for nogle af kommunerne, hvor de forskellige kerneteammedlemmer læser familiens sager i kommunen (hvis der foreligger sådanne). For kommunerne handler det om at indsamle viden nok for at sikre, at familien er relevant for initiativet.

"Vi indsamler viden ift. om der er kød nok [på barnet/den unges sag] til at være i projektet. Det nytter ikke, hvis det er nogen, som blot har stjålet tyggegummi i Bilka. Vi vil gerne have fat i dem, der siger, de skal stjæle noget i Bilka." (Kerneteammedlem)

To kommuner benytter også værktøjer til at hjælpe med vurderingen af familiens relevans for initiativet. Den ene kommune anvender i kerneteamet et ekstremisme-vurderingsværktøj⁸ for at vurdere risiko for kriminalitet hos barnet/den unge. Den anden kommune gennemgår familiesagerne gennem ICS-metoden⁹, som ikke er en del af initiativets værktøjskasse. Kerneteamet i denne kommune sidder sammen og gennemgår de opsporede familier ud fra hvert emne i ICS: Forældrekompetencer, familie og netværk og barnets udvikling og dertil underemner¹⁰. Herefter laver de en skitse for, hvad initiativet kan hjælpe familien med, som de senere anvender til at motivere familien til at deltage i initiativet. Kommunen oplever ICS som en god metode. Kerne-teammedlemmerne er inden initiativet blevet oplært i ICS i forbindelse med kommunens overgang til IT-fagsystemet DUBU. Derudover giver metoden en bred afdækning af familierne, som kommunen oplever som gavnlig. Samtidig tager metoden højde for det beskæftigelsesfaglige, psykologfaglige og foreningsfaglige område, som kommunen oplever matcher med initiativet. Metoden opleves dog som ressourcekrævende at anvende.

⁸ Vurderingsværktøj til anvendelse ved bekymring for ekstremisme – se <https://stopekstremisme.dk/tilbud-og-vaerktojer/vurderingsvaerktoj-1>.

⁹ Metoden ICS (Integrated Childrens System) bygger på inddragelse af barnet og familien, fokus på ressourcer og problemer og en holistisk tilgang. Metoden anvendes til sagsbehandling og udredning i sager om udsatte børn og unge og bliver anvendt i 90 ud af 98 danske kommuner. ICS er det metodiske grundlag for DUBU. Kilde: Socialstyrelsen.

¹⁰ <https://socialstyrelsen.dk/tvaergaende-omrader/sagsbehandling-born-og-unge/ics>

Derefter, når en familie er blevet opsporet, koordinerer kerneteamet i flere af kommunerne **det første møde med familien**. I nogle tilfælde tager alle de relevante fagpersoner med ud til familien. I andre tilfælde er det de potentielle tovholdere, der sammen tager ud til familien og fortæller om indsatsen og afklarer, om familien vil deltage.

"I nogle familier går vi ud som team og viser, hvem vi er på tværs af forvaltningerne. Det gjorde vi meget i starten, det med at gå ud alle på én gang. Vi fik den erfaring, at det ikke altid fungerede, fordi det virkede meget voldsomt. For nogle familier fungerer det meget godt, i andre tilfælde er det bedre at være der enkeltvis." (Kerneteammedlem)

To kommuner oplever også, at de i projektet har været mere vedholdende og kreative ift. at motivere familier til at deltage. I disse tilfælde vurderer de, at det har været nødvendigt at bruge tid på at få skabt en relation til familien og opnå deres tillid, inden de kunne motivere dem til at deltage og for at kunne etablere et godt samarbejde. Flere kommuner oplever, at særligt de **minoritetsetniske familier** kan være skeptiske fra start. En kommune er fx lykkedes med til at komme tættere på disse familier gennem samarbejde med medarbejdere fra en helhedsplan, som kendte til familierne og kunne agere som brobyggere mellem familierne og kerneteamet.

Anbefaling

Kerneteammedlemmerne vil i nogle tilfælde have brug for at være vedholdende og bruge tid på at komme ind på livet af de lukkede familier og motivere dem til at deltage i initiativet.

"Den første gang, vi fortæller om projektet, har vi alle dem, der skal være en del af projektet til stede, dvs. barn og forældre, men ikke søskende. Til det første møde har vi allerede gjort os tanker, som vi præsenterer for familierne, så de ved, hvad de skal sige ja til." (Kerneteammedlem)

I to kommuner smelter opsporingsfasen sammen med udredningsfasen, da kerneteamet gennemgår familiens historik for at se, om de er i målgruppen for initiativet, hvor familiens problematikker kortlægges. Endvidere glider de også over i indsatsfasen, hvor planen for familien udarbejdes som en tidlig udgave, inden de spørger om familien ønsker at deltage i initiativet. Dette er med et formål om at kunne tilbyde familien en konkret løsning på deres problematik allerede inden de tager stilling til, om de ønsker at deltage eller ej. Dog afstemmes og videreudvikles planen for familien efterfølgende.

"Når vi kommer ind på livet af dem, får vi også virkelig lov til at komme ind. Når først man bliver accepteret, får man lov. Det er et spørgsmål om, at man ikke giver op. Man skal gøre sig fortjent til at komme ind." (Kerneteammedlem)

To kommuner fremhæver fordelene ved, at faserne glider mere sammen ift. at rekruttere familien til initiativet, hvor de oplever, at det gavner familien at have noget konkret, løsningsorienteret at forholde sig til, når de tilbydes at deltage i initiativet.

5.4 Familieudredning

Anden fase i den familierettede indsatsmodel er familieudredning. Fasen består af tre dele, hvor kommunerne skal skabe koordineret og sammenhængende tværfaglig udredning og 1) gennemgå familiens sager og journaler, 2) afdække familiens ressourcer og udfordringer og 3) vurdere familiens samlede situation og barnets/den unges primære behov. I det følgende gennemgås kommunernes implementering og erfaringer med aktiviteter i fasen.

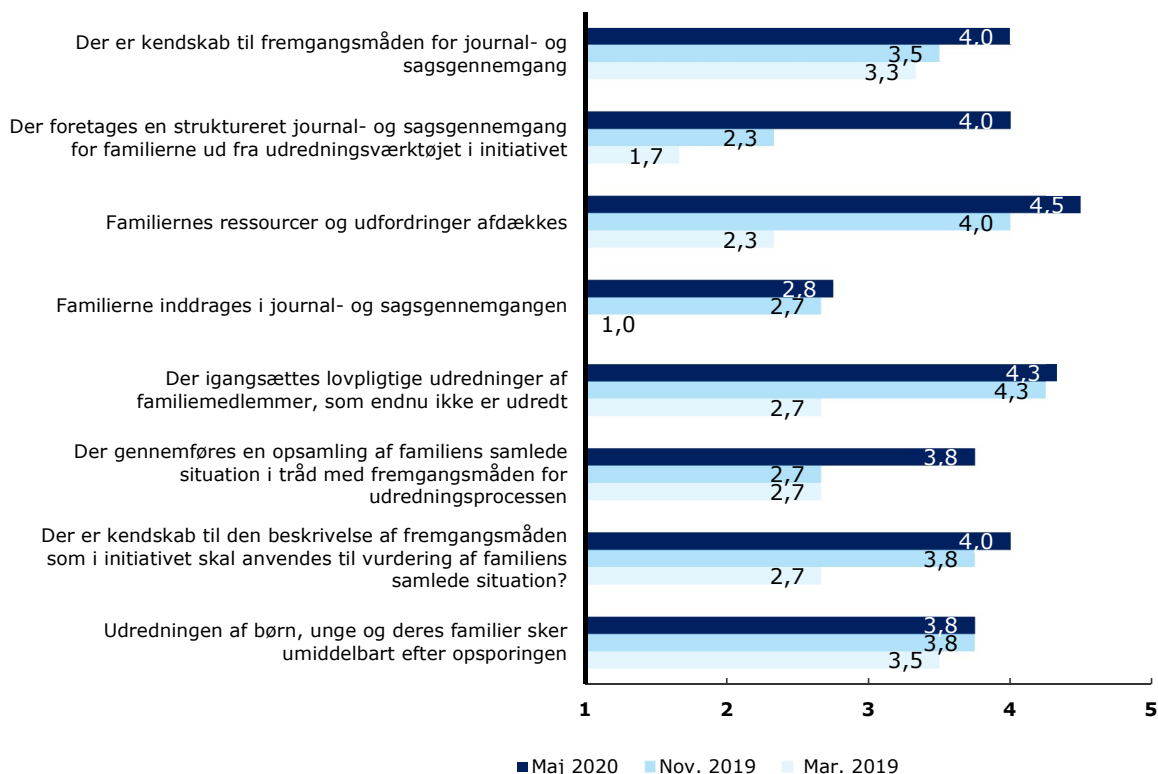
"Vi lykkes med at rekruttere familierne, fordi vi laver en meget gennemgående screening af familien inden indsatsen. Vi præsenterer ikke initiativet, men vi kommer og påpeger deres konkrete problemer, fx beskæftigelse og sundhedsproblemer. De samtykker derved til at få hjælp til noget konkret. Og så kan de se meningen med at blive ved i initiativet." (Projektleder/teamleder)

Kommunernes udredning under initiativet

I fidelitetssurveyen er kerneteamets implementering af udredningsfasens dele undersøgt. Figur 5-7 illustrerer, at kommunerne generelt har udviklet sig positivt over tid. Ved den seneste måling ligger indikatorerne på mellem 2,8 og 4,5, hvoraf kun to indikatorer scorer over 4. De to højst scorende indikatorer er, at kommunerne afdækker familiens ressourcer og udfordringer, samt at der igangsættes lovpligtige udredninger af familiemedlemmer, som endnu ikke er udredt.

Den indikator, hvor der er størst fremgang fra første måling til seneste måling, er på kommunernes strukturerede journal- og sagsgennemgang for familien ud fra udredningsværktøjet. Den lave score ved første måling kan skyldes, at initiativets udredningsværktøj blev udviklet undervejs i samarbejde med kommunerne og derfor først blev tilgængelig, efter at de første familier var rekrutteret til initiativet. Hertil viser fidelitetssurveyen, at kerneteamene er blevet bedre til at inddrage familierne i journal- og sagsgennemgangen, men scoren er dog stadig lav ved tredje måling (2,8).

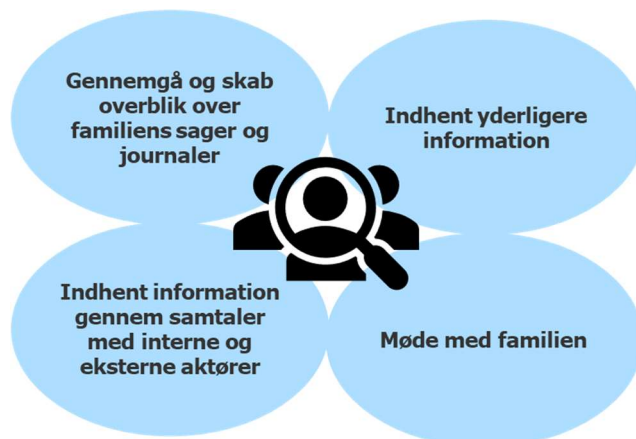
Figur 5-7: Udvikling i implementeringen af kommunernes arbejde med udredningsfasen

Note: n=4

De aktiviteter, der gennemføres i udredningsfasen, er relativt ens på tværs af kommunerne og kan opsummeres i figur 5-8.

Figur 5-8: Kommunens tilgange til udredning

Kilde: Udarbejdet af Rambøll

Det er generelt kommunernes erfaring, at en stor del af de familier, der indgår i indsatsen, har været i det kommunale system længe. For at undgå at familien skal opleve, at de endnu en gang skal fortælle deres historie forfra, oplever kommunerne, at det er vigtigt, at kerneteamet systematisk gennemgår og danner sig et overblik over **familiens sager og journaler**. Det er fx informationer fra jobcenteret om forældrenes beskæftigelsesindsatser og børnefaglige undersøgelser.

Samtidig er det erfaringen, at det også er vigtigt, at familierne selv får lov til at sætte ord på deres egen situation og mål ved at opsætte **møde med de involverede familier**, hvor familierne kan udfolde deres perspektiv på sagen. Det er både møder med forælder/forældre og barn/ung samtidigt og separat. To kommuner vurderer, at familien er den vigtigste kilde til udredningen. Generelt vurderer kommunerne også, at en aktiv inddragelse af familien er med til at skabe ejerskab af familiens plan og indsats, hvilket styrker arbejdet med familien.

Derudover peger kommunerne på, at de finder **yderligere information** om de unge gennem fx SSP-lister og skolefraværslister og om de unge er blevet antruffet af politiet. Hvis der ikke er foretaget en børnefaglig undersøgelse, sættes dette i gang. Der kan være behov for yderligere information, som ikke findes i dokumentationen om den unge. Derfor indhenter kerneteamet i nogle tilfælde også **information gennem samtaler** med relevante interne og eksterne aktører, som kender familien og historikken. Det kan fx være samtaler med skole, andre forvaltninger eller aktører, der har foretaget underretninger på de unge.

I alle fire kommuner **arbejder kerneteamet sammen på tværs af forvaltninger** om udredningen af familierne i projektet. Det gør, at hvert kerneteammedlem kan bidrage med information, kompetencer og ressourcer indenfor forskellige forvaltningsmæssige områder til udredningen. Denne udredningsproces er ny for kommunerne, og deres udredning bliver herved også mere tværfaglig. Kommunerne oplever både fordele og ulemper ved denne organisering i udredningsfasen. Fordelen er, at hvert kerneteammedlem har viden indenfor forskellige forvaltningsmæssige områder og kan bidrage med deres kompetencer og ressourcer. Ulempen er dog, at det kan være svært at blive enige om, hvilke problemstillinger og indsatser der skal prioriteres til familien. En kommune oplever dog store fremskridt i kerneteamets enighed om familierne, efter at de har lært hinanden bedre at kende. Hvis kommunerne skal udrede på tværs af forvaltninger, er det derfor vigtigt, at de anerkender, at det tager tid at opnå den nødvendige respekt og forståelse af hinandens faglige perspektiver. Dette er nødvendigt, for at man i fællesskab kan prioritere mål og sammensætte indsatser for familierne.

"Vi arbejder i makkerpar om udredningen af familien, men hele kerneteamet er sparringspartner. Alle spiller ind, men der er nogen som har ansvaret for, at opgaven bliver løst. Hvis jeg skal vide noget om jobcenteret, så træder Pia [jobcentermedarbejder] ind, og omvendt hvis det er familieafdelingen, så spørger man Carsten [socialrådgiver]." (Kerneteammedlem)

"Det er givende, at der er flere fagligheder inde over. Helhedsorienteringen er fantastisk. Mange indsigter gør, at man laver mere målrettede og mere sikre indsatser. Bedre belysning af den enkelte borgers samlede problematik. Den sikkerhed, vi kan give familierne, føler jeg, giver familierne ekstra motivation for at gå ind i et samarbejde med os." (Kerneteammedlem)

"Er det først mors arbejdsløshed, der skal håndteres, og derefter barns trivsel i skolen, eller er det omvendt?" (Kerneteammedlem)

Anbefaling

Kommunen bør skabe tid og rammer til, at kerneteamet kan opnå forståelse af hinandens faglige perspektiver og kompetencer, så de i en udredning af familien opnår en fælles forståelse af og et fælles mål med familien og tilrettelægge relevante indsatser hertil.

Nogle kommuner har foretaget udredningen af familierne meget ad hoc og blot været nysgerrig på familierne og ikke anvendt specifikke metoder eller redskaber. Andre har været mere systematiske i deres udredningsproces gennem brugen af fx udredningsværktøjet, som er udviklet i samarbejde med kommunerne i initiativet.

Fælles og centralt er dog, at kommunerne **haft fokus på at komme hele vejen rundt om familiens fælles og individuelle problemer**, de har gennemført udredningen **fælles i kerneteamet**, og der har været en **tæt inddragelse af familien**, der herigennem har kunne italesætte deres udfordringer fx gennem to møder med forældrene og et møde med barnet.

Til at understøtte kommunernes arbejde i udredningsfasen er der udviklet et **udredningsværktøj** specifikt til initiativet. Læs mere om udredningsværktøjet i nedenstående boks.

Initiativets udredningsværktøj

Den tværfaglige familieudredning har til formål at understøtte det tværfaglige samarbejde mellem forvaltninger, så den fremtidige indsats over for familien i højere grad bliver helhedsorienteret og bygger på input fra alle de områder i kommunen, som har kendskab til og berøring med den pågældende familie.

Værktøjet består af seks dele, der systematisk samler op på relevante oplysninger om familien:

- 1 **Stamoplysninger:** notering af hvert familiemedlems stamoplysninger
- 2 **Journalnotater:** notater fra gennemgang af familiens journaler på tværs af forvaltninger i kommunen og fx også journaler på sundhedsområdet, hvor der afdækkes familiens risici, behov og udfordringer
- 3 **Indsatser og tidslinje:** notater over de indsatser/begivenheder, som angår den samlede familie (både børn og voksne). Dvs. der noteres alle dokumenterede, målrettede foranstaltninger af direkte eller indirekte relevans for det enkelte familiemedlems problematikker. Og der noteres alle indgribende sociale begivenheder for at give et helhedsorienteret perspektiv på familiens forløb i kommunalt regi.
- 4 **Risiko-/behovsniveau YLS/CMI & LS/RNR:** parallelt med journalgennemgangen udarbejdes en risiko- og behovsvurdering sammen med barnet/den unge ud fra redskabet YLS/CMI eller LS/RNR for at vurdere den unges risiko for at begå kriminalitet. Vurderingen noteres i denne del.
- 5 **Samlet tværgående vurdering:** Notater fra møde i det tværfaglige kerneteam, hvor familiens behov, ressourcer og udfordringer drøftes på baggrund af journalnotaterne, risikovurderingen samt indsatser/begivenheder
- 6 **Familiehandleplan:** notater fra møde med familien omkring den samlede risikovurdering af barnet/den unge og tidslinjen, samt dialog om den aktuelle situation og udfyldelse af familiehandleplanen.

Kilder: Vejledning til udredningsværktøjet udarbejdet af Rambøll.

Det er ikke alle kommuner, der har benyttet sig af og dermed implementeret initiativets udredningsværktøj. Det skyldes, at flere af kommunerne allerede havde foretaget en udredning af familierne, da udredningsværktøj blev stillet til rådighed i initiativet. Andre kommuner har anvendt udredningsværktøjet bagudrettet på enkelte familier. Flere kommuner peger i den sammenhæng på, at det er vigtigt at være opmærksom på, at det tager tid at tilegne sig nye værktøjer og arbejdsgange.

Kommunernes **oplevelser af initiativets udredningsværktøj** er blandede. Nogle oplever, at det er brugbart og giver godt overblik (også i en bagudrettet anvendelse). Værktøjet har blandt andet hjulpet til, at kerneteamet har fået overblik over, hvilke indsatser familien har modtaget hvornår, og hvad der har eller ikke har virket. Værktøjet har også hjulpet til, at kerneteamene har

fået overblik over, hvilke tiltag der tidligere har været iværksat for familien. I andre kommuner oplever man ikke, at værktøjet er brugbart, blandt andet fordi udredningen er for bagud skuende og ikke i tilstrækkeligt omfang kigger fremad. Dvs. kommunerne oplever at gå meget i detaljen med familiens historik frem for at se løsningsorienteret og fremadrettet på familierne. De fleste oplever, at værktøjet er tidskrævende, særligt når værktøjet anvendes til at gå i dialog med familierne, så det kræver en stærk prioritering at anvende det.

"Beskæftigelsesmæssigt kan jeg godt se, at det giver bedre mening at kigge historik. Jeg har skullet kigge tilbage i mange, mange års ledighedshistorik. Men hvad har vi brugt det til? Man giver et værktøj, der kigger tilbage frem for at kigge frem. Men det handler om at se fremad – hvad kunne familien tænke sig fremadrettet?" (Kerneteammedlem)

"Udredningsværktøj er brugbart, men det er tidskrævende, så det afhænger af, hvor meget tid man har. Det er givet godt ud, men jeg tror ikke, det vil blive prioriteret." (Kerneteammedlem)

Udover initiativets udredningsværktøj anvender kommunerne også en række **andre værktøjer/tilgange i udredningsfasen**. Generelt gælder, at kommunerne er forskellige ift., hvilke og hvor mange værktøjer kommunerne bruger. Alle kommunerne bruger risiko-/behovsprofilredskaberne YLS/CMI¹¹ og LS/RNR¹², som de er blevet certificeret i igennem initiativet. Det er nye værktøjer, som de ikke er vant til at benytte til udredning. Hertil peger flere af de interviewede aktører på, at de oplever det som brugbare værktøjer, der også giver håndgribelig information til videre sagsbehandling. Andre har dog også oplevelser med familier, hvor værktøjet ikke giver informationer, som kommunen ikke kendte i forvejen. En mor i initiativet fortæller, at værktøjet var til gavn for udredningen af hendes søn.

"Det var faktisk i dette initiativ, at det gik op for Anja [kerneteammedlem], hvor dårlig han [sønnen] egentlig er. Hun tog sådan en test på ham om, hvor disponeret man er overfor kriminalitet. Han tog den her test, og så viste det sig, at han har VIRKELIG ringe empati over for andre mennesker, og det tror jeg, var et chok for hende. Der fik hendes øjne op for, hvor dårlig han egentlig er." (Mor)

Endvidere er der to kommuner, der har haft gavn af at anvende LØFT-tilgangen, som de har fået kompetenceudvikling i, hvor de oplever at være mere løsningsfokuserede over for familierne i udredningsfasen. En kommune nævner, at de anvender 'netværkskort', som de er blevet præsenteret for i kurset 'Relationel koordinering og organisering af tværfaglige kerneteams' samt 'Kulturgram', der er en del af kurset 'Interkulturel kommunikation'. Nogle kommuner ser også projektets handleplan som en del af udredningsfasens værktøjer. Dette værktøj bliver dog beskrevet i næste fase af initiativets indsats.

Som nævnt tidligere er der også en kommune, der anvender ICS-metoden i både opsporing og udredningsfasen, jf. tidligere i kapitlet, og som ikke er en del af initiativets værktøjskasse. Endelig er der også én kommune, der anvender 'OLS-geni', der heller ikke er en del af initiativet

Generelt er det oplevelsen, at det er styrkende for den tværfaglige udredning i teamet at have fælles understøttende redskaber. Det er samtidig erfaringen, at det i nogle tilfælde tager meget

¹¹ YLS/CMI står for Youth Level of Service – Case Management Inventory. Det er et standardiseret redskab, der kan bruges i relation til forebyggelse og håndtering af ungdomskriminalitet.

¹² LS/RNR står for Level of Service/ Risk – Need – Responsivity og henviser til graden af støtte, der skal til for at hjælpe en dømt.

tid at tilegne sig og anvende redskaberne. Derfor bliver det ikke altid prioriteret. En kommune oplever også at skulle afprøve for mange værktøjer i initiativet. I forhold til valg af redskaber pointerer nogle kerneteammedlemmer, at det er vigtigt, at redskaberne spiller sammen og ind i en fælles tilgang til mål og fokus i udredningen, fx at være løsningsorienteret.

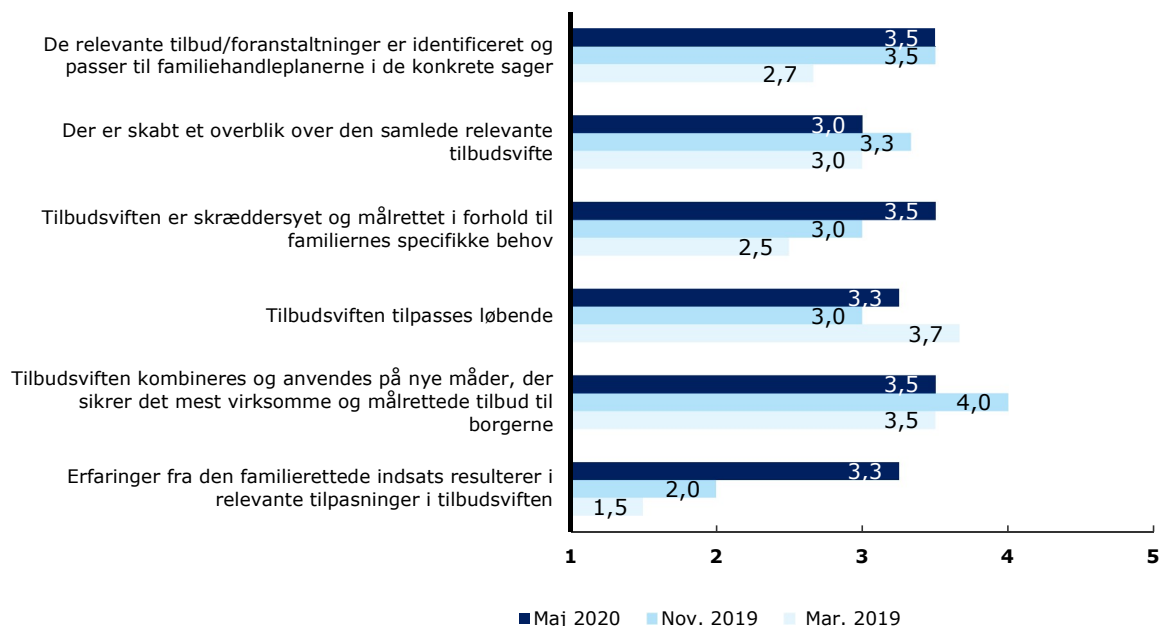
5.5 Indsatser/familiehandleplan

Tredje og sidste fase i den familierettede indsatsmodel består af udarbejdelse af en familiehandleplan og iværksættelse af indsats. Fasen består arketyrisk af fem dele, hvor kommunerne 1) igangsætter relevante tilbud og foranstaltninger til de enkelte familiemedlemmer på baggrund af udredningsfasen, hvor der er afdækket de risiko- og beskyttelsesfaktorer, der er til stede i de opsporede familier, 2) i den forbindelse udarbejder de en fælles familiehandlingsplan, som er målrettet og koordineret på tværs af kerneteamets fagområder, 3) følger op på familiens situation, og 4) eventuelt tilpasser familiehandleplanen og tilbud/foranstaltninger til familiens forandrede situation og endelig 5) afslutter familien i initiativet. I det følgende gennemgås kommunernes implementering og erfaringer med aktiviteter i fasen.

Kommunernes iværksættelse af tilbud under initiativet

I fidelitetssurveyen er kerneteamets implementering af fasens dele undersøgt. Figur 5-9 illustrerer udviklingen i kommunens arbejde på en række udvalgte indikatorer for implementering af fasens dele.

Generelt ses det af figuren, at gennem tiden er alle indikatorer undtagen én scoret til under 4 på skalaen 1-5. Ved seneste måling ligger alle indikatorerne på 3,5 eller derunder. Der ses en positiv udvikling fra første måling til tredje måling på kun tre ud af de seks målte indikatorer. Der er derfor generelt plads til forbedringer i kommunernes arbejde med tilbud/foranstaltninger, der tilpasses og udvikles til familierne. Interessant er dog, at der er sket markant forbedring fra første til seneste måling i indikatorerne: "Erfaringer fra den familierettede indsats resulterer i relevante tilpasninger i tilbudsviften" samt "Tilbudsviften er skræddersyet og målrettet i forhold til familiernes specifikke behov". På trods af at scoren ikke er særlig høj (hhv. 3,5 og 3,3) ved seneste måling, er der dog en markant forbedring i kommunernes arbejde med denne fase af den familierettede indsats. Disse aktiviteter er heller ikke noget, kommunen let kan implementere, da det kræver tid og ressourcer at ændre i tilbudsviften.

Figur 5-9: Udvikling i implementeringen af kommunernes arbejde med iværksættelse af tilbud/foranstaltninger

Note: n=4

Fidelitetssurveyen viser, at der kun er igangsat meget **få nye bevillingsmæssige tilbud/foranstaltninger** til familierne. Det kan der være flere årsager til. Dels kan det være fordi, de endnu ikke er så langt i arbejdet med familierne, at de har igangsat tilbud/foranstaltninger til familierne endnu. Mange af kommunerne har i starten fokuseret på at skabe tillid mellem dem og familierne samt at lære dem at kende. Dels kan en forklaring være, at familierne i forvejen modtager de relevante tilbud/foranstaltninger, og der derfor ikke har været behov for at igangsætte yderligere. Dels kan en forklaring ligge i selve udfyldelsen af surveyen, hvor nogle kommuner ikke har været aktive i registrering af de igangsatte tilbud/foranstaltninger.

De tilbud/foranstaltninger, som familierne tilbydes gennem initiativet, vurderer kommunerne, oftest er tilbud, som i forvejen indgår i kommunens tilbudsvifte. Nogle kommuner har dog også udviklet nye tilbud i forbindelse med initiativet. Flere kommuner oplever, at de har fået et større spillerum og kan prøve nye løsninger af i initiativet, og at dette har en stor og positiv betydning for initiativets resultater.

Det er endvidere i fidelitetssurveyen undersøgt, hvilke bevillingsmæssige tilbud/foranstaltninger familierne modtager i initiativet. For at se det fulde antal af bevilgede tilbud/foranstaltninger, som kommunerne har rapporteret gennem fidelitetssurveyen, se figur B-12-14 i bilag B. De tilbud/foranstaltninger, der er mest benyttet, er:

- Familiebehandling eller behandling af barnet/den unges problemer (52 pct.)
- Udpegning af fast kontaktperson for barnet/den unge eller for hele familien (37 pct.)
- Mentorstøtte (15 pct.)
- Rehabiliteringsplan/forløb (7 pct.).

Surveyen viser, at 81 pct. af forældrene ikke har fået ordinære indsatser efter LAB-loven, hvilket kan skyldes, at mange af forældrene er i beskæftigelse. For de forældre, der har en sag i jobcenteret, vurderer kommunerne, at koordinering og samspil mellem aktiviteter i jobcenteret og arbej-

det med familiens udfordringer er en helt central aktivitet for kerneteamet. I den forbindelse bliver nogle forældre til tider "fredet"¹³ i jobcenteret og fritaget fra eventuelle forpligtelser, så de kan fokusere på de andre udfordringer i familien først.

"Men det med at frede kan diskuteres meget. Der er et stort ønske om at frede forældrene, fordi børnesagen skal have tid og plads til at udvikle sig positivt. Så går vi nogle gange på kompromis med beskæftigelseslovgivningen, og det har været udfordrende at finde ud af, hvordan og hvor meget, jeg så skal snakke jobs med forældrene. Det har været svært at navigere og finde min rolle i familieprojektet. Og stadig både have for øje at frede forældrene og for min journalføring om, hvad jeg har talt med forældrene om i forhold til jobcentersagen." (Kerneteammedlem)

"Koordinering af en voksensag er vigtigere end 'fredning'. Jeg tror ikke, de arbejdsløse forældre har en forventning om, at de ikke skal møde hos jobcenteret. De efterspørger ro om deres sag, så der er stabilitet og koordinering. Der er sammenhæng mellem de forskellige indsatser, vi har kørende på deres børnesager. Der er både beskæftigelse og familiebehandling. Der er sikkert også bekymring om børn og i skole-regi. Indsatserne fra forvaltningernes side er nu bedre koordineret, så det giver mening for de involverede aktører. Vi får bevidstgjort alle parter om, at det er et helt menneske med mange forskellige opgaver i sit liv. (Kerneteammedlemmerne)

Udover de specifikke tilbud og foranstaltninger, som indgår i familiehandleplanen og indsatsen, så fremgår det tydeligt af casestudierne, at et helt centralt element i indsatsen er **selve kerneteamets arbejde med familien**. Det drejer sig dels om den løbende støtte og tilgængelighed, dels om den helhedsorienterede koordination af indsatsen for og med familien og endelig om muligheden for at hurtigt at handle og sætte tiltag i gang for familien.

Et par af de interviewede personer peger i den forbindelse på, at det er vigtigt, at kerneteamet også er opmærksomme på, at familierne ikke skal blive for afhængige af dem.

"Hvis løsningen bliver, at kerneteamet skal komme og gøre det hele, så synes jeg ikke, vi er nået så langt. Personaleudskiftning betyder også noget skidt for familien. Vi skal have et skifte over til, at det ikke er os, men familien der bliver løsningen." (Projektleder/teamleder)

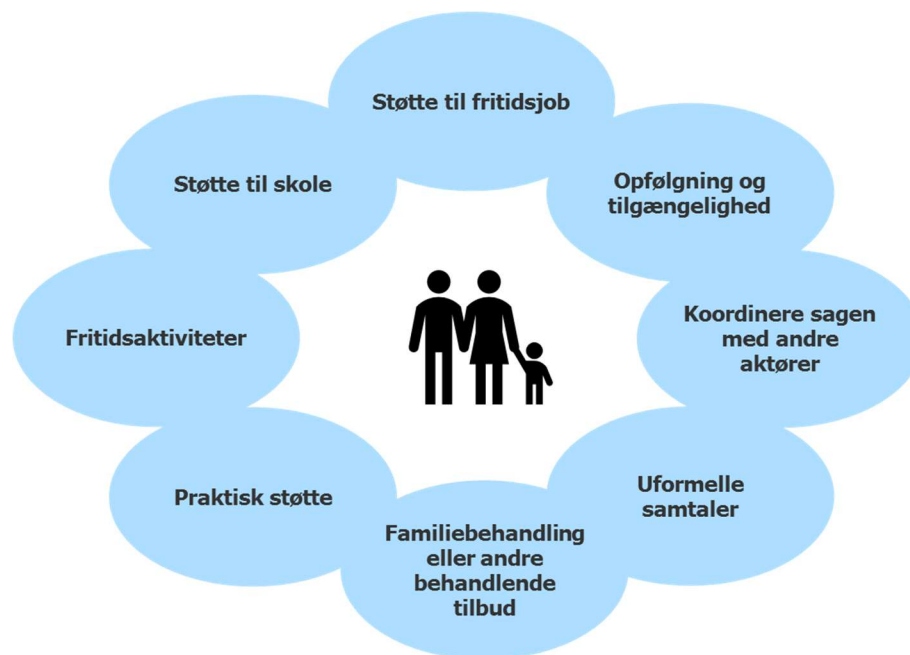
Anbefaling

Det er vigtigt, at kerneteammedlemmerne er opmærksomme på at finde en god balance mellem at holde hånden under familien og hjælpe familien til at kunne klare sig selv.

Gennem interviews med kerneteammedlemmer er der skabt et overblik over de aktiviteter, som kerneteamet oplever, er de vigtigste i initiativet. Mange af disse aktiviteter er drevet af kerneteammedlemmerne selv. I figur 5-10 ses de aktiviteter, som kerneteammedlemmerne udfører for familierne, og som i overvejende grad er de aktiviteter, som kommunerne oplever, er væsentlige for, at familien udvikler sig i en positiv retning og mod deres mål.

¹³ Med 'fredning' refereres til, at en person, der har lovmæssige forpligtelser i jobcenteret, fritages fra disse.

Figur 5-10: Aktiviteter, som er drevet af kerneteam, til familien

Kilde: Udarbejdet af Rambøll

"Vi har været dem, de unge har betroet sig til. Vi har snakket om alt muligt og de bekymringer, de måtte have. Jeg har haft flere finurlige samtaler med dem, end jeg nogensinde har haft med tidligere unge." (Kerneteammedlem)

"Hakim og Carsten kommer, hvis jeg siger, at min søn ikke er rolig. Så kommer de ud og taler med ham. Så snakker han med ham, og han slapper af. Hvis vi går til kommunen og siger, at børnene ikke hører efter, så siger de bare, at det ikke er deres problem. Hvis vi snakker med Hakim, er det noget andet. Nogle gange kan Hakim og Carsten gå en tur med min datter og tale med hende. Nogle gange bliver hun ked af det. Hvis hun går en tur med Hakim, er hun frisk, når hun kommer hjem. Det hjælper." (Forælder)

Kerneteammedlemmerne opfatter **uformelle samtaler** med børnene/de unge og forældrene som en vigtig del af deres arbejde. Det gør de gennem hele forløbet, men særligt i starten når familierne rekrutteres til initiativet, og der skal gøres en ekstra indsats for at opnå familiens tillid. Samtalerne foregår andre steder end hos kommunen, og de kan omhandle mange forskellige ting. Disse uformelle samtaler oplever flere medarbejdere i kerneteamene som gavnlige for, at de kan få skabt en relation, hvor børnene/de unge tør betro sig, og det på den baggrund bliver muligt at håndtere nogle af de udfordringer, de står med. Flere kommuner fremhæver i den forbindelse, at det er vigtigt, at de unge oplever, at kerneteammedlemmerne er tilgængelige og interesserede i dem, også når de kommer til at træde ved siden af.

Anbefaling

Kerneteamene kan skabe tillidsfulde relationer med børn/unge gennem uformelle samtaler på uformelle lokaliteter.

"Det betød rigtig meget for mig, at [kerneteammedlem] havde tillid til mig. Han begyndte at se stor forandring. ... Hvis han ikke havde haft tillid til mig, havde jeg nok været, som jeg var før. Han vidste, at jeg vidste, hvad jeg ville." (Ung)

"Vi er kommet langt ind i familier, hvor der ellers er historik om, at det er svært som professionel at komme ind og blive bragt i spil. Nu bliver vi budt ind flere gange om ugen og kan få lov til rigtig meget. Vi er der over tid." (Kerneteammedlem)

"Tid, tryghed og tillid har en kæmpe betydning også for de unge. Jeg kan se en forskel på familierne over tid. At der pludselig sker noget med de unge. Det er unge mennesker, der har meget forvaltningserfaring allerede og har set nye medarbejdere, der kommer og går. Jeg mærker det også på forældrene. Der opbygges tillid over tid med konsistens i den person, der kommer ud. Men det viser også, hvor meget arbejde, der skal til for at kunne noget med de unge mennesker. (Kerneteammedlem)

Kerneteammedlemmerne **følger hyppigt op**, fx ved at ringe, snapchatte eller skrive på Facebook dagligt/ugentligt med særligt barnet/den unge. De er også **tilgængelige** for familierne ved at de tager telefonen når som helst og er der, når familien har brug for dem – for nogle gælder dette også om aftenen og i weekendene. Igen har dette særlig betydning ift. at skabe tillid mellem familierne og de tilknyttede kerneteammedlemmer.

"Hvis jeg har haft brug for hendes støtte, har jeg altid kunnet ringe til hende. Og hvis hun ikke kunne tage den, så har hun ringet tilbage. Hun har altid været hurtig til at svare på mail og sms og telefonopkald. Så jeg har aldrig følt mig alene på den måde." (Forælder)

Anbefaling

Kerneteamene kan styrke tillid hos barnet/den unge gennem hyppig opfølgning og tilgængelighed, fx gennem sms/sociale medier, hvor den unge også er mere tilgængelig. Tilgængelighed om aftenen og weekendene kræver, at ledelsen også er villig til at give medarbejderne fleksible arbejdstider.

Kommunerne oplever også, at **koordinering af sagerne med andre aktører** er en central del af kerneteamets arbejde. Her koordinerer kerneteammedlemmerne fx gennem netværksmøder med alle involverede aktører i familiesagen. Det kan fx både være skole, opholdssted, forening, familiebehandler og psykolog. Det kan også være ift. forældrenes eventuelle sag i jobcenteret. Kerneteammedlemmerne oplever, at det skaber en rød tråd i indsatserne til familien og den hyppige koordination gør, at der kan handles hurtigt og kan tilpasse indsatsen, hvis situationen i familien ændrer sig.

"Indsatserne fra forvaltningernes side er nu bedre koordineret, så det giver mening for de involverede aktører. Vi får bevidstgjort alle parter om, at det er et helt menneske med mange forskellige opgaver i sit liv. Familierne efterspørger ro omkring deres sag, så derfor giver vi dem stabilitet og koordinering. Der er sammenhæng mellem de forskellige indsatser, som vi har kørende på deres børnesager. Der er både beskæftigelse og familiebehandling, der er sikkert også bekymring om børn og i skoleregi. (Kerneteammedlemmerne)

Kerneteammedlemmerne hjælper også familier med **praktisk støtte** som fx at sørge for, at barnet/den unge får en cykel gennem Røde Kors, hjælper med at betale regninger, håndtere Skat eller støtte forældre ved samtaler med skole eller opholdssted. Mange kerneteammedlemmer oplever, at de bliver en "alt-muligt-mand" for familierne, og flere nævner da også, at det er væsentligt, at familierne på sigt selv bliver klædt på til at kunne varetage de praktiske opgaver.

Kerneteammedlemmerne arbejder også med at **støtte børnene/de unge med skole**, særligt fordi de oplever, at når de unge ikke trives i skolen, så trives de heller ikke i fritiden, og her kan risikoen for at drages af mindre hensigtsmæssige miljøer stige. Kerneteamet støtter børnene/de unge med skole på forskellig vis. Det kan fx være ved at ringe de unge op og sikre, at de møder op til eksamen eller lignende, støtte i forbindelse med skoleskift eller valg af uddannelse, håndtering af trivselsproblematikker eller faglige problematikker i skolen.

Anbefaling

Kerneteamene kan med fordel hjælpe familier med praktiske ting i starten af forløbet, da de kan fylde meget for mange udsatte familier. Senere bør familien hjælpes til at kunne klare sig selv.

Hvis børnene/de unge ikke er i **fritidsaktiviteter**, hjælper kerneteammedlemmer dem med at blive medlemmer i foreninger. Her arbejder de blandt andet for, at børn/unge i indsatsen kan få dispensation fra venteliste og komme hurtigere ind i en aktivitet eller forening. I nogle kerneteam igangsætter man også selv fritidsaktiviteter, eller barn/ung bevilges en kontaktperson, der kan foretage aktiviteter med dem.

"Typisk snakker vi om, hvad barnet eller den unge er motiveret for eller har interesseret i. Tilbud i lokalområdet undersøges, vi hører, om der kan laves særlige ordninger og gå uden om eventuelle ventelister hos foreningerne. Vi kan tage med den unge ud og prøve en aktivitet af. Vi får måske også mulighed for at bruge projektmidler på at belønne foreningerne for at gøre en indsats ved at tage de unge med. Men lige nu foregår arbejdet uden støtte til foreningerne. Hvis en ung ikke kan komme til en forening, kan vi lave ting i mellemtiden: følge børn på biblioteket, oprette dem som lånere etc." (Kerneteammedlem)

"Vi har arrangeret drengeaften med pizza, hvor vi snakkede om at være en god ven, hvordan man hjælper hinanden, og at man ikke råber ad gamle fru Jensen i Fakta." (Kerneteammedlem)

Kerneteammedlemmerne kan også hjælpe med at finde et **fritidsjob/ordinært job** til den unge, hvis den unge ikke er i en fritidsjobordning i kommunen. Det kan være hjælp til at finde et fritidsjob, skrive en ansøgning og CV samt køre ud og aflevere ansøgning og CV hos arbejdsgiveren. Kommunerne oplever, at mange af de unge ønsker et fritidsjob, bl.a. så de kan hjælpe familien økonomisk. Nogle kerneteammedlemmer har arbejdet meget aktivt med denne del særligt til unge mænd ved bl.a. at finde samarbejdspartnere i virksomheder, der kan tilbyde fritidsjobs eller ordinære jobs til børnene/de unge.

"Han [kerneteammedlem] har arbejdet aktivt med alle aldre i de sager, han har været med på. Hvad end der har været brug for i forhold til hans virke, har han taget kontakt til virksomheder eller et samarbejde med virksomheder, praktik, ungdomsarbejde m.m. Han har formået at finde noget til de unge mænd i forløbet. (Kerneteammedlem)

Kommunerne tilbyder også **familiebehandling eller andre behandlende tilbud**. Det kan både være gennem bevillinger (52 pct. af familierne har fået bevillinger til familiebehandling eller behandling af barnet/den unges problemer jf. figur B-12 i bilag B) eller gennem kerneteamet selv,

der kan varetage disse aktiviteter. I regi af projektet er der i to af kommunerne gennemført et pilotforløb med gruppesamtaler med forældre i initiativet ('Mind the parents'), hvor de som forældre kan spejle sig i hinandens historier og udfordringer. Kommunerne oplever generelt, at det virker godt for forældrene, der er villige til og kan rumme at indgå i en gruppe og dele deres historie og udfordringer med andre. Dog er der også en kommune, der påpeger, at det ikke er helt lige til, at oprette samtalegrupper til forældre med anden etnisk baggrund end dansk, da mange af dem har svært ved at åbne om problematikker i familien. Der er meget skam og æresrelaterede barrierer forbundet med at tale om, at det ikke går, som det burde. Kommunen nævner dog, at det godt kan lade sig gøre, når en tillidsfuld relation til familien er opbygget.

"Tanja og Louise lavede to voksengrupper for mødrene, hvor der var gruppesamtaler. Det fungerede rigtig fint, så det vil vi fortsætte med fremadrettet – også gruppesamtaler for de unge." (Kerneteammedlem)

"De har fået tilbud om gruppesamtale – nogle har sagt ja, andre nej. Det har meget med ære og kultur om ikke at ville udstille sig. Forældrene har været ret åbne for det her på trods af de udfordringer, der måtte være. Jeg har en af fædrene, hvor jeg taler med ham om det at være far og sætte rammer overfor sit barn." (Kerneteammedlem)

"Mange af de somaliske familier vil ikke åbne sig, men mødrene har været i mentalisering (Mind the parents), hvor de har turdet at sige noget. Så føler de ikke, at det bare er sladder, fordi man sidder i et andet forum." (Kerneteammedlem)

-"Jeg har været [til samtalegruppe]. Jeg har hørt mange ting." (Mor)

- "Hun siger, at de mødtes med nogle andre, og alle familierne har problemer, de samme problemer. Og hun snakker om, hvordan man kan hjælpe børnene og løse problemerne hjemme." (Far)

- "Jeg har lært mange ting der. Hvordan man siger tingene til børnene, fx hvordan man får dem til at tømme opvaskemaskine." (Mor)
(Uddrag fra samlet interview med forældrepar)

Gennem initiativet har kommunerne modtaget kompetenceudvikling indenfor **børne- og ungepålæg og forældrepålæg**. Alle kommunerne fortæller dog, at de ikke har anvendt børne- og ungepålæg eller forældrepålæg (en af kommunerne siger, at de generelt ikke har brugt det, men 'måske' har brugt det en enkel gang). To af kommunerne påpeger alligevel, at det har været brugbart at blive mindet om gennem initiativet, at det er en mulighed at anvende pålæg, selvom de ikke har anvendt det.

Kommunerne nævner, at de anvender en mere løsningsfokuseret og relationsopbyggende tilgang frem for en "straffende" tilgang, som forældre- eller unge/børnepålæg kan være et udtryk for. Dvs. fx at kerneteammedlemmerne er mere orienteret mod at finde en fælles løsning, som forældre og/eller ung/barn tager ansvar for og selv ser en mening med i stedet for at tvinge til handling gennem "pisk". Det har også været oplevelsen her, at langt de fleste forældre og unge/børn gerne vil gøre en indsats selv, og derfor har der ikke været behov for at anvende pålæg. Dog nævner en kommune et enkelt tilfælde, hvor truslen om pålæg har været gavnlige for familiesagen. Her fortæller de, at de fik en ung dreng til at ændre adfærd og være åben overfor at få sig et fritidsjob med truslen om at det kunne gå ud over hans mors økonomi, hvis han fortsatte sin nuværende adfærd. I denne konkrete sag havde kerneteammedlemmet, der er tilknyttet familien, talt med drengens mor forinden, og de var blevet enige om, at dette kunne være en god måde at nå ind til sønnen på.

"Vi har generelt ikke brugt det [pålæg], fordi vi har svært ved at se, hvordan det kan bruges positivt med familierne. Det har karakter af at være 'pisk', hvor vi har fokus på relationsarbejdet med familierne og er lykkes godt med det." (Projektleder/teamleder)

"Der er en enkelt sag, hvor pålæg er varslet hos en familie, hvor de ikke kunne nå sønnen og konsekvenserne af hans handlinger. De tog en snak med ham om, at det har nogle konsekvenser, som kan gå ud over din mor. Og så sagde han, 'okay – jeg er nysgerrig på en fritidsjob. Om han var det, eller om det var fordi, det har konsekvenser, ved vi ikke med sikkerhed. Kerneteammedlemmet havde en god snak med moren, før det blev varslet, hvor hun var med på, at varslingen kunne være en måde til at nå hendes søn." (Projektleder/teamleder)

Kommunerne har også gennem initiativet modtaget kompetenceudvikling ift. **opsporing og håndtering af vold i familier**. Her har en kommune sat spørgsmålstegn ved og diskuteret, hvorvidt de i kerneteamet var gode nok til at spørge ind til vold i familien. En anden kommune er vant til at opspore vold, og derfor ligger opsporingen af dette nært for dem.

Alle kommunerne fortæller, at ingen eller meget få deltagere i initiativet er plaget eller har været plaget af vold i familien i initiativperioden. Derfor har kommunerne heller ikke været nødsaget til at håndtere disse udfordringer. I de tilfælde, hvor der har været vold involveret, har en kommune, der er vant til at håndtere vold i familier, fortsat arbejdet med eksisterende processer hos kommunen som fx fremskudte børnesamtaler, evt. anmeldelse eller visitering til familiebehandling.

Kommunernes arbejde med familiehandleplaner

I initiativet er der udviklet et **værktøj, familiehandleplanen**, til at udarbejde den fælles helhedsorienterede familiehandleplan. I nedenstående boks forklares værktøjet yderligere.

Initiativets familiehandleplan

Familiehandleplanen skal afspejle vurderingen af den konkrete families behov, ønsker og modtagelighed. Familiehandleplanen skal give familierne en større oplevelse af sammenhæng imellem de forskellige planer og sikre familierne mere overblik og overskuelighed. Planen skal derfor ses som en sammenfatning af den praktiske udførelse af de planer, kommunen har opstillet (handleplaner efter serviceloven, jobplaner, uddannelsesplaner, revalideringsplaner mv.) samt en afdækning af familiens egne ønsker, behov og ressourcer. Det fremgår af den helhedsorienterede familiehandlingsplan, hvem der er ansvarlig for de forskellige mål, og hvem der gør hvad og hvornår. Snitfladerne mellem myndighedsopgaver vil her følge den organisering og samarbejdsform, der arbejdes ud fra i kommunens kerneteam, og den hovedansvarlige for den helhedsorienterede familiehandlingsplan vil være kerneteamets familiekoordinator.

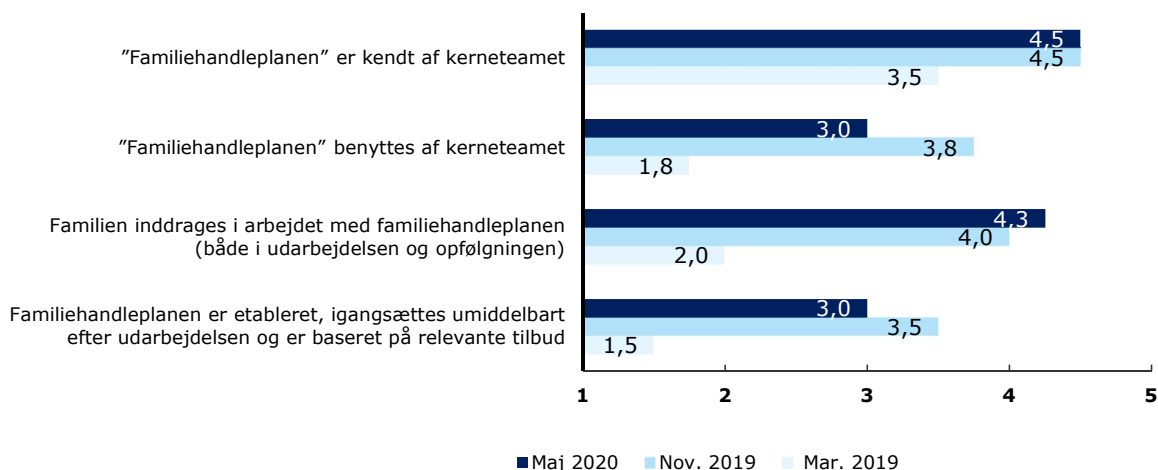
Kilde: En introduktion til initiativet 'Forebyggelse af rekruttering af børn og unge til bandekriminalitet'.

I fidelitetssurveyen er kommunernes implementering af familiehandleplanen undersøgt. Figur 5-11 illustrerer udviklingen i implementeringen. Her ses, at kommunerne scorer højt (4,5 på skalaen), når de spørges om, hvorvidt kerneteamet kender til familiehandleplanen. Kendskab til familiehandleplanen er dog ikke lig med, at kerneteamet benytter sig af familiehandleplanen. Her scorer kommunerne kun 3,0 i den seneste måling, hvilket er en tilbagegang fra anden måling. Samme score gør sig gældende for, hvorvidt kommunerne har etableret familiehandleplanen, om de har igangsat den umiddelbart efter udarbejdelsen, og om den er baseret på relevante tilbud. Det er også en tilbagegang fra anden måling. Disse fald kan delvis skyldes, at kerneteamenes

muligheder for aktivt samarbejde med familierne var begrænset i netop den periode, hvor målingen blev foretaget, pga. nedlukningen i forår 2020. Til gengæld er der fremgang i kommunernes inddragelse af familierne i arbejdet med familiehandleplanen, som særligt er steget fra første til anden måling og ved tredje måling ligger på 4,3.

Da værktøjet først var færdigudviklet (gennem et samarbejde mellem Bandetaskforcen og kommunerne) i marts 2019, har kommunerne ikke brugt familiehandleplanen ved igangsættelse af samarbejde med de fleste af de involverede familier. Kommunerne har dog taget værktøjet i brug ved de familier, som blev udredet efter, og én kommune har udarbejdet den bagudrettet for familier, hvor indsatsen allerede er igangsat. Det kan forklare, hvorfor kommunerne i den første måling i meget lav grad benytter og igangsætter familiehandleplanen. Dog er der også kerneteam-medlemmer, der aktivt har valgt ikke at benytte familiehandleplaner og i stedet brugt kommunens § 140-handleplan. Grunden til fravalget af familiehandleplaner skyldes, at de oplever det som dobbeltarbejde. Derudover skyldes det, at det er en svær og tidskrævende opgave at samle forskellige familiemedlemmers og forvaltningers handleplaner.

Figur 5-11: Udviklingen i kommunernes implementering af familiehandleplanen

Note: n=4

For de kommuner, der har anvendt initiativets handleplan, er den anvendt på forskellige vis.

Kommunerne arbejder **forskelligt ift. inddragelse af familien** i udarbejdelsen af familiehandleplanen. Nogle kommuner inddrager i høj grad familien, mens andre gør det i mindre grad. En kommune inddrager familien ved at sidde sammen med dem og udarbejde planen i fællesskab. Her bliver der lyttet til familiens mål og ønsker til livet, og familien ser, hvad der bliver skrevet i handleplanen. Handleplanens mål er formuleret af familien selv og i et hverdagsprog. Familien får handleplanen med hjem, hvor de fx kan hænge den op på køleskabet. Kerneteammedlemmet beholder også handleplanen og udarbejder desuden et arbejdsblad med egne noter til internt brug. En kommune, delagtiggør ikke familien i den skrevne familiehandleplan. Her inddrages familien ved, at kerneteammedlemmet og familien taler sig frem til familiens mål og ønsker, som kerneteammedlemmet efterfølgende skriver ind i familiehandleplanen. I det tilfælde er familiehandleplanen mere teamets end familiens værktøj.

Kommunerne er også **forskellige ift., hvor mange familiemedlemmer** der er inkluderet i familiehandleplanen. Nogle kommuner har meget fokus på den unge i indsatsen, mens andre også indarbejder forældre, søskende og søgar også fætre eller kusiner i planen.

"Vi har gjort det samme for den unge og fx søskende. Storesøster eller lillesøster er måske ikke i risiko for kriminalitet, men det kan stadig være vigtigt at have øje på dem og hjælpe dem. Indgangsvinklen kan være drengen, og man så senere kommer i kontakt med søsteren." (Kerneteammedlem)

"Jeg tror ikke, vi har lavet en rigtig familiehandleplan. Vi kommer meget hurtigt til at beskæftige os meget med de unge og laver en handleplan for dem, og så inddrager vi forældrene efterfølgende. Den unge er primær, og de øvrige er sekundære." (Projektleder/teamleder)

Endelig er kommunerne også forskellige, når det gælder, hvorvidt det er **familiens mål og ønsker**, der fremgår af familiehandleplanen. Nogle kommuner lægger meget vægt på, at det er familiens mål og ønsker, der skal opnås i initiativet, og derfor også dem der skal fremgå af familiehandleplanen. De oplever, at det er værdifuldt for familierne, at de sætter ord på deres egne mål og ønsker og tager ansvar for disse.

Anbefaling

Kerneteammedlemmerne bør vise interesse for familierne ved bl.a. at spørge ind til deres ønsker og mål.

"Der er noget værdi i, at familien sætter ord på og har nogle ønsker til det. Det er vi enige om giver rigtig god mening." (Kerneteammedlem)

"Familierne oplever, at for en gangs skyld kommer der nogen, der interesserer sig for dem og spørger: 'Hvad vi kan gøre for dem?' ... Det er en helt anden tilgang: 'Hvad kan vi gøre for at gøre jeres situation bedre?'" (Kerneteammedlem)

"Det var meget med fokus på, hvad vi gerne ville have af mål og fremtid. Det var gerne en kombination mellem, hvad vi [mor og søn] gerne ville, og hvad Anja [kerneteammedlem] så var vigtig. Det er sjældent, at jeg har fået en handleplan sendt i partshøring, fordi vi har jo siddet sammen og lavet den. Det var ikke bare en handleplan, vi fik stukket i hånden. Vi har jo siddet og lavet den sammen." (Mor)

"Noget af udfordringen internt er, at vi meget hurtigt kan blive enige om, hvad vi skal internt, og vi kommer nogle gange til at glemme, hvad familien ønsker." (Kerneteammedlem)

Andre kommuner har mindre vægt på familiens egne mål og ønsker i familiehandleplanen. Det har de af flere grunde. *For det første* kan det være svært for familien at sætte ord på deres mål og ønsker, da det kan virke abstrakt for dem. Sprogbarrierer kan også begrænse særligt forældrene i at italesætte mål og ønsker. *For det andet* kan familierne have vanskeligt ved at orientere sig mod de langsigtede mål, fordi mindre praktiske forhindringer (som fx betaling af regninger) fylder meget for dem og overskygger fremtidsdrømme. *For det tredje* oplever flere kerneteammedlemmer, at nogle familier har svært ved at se løsningsorienteret på deres tilværelse og mangler motivation for at ville opnå deres mål og ønsker. Med disse udfordringer har kommunernes løsning ofte været at være mere styrende og/eller selv formuleret familiernes mål og ønsker efter egen faglighed, men ud fra familiens perspektiv.

Anbefaling

Kerneteammedlemmerne bør være opmærksomme på, at det kan være vanskeligt for udsatte familier at formulere drømme og langsigtede mål. Derfor kræver det en særlig tilgang i samtaler med familierne.

Kommunerne har en **blandet vurdering af familiehandleplanen**. Nogle kerneteammedlemmer opfatter familiehandleplanen som et brugbart værktøj, fordi familien får sat ord på deres mål og kan se, hvad der konkret skal ske, for at de kan opnå målene. Flere familier oplever også, at deres ønsker og mål bliver hørt og værdsat. Andre kerneteammedlemmer oplever, at familiehandle-

planen er svær at benytte, fordi kompleksiteten er høj med både flere forvaltninger og flere familiemedlemmer. Det gør det vanskeligt at fokusere planen. Endvidere er der enighed om, at brugen af familiehandleplanen er udfordret af GDPR. Det skyldes, at dokumenterne indeholder personfølsomme oplysninger, der vedrører flere personer, som er registreret hos forskellige forvaltninger, og derfor ved kommunerne ikke, hvor de skal gemme familiehandleplanen i deres IT-systemer, for at sikre at alle personernes informationer er beskyttede i overensstemmelse med GDPR.

"I initiativets handleplan er der bedre mulighed for at sætte mål op og gå i dybden og sætte ansvar på mål. Det kan være mere håndgribeligt for familien: 'Kan I nikke til det her?', spørger vi. Det handler meget om at give ansvaret tilbage til familien. Når man sætter rammer og mål, kan det skabe positive resultater – i hvert fald for forældrene". (Kerneteammedlem)

"Familiehandleplanen er et genialt værktøj. Det giver noget konkret og målrettet. Noget, familierne kan smide op på køleskabet. Familiehandleplanen giver mening, hvor man har flere i en familie inde over, fx har vi nogle, hvor vi har otte familiemedlemmer indskrevet. Forældrene er måske heller ikke i arbejde. Også hvis der er mange forvaltninger inde over. Det har givet mere mening for familierne, end det har for os – ikke så forskellig fra det vi gjorde tidligere, men fint, at fx jobcenteret har mulighed for at se den." (Kerneteammedlem)

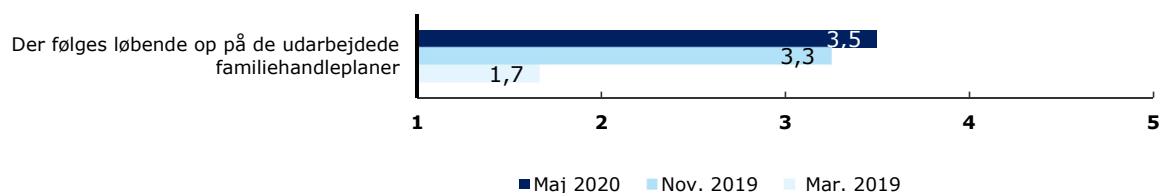
"Med min egen erfaring med det, så oplevede jeg, at vi måske blev hørt mere, end man normalt gør. Det var meget om, hvad vi ville og ikke så meget Jonas [kerneteammedlem], der bare skrev, og vi skulle rette ind. Det var meget en del af os. Det var meget positivt." (Forælder)

"Barnet har allerede en handleplan, og det har forældrene også. Det bliver en mindre fed opgave [lave familiehandleplanen] oveni alle de opgaver, der er i forvejen." (Kerneteammedlem)

Kommunernes opfølgning på iværksatte indsatser

I fidelitetssurveyen er kommunernes udvikling i implementeringen af det opfølgende arbejde undersøgt via en enkelt indikator. Figur 5-12 illustrerer denne udvikling og her ses, at der er en markant positiv udvikling fra første måling til tredje måling på 1,8 (på en skala fra 1 til 5). Dog ligger den gennemsnitlige score hos kommunerne kun på 3,5 ved seneste måling. Det skal bemærkes, jf. figur 5-11, at kommunerne også kun scorer 3,0 ved seneste måling på benyttelsen af familiehandleplaner i kerneteamet, hvorfor den løbende opfølgning også kan være lav.

Figur 5-12: Udviklingen i kommunernes opfølgning på familierne i initiativet

Note: n=4

På trods af en relativt lav score på opfølgning af familiehandleplanerne, fortæller kommunerne, at de **generelt følger meget op på familierne** i initiativet. Fra interviews med kommunerne fremgår det, at kerneteammedlemmerne lægger stor vægt på opfølgningen på familierne, og kommunerne oplever, at opfølgning er en central del af kerneteamets opgaver. Alle kommuner følger hyppigere op på familierne, end der gøres i den normale praksis i kommunerne. Kerneteamet har daglig eller ugentlig kontakt med både forældre og barn/ung, mens der kan gå længere tid mellem de mere formelle opfølgninger, hvor kerneteamet indhenter viden fra andre aktører om familiens status (mellem alt fra hver anden uge til hver 6. måned).

"Vi ligger rigtig meget i opfølgningen med familierne. Vi følger op hver 3. eller 6. måned, men næsten kontakt ugentligt/dagligt. Men vi har en løbende dialog, så opfølgning foregår løbende. Man kan nogle gange glemme at lave opfølgning i systemet, fordi man hele tiden snakker med familien. Der, hvor der har været leverandører, har der været en mere tydelig opfølgning." (Kerneteammedlem)

Kommunerne er **forskellige i deres systematik** i opfølgningen. Nogle kerneteammedlemmer har ikke en fast opfølgningssystematik, men følger op efter behov og når det giver mening. Andre kerneteammedlemmer aftaler med familien, hvornår næste opfølgning skal ske. Samtidig har mange af kerneteammedlemmerne skabt et tillidsfuldt bånd til familierne, og derfor tager de også selv kontakt til kerneteamet. Den uformelle opfølgning sker derfor også hyppigt.

Kommunerne benytter **forskellige tilgange til at følge op på familierne**. De mere formelle opfølgninger foretages via møder og evt. med relevante aktører. Møderne kan foregå både i forvaltningen eller der, hvor kerneteamet holder til. Nogle kommuner har valgt aktivt ikke at afholde møder med familien i forvaltningen. Møderne kan også afholdes i familiernes egne hjem, eller hvis kerneteamet har adgang til lokaler i fx helhedsplanens beboerlokaler. Den mere uformelle opfølgning på forældre er via sms, telefonopkald eller visit i hjemmet. Kommunerne har succes med at have kontakt til mange af de unge via Facebook, Snapchat eller sms.

"Vi holder mange større møder, hvor alle samles på én gang. Mange netværksmøder, selvom familierne ikke altid kan lide det. Der deltager alle relevante – typisk skole, familie, kontaktperson, familiebehandler, kriminalforsorgen, politiet, gadeplansmedarbejdere, fritidsklub, UU-vejleder. Tit er de unge med at vælge, hvem der skal med. (Kerneteammedlem)

"Vores opfølgning er opfølgning på iværksættelse af indsatser. Og så sætter vi nye mål efter opfølgning. Nogle gange laver man opfølgning og derefter nye mål, andre gange skal mål måske justeres, hvis målet ikke er indfriet. Vi kører det meget mere håndholdt end normalt. Iværksættelse af indsats er meget mere knyttet til opfølgning end normalt. Det kan godt virke som en skrue uden ende. (Kerneteammedlem)

Kommunernes arbejde med den nye situation for familien

I forbindelse med opfølgningen **tilpasser kommunerne familiens familiehandleplan**, hvis der er ændringer i familiens status, således at tilbud/foranstaltninger og mål hele tiden er tilpasset familien. Familiernes opsatte mål i familiehandleplanen tilrettes også, hvis der er sket ændringer til den positive eller negative side.

En kommune beretter, at der løbende opstår nye udfordringer i familierne, fordi familierne er så udfordrede, som kommunen løbende skal tage højde for. En anden kommune oplever, at familierne selv også er opmærksomme på, at deres mål skal ændres i familiehandleplanen, hvis deres status ændrer sig.

Kommunernes arbejde med afslutning af plan

Ifølge kommunernes registreringer er der ingen familier, der har afsluttet initiativet, jf. tabel A-2 i bilag A¹⁴. Kommunerne fortæller dog selv om flere familier, der er afsluttet, men dog kun få.

¹⁴ En kommune har registreret et afsluttet barn i systemet, men uden at familien er afsluttet. En anden kommune har registreret en afsluttet familie, men familien har ikke noget barn tilknyttet. Af den grund er det Rambølls vurdering, at der ikke er tale om reelt afsluttede familier.

En kommune fortæller, at de har afsluttet familier, som var nogle af de første rekrutteret til initiativet, og som kerneteamet følte var et godt sted. Familierne blev dog også afsluttet, fordi kommunen skulle have nye familier med i initiativet. I en anden kommune er der familier, der selv har valgt at gå ud af initiativet i forbindelse med, at familiens tilknyttede kerneteammedlem fik nyt job.

"Vi har ikke nået et punkt, hvor vi afslutter nogen familier. De har massive problemer. Men vi har måske forebygget, at det kunne have gået meget værre, men der er hele tiden et eller andet problem."
(Kerneteammedlem)

Gennem interviews med kommunerne er der flere forklaringer på det lave antal afsluttede familier. En kommune fortæller, at de har været tæt på at afslutte familier i initiativet, men at der så er sket en eller anden ændring i familiens status, og nye problemer eller udfordringer skulle håndteres. En anden kommune fremhæver, at det skyldes et forebyggende mindset. De er bange for, at familien falder tilbage i dårlige mønstre, hvis ikke de fortsætter i initiativet.

Anbefaling

Kommunen bør formulere en plan for, hvornår familier kan betragtes som afsluttet i initiativet.

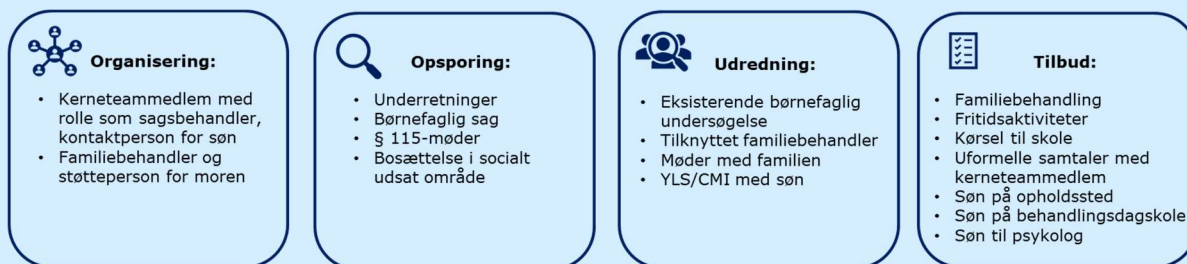
Flere kommuner peger desuden også på, at de **mangler en klar plan** for eller afklaring af, hvornår familierne er afsluttet i initiativet. Det er kommunerne selv, der skal definere, hvornår familierne er afsluttede i initiativet.

"Vi har ikke en klar plan for, hvad der skal til for afslutte. Skal familierne leveres tilbage til andre forvaltning, eller skal familierne afslutte, når forældrene er i fuld beskæftigelse? Det er den fase, vi mangler mest afklaring på. Der mangler altså en idé om, hvad der skal indgå i en afslutning, og hvad det vil sige at være afsluttet. Vi mangler klar en idé om, hvad vi arbejder hen imod." (Kerneteammedlemmer)

5.6 Sagsgennemgange

I det følgende præsenteres fire familiesager, der indgår i initiativet. Formålet med at præsentere sagerne er at få et mere konkret billede af, hvordan kommunerne arbejder med familierne i initiativet. Familiesagerne er udvalgt af kommunerne selv og er anonymiseret.

Familiesag 1: "Som han selv siger, 'jeg er adrenalin-junkie'"

Baggrund

Familien, der indgår i initiativet, består af mor, søn (15 år) og datter (10 år). Fokus er særligt på sønnen. Familien har været i initiativet i ca. 2 år og er ikke afsluttet. Familien har en dansk etnisk baggrund.

Organisering

Organiseringen ift. familien består af et tilknyttet kerneteammedlem og en familiebehandler. Familiebehandleren har det koordinerende ansvar for familien, er støtteperson for moren (§ 54), mens kerneteammedlemmet er sagsbehandler for familien og kontaktperson for sønnen. Kerneteammedlemmet og familiebehandleren oplever, at samspillet mellem dem er nyttigt – de sparrer hele tiden med hinanden om familien og skiftes til at følge op på familien. Det skaber en rød tråd, og sønnen oplever, at han ikke kan "splitte" og løbe om hjørner med familiebehandleren og kerneteammedlemmet. Moren har også oplevet et positivt samspil mellem dem.

Opsporing

Familien rekrutteres til initiativet på baggrund af sønnen, der allerede har en børnefaglig undersøgelse i kommunen. Familien er derfor kendt af kommunen inden initiativet, men var ikke kendt af kommunen, før der kom underretninger om sønnen. Endvidere bor familien i kommunens ghettoområde, der er flere underretninger om, at sønnen er ude om natten, ofte alene og bliver antruffet af politiet, som deltager ved § 115-møder, hvor kerneteamet sidder med. Desuden er sønnen også dømt for småkriminalitet som hærværk på skolen, og der var mistanke om stoffer.

Familien giver hurtigt samtykke til at indgå i initiativet, da et kerneteammedlem allerede er sagsbehandler for sønnen.

Udredning

Kerneteamet udreder sønnen ved det ugentlige gruppemøde i teamet, hvor særligt sønnens børnefaglige undersøgelse ligger til grund for udredningen af ham. Familien har allerede tilknyttet en familiebehandler, som et kerneteammedlem også taler med i udredningen af familien. Et kerneteammedlem afholder møder med mor, søn og datter samlet og søn og mor hver for sig.

I afdækningen af moren bliver det klart for kerneteammedlemmet, at hun har svært ved at styre sin søn, definere grænser og sætte sig i respekt. Ved en samtale med sønnen foretager kerneteammedlemmet en risiko-/behovsprofil med værktøjet YLS/CMI.

Indsatser og familiehandleplan

Kerneteammedlemmet udarbejder *familiehandleplanen* sammen med familien. Her er det familiens ønsker, der er i fokus. Familiebehandleren og kerneteammedlemmet læner sig hele tiden op ad handleplanen og se på de endemål, som familien har sat, men også delmålene. Målene for sønnen er at få støtte og hjælp til at passe sin skole hver dag.

"Han var selv med til at sætte målene. Det tog ham lidt tid at åbne op over for Anja [kerneteammedlem]. Han startede med at have hættetrojen oppe om hovedet og ligge hen over bordet og bare sige 'ja' og 'nej' og bare tale hende efter munden. Men da han så fandt ud af, at hun gerne ville ham, så var han god til at fortælle, hvad han gerne ville med sit liv i fremtiden. Nogle gange var det måske lidt urealistisk, men han har stadig kunnet sætte ord på målene." (Mor)

Mange forskellige *indsatser* igangsættes til familien. Men mest af alt består familieindsatsen af kerneteammedlemmet i sig selv og familiebehandleren.

Kerneteammedlemmet bruger mange kræfter i starten på at lære sønnen at kende og skabe tillid gennem fx mange uformelle samtaler. De ses flere gange om ugen og har dagligt kontakt gennem særlig Snapchat og Facebook. Kerneteammedlemmet holder hele tiden, hvad hun lover, og hun stiller krav til ham.

"Anja er kommet meget ind på ham. Jeg tror, han føler sig hørt af hende. De taler i telefon sammen og sms'er og er venner på Snapchat [smiler meget]. Og hun er god til at møde ham der, hvor han er. Altså køre ned til ham på bostedet og ikke bare hive ham med herop til kommunen." (Mor)

Ydermere laver kerneteammedlemmet (og tidligere tilknyttet kontaktperson) fritidsaktiviteter med sønnen som fx at tage på fisketure, cafebesøg eller lave mad i hjemmet sammen.

Familiebehandleren kommer i familien 1-2 gange om ugen for at tale med hele familien og mor og søn separat. Familiebehandleren hjælper moren med at styrke sine forældrekompetencer og navigere i alle de aktører, der er involveret i sønnens sag.

Både kerneteammedlemmet og familiebehandleren deltager i mange statusmøder med involverede aktører i familiens sag, hvor de påtager sig den koordinerede rolle for familien og støtter mor og søn ved møderne.

"Der har været rigtig mange møder i forløbet. Rigtigt mange! ... Så vi har holdt statusmøder og statusmøder og statusmøder – både her og derhjemme, på opholdsstedet og på skoler og alt muligt. Så du må virkelig ikke spørge mig, hvor mange. Rigtigt mange! Anja og Trine [familiebehandler] var med ved alle statusmøderne." (Mor)

Desuden henter både familiebehandleren og kerneteammedlemmet sønnen og kører ham i skole flere gange om ugen i en periode. Ved eksamens-tid ringer de og vækker ham, så han står op og kommer til eksamen.

"Vi [familiebehandler og kerneteammedlem] lyttede til hans ønsker om at ville have støtte til at komme i skole. Og det gjorde vi så. Og han stod

bare klar hver eneste dag, når vi kom. Han oplevede også, at det vi havde sagt, handlede vi også på." (Familiebehandler).

Sønnen begynder at stole på familiebehandleren og kerneteammedlemmet og have tillid til, at de vil ham det bedste. Særligt mener moren, at det er afgørende for sønnen, at familiebehandleren og kerneteammedlemmet holder, hvad de lover overfor ham og er på hans side – herved får han respekt og tillid til dem.

Opfølgningen på familien er uformel og efter behov, men hyppigt med daglig/ugentlig kontakt.

I takt med at familiens situation ændrer sig gennem initiativet, tilpasser kerneteammedlemmet og familien deres mål i familiehandleplanen. Fx ændrer situationen sig, da sønnen begår mere småkriminalitet, overfalder en anden og stikker af hjemmefra i længere tid ad gangen.

"Som han [sønnen] selv siger, 'jeg er adrenalin-junkie'." (Mor)

Det resulter i, at sønnen kommer til at bo på et opholdssted. Derfor ændres familiens mål sig også efter sønnens ønske: 'Jeg skal hjem og bo hos min mor igen, have bedre nattesøvn og styr på vreden'. Kerneteammedlemmet bruger tid på at liste op på en tavle, hvad sønnen skal kunne for at nå målet om at bo hos sin mor. Det giver sønnen klarhed over vejen til målet samt et bedre indblik i, hvorfor han er endt på et opholdssted. Derudover er sønnen kommet i behandlingsdagskole og startet hos psykolog.

Da sønnen tager på opholdsstedet, begynder familiebehandleren et intensivt arbejde med moren. Her åbner moren op for sin barske opvækst, som ikke er kendt af kommunen. Ifølge kerneteammedlemmet lukker moren op for sin historie, fordi der er tillid mellem parterne. Det gør, at familiebehandleren bedre kan arbejde med moren, og at både familiebehandleren og kerneteammedlemmet bedre forstår, hvorfor moren handler, som hun gør.

Resultater

Familiens situation er gået meget frem og tilbage i løbet af initiativet. Men moren og sønnen har fået et bedre forhold. Moren er blevet bedre til at sætte grænser for sin søn og håndtere aktører, der er involveret i sønnens sag. Søn er blevet mere tryk i sine egne følelser, mere indsigt og erkendelse af sine udfordringer, har ikke fremgået ved § 115-møder længe, står ved sine kriminelle handlinger, hvilket han ikke gjorde før, han er mere til stede i hjemmet og er en del af familien, og han kan nu sætte ord på sine drømme.

"Jeg er blevet mere positiv omkring fremtiden. Bare for et år siden, var jeg overbevist om, at han skulle dø, inden han blev 21 år, af stoffer eller slået ihjel af en." (Mor)

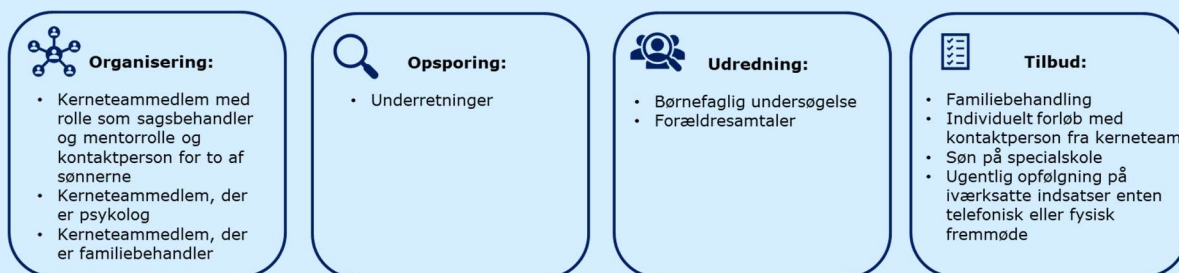
Afgørende elementer

- Hurtig responstid fra kerneteammedlem/familiebehandler, når familien har haft behov

- Tillidsfuldt bånd mellem kerneteammedlem og søn
- Fleksibilitet i kontakt til familiebehandler/kerneteammedlem
- Kørsel i skole og vækning ved eksamen
- Samtaler/møder andre steder end på kommunen
- Rød tråd i indsatser og tæt samarbejde mellem familiebehandler og kerneteammedlem.

"Jeg er meget fan af måden at arbejde på, som de gør i initiativet: At familien bliver hørt, og at der er mere kontakt til familierne, og der er tid til, at man ikke bare er et nummer i systemet. De ved, hvem du er, og hvem dit barn er, og har tid til at gøre det ordentlig, så det ikke bliver lappeløsninger. Det er jeg stor fan af." (Mor)

Familiesag 2: "Han skrev hver dag og spurgte, hvordan det gik"

Baggrund

Familien består af et ægtepar med fire børn. Den ældste søn (18 år) er sammen med lillebroren (16 år) det primære fokus i initiativet. Herudover har forældrene en datter (15 år) og en søn (2 år), som ikke har været en del af initiativet. Familien har kurdisk baggrund.

Organisering

Initiativet er organiseret ved et kerneteam af tre kommunale medarbejdere, der er tilknyttet familien. En konsulent med erfaring fra kriminalforsorgen støtter familien ift. beskæftigelse og uddannelse og tager mentorrollen for de unge. Teamet består ligeledes af en psykolog og en familiebehandler. Sammen med familien opsætter og aftaler kerneteamet en række mål og tiltag i familieindsatsen. Det er konsulenten med mentorrollen, som er kerneteamets primære kontaktperson for familiens to sønner.

Opsporing

Kerneteamet bliver opmærksomme på familien, da der kommer en underretning om den ældste søn fra SSP. Der skal udarbejdes en udtalelse, da sønnen skal for retten på baggrund af et strafbart forløb. Kerneteamet kender drengen og ved, at han indgår i en gruppering af unge, der begår småkriminalitet, og som har en løs tilknytning til de ældre i bandemiljøet. I samme periode bliver kerneteamet bekendt med, at den yngre bror har højt fravær i skolen, og kerneteamets psykolog foretager en intelligensvurdering af ham. En del af grundlaget for rekrutteringen er dermed at forebygge, at den ældste søns kriminelle adfærd smitter af på lillebroren.

Udredning

Der bliver foretaget en § 50-undersøgelse af begge brødre i forbindelse med, at den ældste søn skal i retten. Samtidig med de børnefaglige undersøgelser afholdes der også forældresamtaler med begge forældre. Den tværfaglige familieudredning udfyldes først senere i familiens forløb, dog er der dialog og mundtlige aftaler med familien inden da.

Ved udredningen er hovedfokus på de to brødres udfordringer med kriminel adfærd og skolegang. Længere henne i forløbet identificerer kerneteamet et behov for indsatser, der styrker forældrerollen hos moren og faren. Moren og de to brødre tilbydes ved et møde med to af kerneteammedlemmerne i familiens hjem at deltage i indsatsen. Deltagelsen er frivillig for familien, men de indvilger.

Indsatser og familiehandleplan

Kontaktpersonerne formulerer i samarbejde med familien skriftlige mål for dem i *familiehandleplanen*. Familieplanen beskriver også de delmål, hvor den enkeltes ansvar for opgaverne er noteret, herunder også de dele som forældrene har ansvar for. For den ældste søn er det overordnede mål at forhindre, at han begår ny kriminalitet efter domsafsigelsen.

Indsatser igangsættes efter målene i familiehandleplanen. Den ældste søns mål understøttes af konsulentens mentorrolle. Han er i vedvarende tæt kontakt med den unge og støtter ham ift. at ændre adfærd og omgangskreds.

"Tobias [kontaktpersonen] hjalp mig, tog mig ud og snakkede med mig. Vi kørte rundt forskellige steder. Kom hos os i familien nogle gange. Så skrev han til mig. Han skrev hver dag og spurgte,

hvordan det gik med skolen og familien.” (18-årig dreng)

Udover kriminalitet og generel trivsel arbejder mentoren også med storebrorens uddannelse. Storebroren trives ikke i sin 10. klasse og han har højt fravær. Han skifter derfor til FGU og forventer at starte på teknisk skole efter sommerferien. Mentoren bidrager til, at storebroren er på FGU, som ligger et stykke væk fra hans boligområde, for at lægge distance til hans tidligere omgangskreds.

For lillebroren er målsætningen at styrke skolemæssig trivsel. Det sker ved at arbejde med at få ham i et skoletilbud, der passer til hans særlige behov. Forældrene er ved opstart ikke motiverede for dette, så der arbejdes med forældrenes motivation ved at skabe en forståelse for, hvordan en specialskele kan hjælpe lillebroren.

”Lillebroren har nogle kognitive vanskeligheder og et hørehandicap. Derfor har vi heldigvis fundet ud af nu, at målet for familien er, at han skal i en specialklasse, der passer til hans niveau. Før var det ‘no go’ til specialskele fra forældrene. De sagde: ‘Mit barn skal ikke i specialskele, det kommer ikke til at ske’. Hvis ikke vi har forældrenes opbakning til det, så kan vi måske godt rykke barnet til en specialskele, men det kommer barnet ikke i skole af. Der bliver man nødt til at arbejde med familien, der kan påvirke børnene.” (Kontaktperson)

For forældrene er der initieret et arbejde med kommunikationen mellem dem og mellem forældre og børn. Kerneteamets psykolog er tilknyttet den familiebehandlende del og deltager bl.a. i netværksmøder med lillebrorens nye skole.

Opfølgningen på målene sker gennem kontinuerlig kontakt med familien. Initiativet gør det muligt, at kerneteamet kan være tæt på familien og have kontakt med dem mindst én gang ugentligt. Samtidig har kerneteamet fokus på at indtænke bæredygtigheden af initiativets indsatser, så familien på sigt kan være mere selvkørende.

”Næste mål er ansvar. Hvem tager ansvar for hvad? Hvis man ikke har givet folk det ansvar, der skal placeres, er der et problem”. (Kontaktperson)

Resultater

Den ældste søn færdes nu i en ny og mere positiv omgangskreds, som har tilknytning til den tilstødende kommune. Han har ikke begået kriminalitet siden familien er blevet tilknyttet initiativet, har fundet sig til rette på FGU og er afklaret med uddannelse efter sommer.

”Tobias er en stor hjælp. Det er en, man kan fortælle alt og snakke om alt med. Jeg kan både fortælle det, der er hemmeligt, og det, der ikke er. Jeg kan godt lide, at han skriver til mig på sms. Det viser, at han bekymrer sig for mig.” (18-årig dreng)

Kerneteamet er lykkedes med at få familien til at anerkende behovet for, at lillebroren kommer på en specialskele, hvilket er vurderet til at være det bedste skoletilbud for ham. Samtidig har familien åbnet op for at tale om de udfordringer, der er i familien. Dette muliggør et frugtbart forløb, hvor kerneteamet er i dialog med forældrene om kommunikation, forælderoller og opdragelse.

Afgørende elementer

- Relationelle kompetencer og tillidsopbygning
- Kontinuitet og vedholdende kontakt
- Hurtig handling
- En helhedsorienteret indsats til familien
- At et kerneteam af få personer kan hjælpe familien med at navigere i det kommunale system.

Kommunen ville nok godt kunne tilbyde samme foranstaltninger uden for regi af initiativet, men det ville have været med forsinkelse. Så ville han (ældste søn) have gået hjemme i en måned, før han startede op på noget andet uddannelse. Og den måned er en lang måned for en ung lømmel. Så kan det ende ud i at være det, der gør, at han ikke kommer tilbage igen. Her i initiativet bliver han bare dirigeret over i den nye uddannelse. Så færre pauser mellem de spring, der nu er, det tænker jeg, er vigtigt ift. projektet.” (Kontaktperson)

Familiesag 3: "Vi snakker ikke med kommunen, kun med Hakim og Carsten"

Baggrund

Familien, der indgår i initiativet, består af en mor og en far, to sønner (20 og 16 år) og to døtre (12 og 5 år). Fokus er særligt på sønnen på 16 år og datteren på 12 år. Familien har været i initiativet i ca. 1½ år og er ikke afsluttet. Begge forældre er indvandrere med hhv. kurdisk og arabisk baggrund.

Organisering

Organiseringen ift. familien består af to tilknyttede kerneteammedlemmer, hvor den ene har særlig tæt kontakt til familien, men hele kerneteamet drøfter sagen sammen. Teamet er i opsporings-, udrednings- og iværksættelsesfaserne i kontakt med SSP-medarbejdere, børnenes skoler, familieafdelingen og fritidstilbud.

Opsporing

Familien blev rekrutteret til initiativet i foråret 2019 gennem den 16-årige dreng, da et af kerneteam-medlemmerne kommer i kontakt med ham i det lokale medborgerhus, hvor han adskillige gange er observeret i skoletiden uden at have et tydeligt formål med at være der. Familien er i forvejen kendt af kerneteamsmedlemmet, som før initiativet har arbejdet som opsøgende medarbejder i det udsatte boligområde, hvor familien bor. Familiens ældste søn er desuden kendt af politiet og har forbindelse til risikoprægede ungegrupperinger.

To medlemmer af kerneteamet kender allerede familien gennem den 16-årige søn og tidligere kontakt i familiesagen, hvor der har været komplekse udfordringer, som stadig påvirker familien. Moren og faren var på det tidspunkt skilt, efter at den 16-årige dreng et år tidligere nægtede at bo hjemme, hvis faren var der. Den 12-årige pige har samtidig været anbragt pga. konflikter med sin bror, vurderes at lide af PTSD, har tidligere haft konflikter med kommunen, og der har været en sag om trusler

mod en tjenestemand. Faren var og er førtidspensjonist, men tjener lidt penge på anden vis, og moren var dengang ikke i beskæftigelse.

Udredning

Kerneteamet undersøger, om familien skal inviteres til indsatsen ved at drøfte sagen internt i teamet, se i SSP-lister og deltage ved SSP-lokalgruppemøder, tale med familiekonsulenterne fra familieafdelingen og kontaktpersoner fra ungerådgivningen, som er kontaktpersoner for hhv. familien og børnene. Løbende begynder en dialog direkte med forældrene og de unge, hvor der afgives samtykke. Denne proces udgør dermed både opsporing og udredning. Processen er kendetegnet ved ikke at være særlig systematisk.

Den 16-årige dreng er i en periode helt fraværende fra sin specialskole og hænger ud med venner på gaden i lokalområdet. Søsteren på 12 år går næsten ikke i skole, har meget få sociale forbindelser til andre unge, deltager ikke i fritidsaktiviteter og er overvægtig.

"Det gik dårligt, jeg gad slet ikke gå i skole. Jeg havde mistet motivationen. Så sagde Hakim hele tiden, at jeg skulle gå i skole og blive motiveret, så har jeg fået motivationen tilbage. [Det var svært dengang], fordi jeg kom op og slås med børnene tit og blev uvenner med lærerne. Så blev jeg rykket et andet sted hen. Der var jeg heller ikke så glad, men der begyndte det at gå bedre. [Uden for skolen] gik det heller ikke så godt. Jeg hang ud med de forkerte, lavede ballade. Så kom Hakim ind, og så kunne jeg ikke lave ballade mere. Jeg syntes [dengang], det var gode venner, men i andres øjne så var de ikke gode for mig. Vi lavede mange ulovlige ting, ballade, dørfis og dit og dat. Dårlige ting. Og jeg var bekymret over, hvordan det skal være i

morgen, bliver jeg sur i morgen og sådan.” (16-årig dreng)

Kerneteamet afholder i den periode mange møder med familien. Forældrene er bekymrede for begge de 16- og 12-åriges skolegang, for sønnens sociale kontakter og adfærd i lokalområdet og for datterens mangel på sociale forbindelser og dårligt helbred.

”[At mødes med kontaktpersoner fra kerneteamet] var lidt som trapperne. Hver gang vi mødtes, så bevægede man sig lidt op hver gang.” (Far)

Indsatser og familiehandleplan

Familiens forløb i initiativet er meget personbåret af de to kontaktpersoner i teamet og særligt det kerneteammedlem, som først var i kontakt med sønnen. Denne kontaktperson er i hyppig telefonisk og personlig kontakt med familien. Familien opfatter ikke kontaktpersonerne som repræsentanter for ”kommunen”, men som nøglepersoner, der agerer virksomt for at hjælpe familien. De siger desuden, at det gør en forskel, at teamet sidder ude i det boligområde, familien bor i.

Far: *”Vi snakker ikke med kommunen. Kun med Hakim og Carsten.”*

Mor: *”Kommunen siger bare ting, man skal gøre, men lytter ikke.”*

Far: *”Hakim og Carsten kommer, hvis jeg siger, at min søn ikke er rolig. Så snakker han med ham, og han slapper af. Hvis vi går til kommunen og siger, at børnene ikke hører efter, så siger de bare, at det ikke er deres problem.”*

Far: *”Jeg aner ikke, hvad forskellen er. Det er svært at sige. Vi har været ca. 10 gange hos kommunen til møder, og det hjalp ikke noget. Bagefter kom Hakim og Carsten, og det er vendt 180 grader.”*

Ifølge kerneteamet betyder manglen på en systematisk udredning, at indsatserne til familien er mere ad hoc, end de ellers ville have været.

De holder mundtlige samtaler med familien og indgår aftaler med dem om fælles mål for den 16-årige søn og den 12-årige pige. De tager udgangspunkt i familiens langsigtede mål, at børnene skal få et liv med muligheder og uddannelse. På kort sigt bliver der formuleret mål for at opnå stabil

skolegang for begge børn og få dem involveret i konstruktive fritidsaktiviteter. Derudover hjælper kerneteamet allerede i begyndelsen af samarbejdet med at facilitere, at moren og faren bliver gift igen, da familien ønsker, at de igen skal bo sammen. Desuden faciliterer kerneteamet en del andre indsatser for familien.

Kerneteam faciliterer følgende *indsatser* i første omgang:

- Hjælper forældre med at blive gift igen
- Indsats til stabil skolegang i samarbejde med skole for begge børn
- Fitness for datteren
- Fritidsjob for sønnen
- Praktikforløb for moren
- Tilbagevenden til erhvervsuddannelse for storebroren på 20 år (kontakt til uddannelsesstedet).

Opfølgningen sker løbende gennem møder med familien ca. to gange om ugen og gennem næsten daglige telefonsamtaler.

Familiens *situation ændrer sig*. Det bliver konstateret løbende, at begge børns skolegang forbedres – sønnens deltagelse bliver helt stabil, og datterens deltagelse går også betydeligt op efter at have haft et fravær på 75 pct. Dog er hendes deltagelse i skolen ikke helt stabil endnu. Datterens deltagelse i fitness er derimod stabil i en periode pga. en lærer, der deltager sammen med hende. Læreren stopper, og derefter falder deltagelsen igen.

Nye mål bliver derefter formuleret med familien og indsatser bliver tilpasset:

- Børnene får sommertilbud, men datteren må ikke deltage pga. faren
- Moren får tilbud om at deltage i undervisningsforløbet 'Mind the parents'
- Senere bliver sønnen tilbudt efterskole, som dog kort derefter bliver forstyrret af coronanedlukning.

Resultater

Familien bor sammen igen, og forældrene udtrykker stor begejstring for, hvad initiativet har betydet for deres børn. Sønnen har fået en stabil skolegang og udviser mindre risikoadfærd. Datteren har fået en bedre, men stadig noget ustabil skolegang og

har oplevet et tilbagefald ift. fitness-deltagelse. Moren har fået flere forældrekompetencer ift. at kommunikere konstruktivt og sætte grænser for børnene. Forældrene og sønnen ser lysere på fremtiden, end de gjorde før. Der er dog fortsat udfordringer med begrænsninger for, hvad pigen må deltage i for faren, fx ift. et potentielt efterskoleophold.

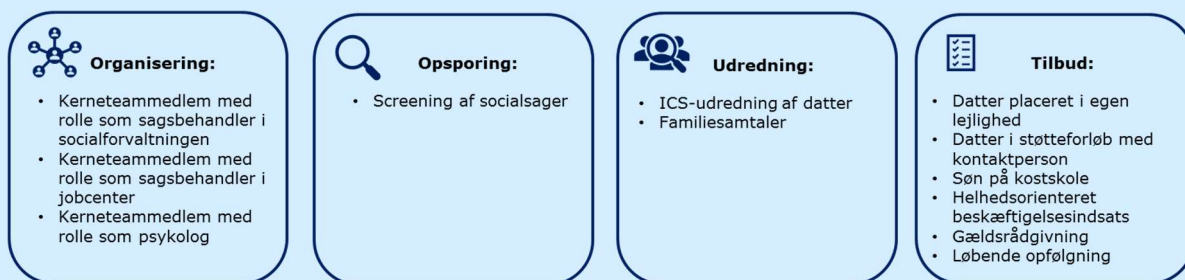
"Jeg laver slet ikke noget ballade nu. Jeg er ikke sammen med nogle af de gamle venner nu. Jeg har ændret mig nu. Jeg fokuserer mere på skolen nu, min uddannelse og fremtid. Jeg vil gerne have familie og arbejde. Jeg skal være elektrisk mekaniker... Jeg synes mine forældre er blevet gladere, de

har fået noget ud af det. De er blevet mere tålmodige. De er ikke så sure mere. De er mere glade i det." (16-årig dreng)

Afgørende elementer

- Stor tillid mellem to kerneteammedlemmer og forældre, søn og datter
- Kerneteammedlemmernes tilgængelighed, tidsmæssigt og i det lokale boligområde
- Hurtig handling ift. at sætte nødvendige tilbud i gang
- Arbejde med hele familien, inkl. fx mor og fars ægteskab
- Klare mål, som tager udgangspunkt i familiens ønsker for fremtid.

Familiesag 4: "Tillid har været grundlaget for at komme igennem"

Baggrund

Familien, der indgår i initiativet, består af far, søn (16 år), datter (15 år) og søn (13 år). Forældrene er skilt. De har delt forældremyndighed, men mor har i perioder kun haft lov til at være sammen med børnene under opsyn. Datteren på 15 år har boet alene i hybelbolig i et halvt år. Sønnen på 13 er på kostskole. Faren bor sammen med den ældste søn og datter, og moren bor alene. Begge forældre er indvandret fra et arabisk land.

Familien har været i initiativet i ca. 1½ år og er ikke afsluttet.

Organisering

Organiseringen ift. familien består af tre tilknyttede personer fra kerneteamet: socialrådgiver (sagsbehandler i socialforvaltningen), sagsbehandler i jobcenter og psykolog. Derudover er datteren tilknyttet en pigegruppe, hvor der er en støttekontaktperson. Teamet har møde om familierne i indsatsen hver 14. dag og herudover uformel løbende sparring.

Opsporing

Datteren på 15 år og sønnen på 13 år er indgangsvinklen for, at familien indgår i initiativet. Kerneteamets socialrådgiver overtager datterens sagsbehandling fra en sygemeldt medarbejder og er på det tidspunkt allerede tilknyttet sønnen. Datteren har en sag i Ungdomskriminalitetsnævnet og mistrives på et opholdssted, samtidig med at hun har haft et ustabil skoleforløb gennem de senere år. Datteren omgås flere bekendtskaber i banded miljøet. Sønnen er på samme tid i et uholdbart skoletilbud.

Udredning

Kerneteamet foretager sammen en udredning af datteren gennem ICS-metoden. Herefter møder

kerneteamet familien i farens hjem og præsenterer sig selv og de indsatser, de kan tilbyde for at arbejde med familiens udfordringer.

Medarbejderne i kerneteamet samler information om familiemedlemmerne fra deres respektive forvaltninger forud for teamets møde om familien. Her kommer det også frem, at begge forældre på tidspunktet er uden beskæftigelse. Efter at familien tilknyttedes initiativet, overgår forældrenes beskæftigelses-sager til kerneteamets sagsbehandlere fra jobcenteret.

Indsatser og familiehandleplan

Familien er den første familie, der rekrutteres til initiativet. Det var derfor den første familie, hvor kerneteamet udarbejder den fælles *familiehandleplan*. I dialog og med udgangspunkt i familiens ønsker, indgår kerneteamet først mundtlige aftaler om mål og tiltag og skriver det derefter ind i en samlet familiehandleplan.

"Vi lykkedes med at få dem inddraget meget. Primært faren, men også rigtig meget børnene. Det her med at bruge meget tid på at snakke med dem om, hvad de ville. Selvfølgelig også spille ind med, hvad vi synes, er vigtigt, men også hvordan vi kan mødes i det." (Psykologfaglig kerneteam-medlem)

Familiehandleplanen har fokus på, at datteren skal føle sig imødekommet af kommunen og tilbage på sporet med skole, bolig og holdes ude af kriminalitet. For faren gælder det, at han skulle tilbage i beskæftigelse, og for lillebroren er det vigtigt, at han får afdækket sit skoletilbud. Moren er ikke inddraget i lige så høj grad.

Kerneteamet igangsætter *indsatser* for familien ud fra deres mål. Kerneteamet vælger fx at imødekomme datterens ønske om at blive rykket fra opholdssted til hybelbolig. Hun starter ligeledes i et tilpasset skoletilbud.

"Det er i høj grad kunnet lykkes, fordi vi kunne samarbejde. Vi har taget en pige ud fra et delvist lukket opholdssted og ind i en hybelbolig. Hun er kun 15 år. Det er ikke gængse løsninger. Hun har haft så mange forløb bag sig, som er mislykkedes. Så prøver man at gøre noget helt andet. Det er modigt, og ledelsen har været klar på at prøve det." (Psykologfaglig kerneteammedlem)

Datteren bliver desuden tilknyttet et tilbud til socialt udsatte piger, hvor hun får en del hjælp til at klare sig, og herudover en kontaktperson der taler og laver aktiviteter med hende.

Kerneteamets helhedsorienterede tilgang til arbejdet med familien styrker tiltroen til de tilbud, som kommunen anbefaler. Det arrangeres, at lillebroren begynder på kostskole, en løsning faren i starten er modvillig til at gå med til.

"Vi har en plan for min yngste søn: for det første at han kom på kostskole. I starten sagde jeg nej til ham, fordi han skal bo et andet sted og kun kommer hjem i weekenden. Men så kørte Hans [socialrådgiveren i kerneteamet] os derop og så den, og så sagde min yngste søn 'ja'. Det var et godt valg. Han har ændret adfærd, han ved, hvad regler er, han passer mere på sin skole og uddannelse, går til sport, laver ikke ballade mere." (Far)

Farens beskæftigelsessag er også central for kerneteamets arbejde med familien. Her bliver det tydeligt, at det giver nogle nye muligheder og perspektiver at tænke helhedsorienteret og forstå sammenhænge mellem beskæftigelsesudfordringer, økonomiske udfordringer og familiemæssige udfordringer. Kerneteamets arbejde med at løse familiemæssige udfordringer gør, at faren kan fokusere på beskæftigelse. Sagsbehandleren fra jobcenteret tager med faren til gældsrådgivning og han kommer i arbejde i perioden.

Kerneteamet foretager løbende *opfølgning* med de respektive instanser for de tiltag, som er iværksat for familien. Det er eksempelvis løbende kontakt til dem, der administrerer datterens hybelbolig, kontaktpersoner, lillebrorens kostskole foruden jævnlige samtaler med familiemedlemmerne.

Resultater

Datteren er tilfreds med at bo i hybelboligen, og kommunen oplever, at hun løfter det ansvar, det kræver. Hun er kommet væk fra gaden, kriminalitet og stoffer, og efter sommerferien starter hun på FGU. Datteren oplever, at kerneteamet har lyttet til hendes ønsker, hvilket har styrket samarbejdet.

"Hans har hjulpet mig med det, jeg har brug for. De har opfyldt min drøm, og de stoler på mig. Men jeg skal også kunne vise, at Hans kan stole på mig. Ellers tager han det fra mig. Hvis han ikke havde haft tillid til mig, havde jeg nok været, som jeg var før." (15-årige pige)

Lillebroren trives nogenlunde på kostskolen, og faren er kommet i arbejde. Alle tiltagene er kommet i stand inden for relativt kort tid.

For familien som helhed er de konflikter, der prægede dem før, nedtrappet eller ophørt. Kerneteamet oplever en større ro, samarbejdsvillighed og tillid til forvaltningen.

Afgørende elementer:

- Den tværfaglige og helhedsorienterede tilgang
- At kunne handle hurtigt
- At tage modige beslutninger
- At tage udgangspunkt i familiens ønsker
- At være tilgængelig.

"Tillid har været grundlaget for at komme igennem. Det tog noget tid at få faren overtalt til at lillebroren skulle på kostskole. Meget har været baseret på relationsarbejde. Meget er baseret på relation, tillid til Hans. Datteren bliver ved med at sige 'ja' til alting, og det gør hun jo på grund af relationen til ham." (Psykologfaglig kerneteammedlem)

6 FAMILIERNES UDVIKLING I INITIATIVET

I dette kapitel ser vi på den udvikling, der har været i familierne, der har deltaget i initiativet. Her ser vi på både børn/unge og deres forældre, baseret på initiativets progressionsmålinger¹⁵ samt interviews med projektledere, faglige teamledere og kerneteams samt børn/unge og forældre, som har deltaget i indsatsen.

Initiativet har, jf. figur 1-1 (initiativets forandringsteori), som slutresultat, at børn/unge skal trives socialt og mentalt, deltage og trives fagligt i skole eller uddannelse samt deltage i fritidsaktiviteter og/eller have fritidsjob eller være i beskæftigelse. For forældrene er der mål om at besidde de nødvendige forældrekompetencer og at være i/på vej til uddannelse eller beskæftigelse.

Som nævnt i indledningen skal det noteres, at den observerede udvikling er af foreløbig karakter, da mange af familierne først er kommet ind i indsatsen efter foråret/sommeren 2019. Hertil kommer, at den generelle nedlukning af offentlige institutioner pga. covid-19 i forår 2020 har forstyrret samarbejdet med familierne såvel som igangværende konkrete indsatser og har delvist forhindret indsamling af nye besvarelser til progressionsmålingerne (se tabel A-3 og A-4).

Der kan dog peges på væsentlige aspekter af familiernes udvikling ud fra progressionsmålingerne såvel som de kvalitative udtalelser.

Udover familiernes udvikling præsenteres perspektiver fra de kommunale ledere, projektledere og kerneteams om initiativets omkostninger vs. udbytte.

6.1 Centrale fund om familiernes udvikling

Af de 69 børn/unge, der deltager i initiativet, har 28 besvaret progressionsspørgsmål over tid to gange indtil nu (måling 1 og måling 2). Progressionsmålingerne går på deres trivsel og stress, fritidsjob, fritidsaktiviteter, skole-/uddannelsestilknytning og kriminalitet og misbrug.

Blandt **børn og unge** viser progressionsmålingerne en mindre stigning i **trivsel** blandt børn og unge samt et betydeligt mindre **stressniveau** blandt unge voksne under deres første periode i indsatsen. Flere kerneteams fortæller, at mange af børnene/de unge i initiativet har rykket sig ift. at få en bedre hverdagsmestring samt tro på, at de kan ændre sig. Der er ikke sket en væsentlig forandring i tilknytning til **skole/uddannelse** ift. tidligere. Der er ikke kvantitative data om skolefravær, men kerneteamene fortæller, at de oplever forbedringer i **skolegang** hos mange af de børn og unge, der deltager i initiativet. Andelen af unge i initiativet med et **fritidsjob** er steget lidt, og de unge, der har et fritidsjob, varetager det oftere, end det var tilfældet ved den første progressionsmåling. Omvendt viser progressionsdata, at der er tilbagegang i hyppigheden af deltagelse i **fritidsaktiviteter** hos de unge i initiativet. Endelig viser progressionsdata, at der er sket en forbedring i form af reduceret **stofmisbrug, vold/kriminalitet samt omgangskreds med kriminel adfærd**. Det billede afspejles i interviews med kommuner, som dog nævner, at der er nogle få unge, der kan anses for fortsat at være i risikozonen.

Af de 75 forældre, der deltager i initiativet, har 27 besvaret progressionsspørgsmål over tid to gange indtil nu (måling 1 og måling 2). Progressionsmålingerne går på deres forældrekompetencer og forsørgelsesstatus.

¹⁵ I progressionsmålingerne er udviklingen på slutresultaternes mål undersøgt på borgerniveau. Dvs. at de børn/unge og forældre hver især har udfyldt progressionsmålinger på udvalgte parametre for at undersøge deres udvikling på disse i løbet af initiativet. Progressionsmålingerne viser vi i det følgende og her fremgår data for to målinger af borgerne.

Blandt **forældrene** er der en mindre tilbagegang i **stress og syn på forældreskab** set gennem Parental Stress Scale (PSS) — en udvikling som muligvis kan tilskrives en øget erkendelse af og fokus på de udfordringer, de oplever som forældre. Kerneeamene oplever dog, at mange af forældrene har styrket deres **forældrekompetencer** under projektet, fx ved at tage en mere aktiv rolle ift. deres børns skole og sætte rammer. Nogle få forældre er kommet i **beskæftigelse** i projektperioden, og knap halvdelen er nu i job.

Ifølge både kerneeammedlemmer og de interviewede unge og forældre er der blandt **børn/unge og forældre** i initiativet en **forbedret tillid til kommunen** i form af kerneeammedlemmerne. Den forbedrede tillid viser sig, når familierne fx tager hyppig kontakt til kerneeamene og bliver mere åbne om de udfordringer, de står med.

Ud fra perspektiver fra ledere, projektledere og kerneeammedlemmer vurderes initiativet som **dyrt**, fordi der er mange fagprofessionelle til få familier set i relation til tidligere praksis. Der er bred **usikkerhed om initiativets målbare resultater**, men flere understreger, at de mener ressourcerne er godt brugt, hvis de ændringer, de forventer for de unge og deres familier, bliver realiseret. Enkelte ser **besparelser for kommunen allerede på kort** sigt ift. øget beskæftigelse blandt enkelte forældre samt i socialforvaltningen, da der ikke iværksættes så mange faste indsatser som i den almindelige praksis for målgruppen. Flere understreger dog, at initiativet vil resultere i **besparelser på længere sigt ift. beskæftigelse og mindre kriminalitet** blandt de unge, men at det først kan ses flere år ud i fremtiden.

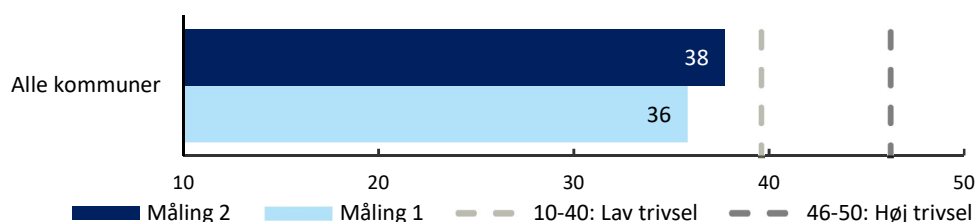
6.2 Børn/unges udvikling gennem initiativet

Børnene/de unge i initiativet er blevet målt på deres trivsel og stress, fritidsjob, fritidsaktiviteter, skole-/uddannelsestilknytning og kriminalitet og misbrug. Disse gennemgår vi i det følgende.

Trivsel og stress

I figur 6-1 fremgår udviklingen i børnene/de unges trivsel i en samlet score ud fra en række spørgsmål, der er indikatorer for deres trivsel. Som det fremgår af figuren, er børnene/de unges trivselsscore lav (ift. internationale standarder for trivsel blandt børn og unge med samme redskab) både ved første og anden måling. Dog er der sket en lille stigning fra første måling til anden måling (2 skalapoint på en skala fra 0-50).

Figur 6-1: Kidscreen, samlet måling af udviklingen i børn/unges trivsel

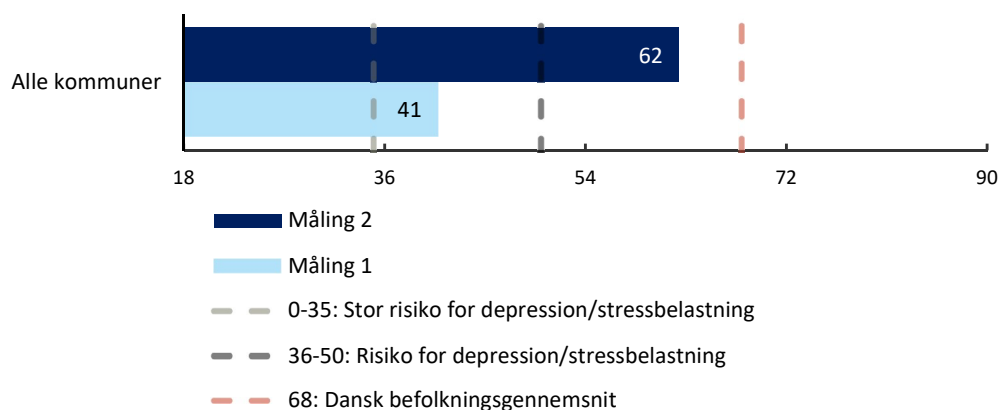
Note: n=23

Besvarelsene på de enkelte spørgsmål, der udgør Kidscreen-scoren (se figur B-21 i bilag B), viser heller ikke store ændringer på enkelte trivselsdimensioner, dog er der moderate stigninger ift. at have det sjovt med venner, at klare sig godt i skolen og at være opmærksom. Dertil kommer, at børnene rapporterer sig som mindre ensomme end før (i gennemsnit).

I tæt relation til trivsel hører stressniveau blandt unge voksne i projektet – målt med WHO-redskabet – dog skal det noteres, at der kun er fem unge voksne, som har udfyldt to målinger og er

derfor medtaget her. Besvarelsenerne viser, at børnene/de unges samlede gennemsnitlige stressrelaterede score (hvor en større score indikerer et *lavere* stressniveau) ligger under det danske befolkningsgennemsnit, det gælder både ved første og anden måling (se figur 6-2 samt figur B-22 i bilag B for afrapportering på komponenter i WHO-scoren). Der ses dog en betydelig positiv stigning fra første måling til anden måling på 21 skalapoint på en skala fra 0-100, hvor de unges gennemsnitlige score nu er på 62 og er derfor ikke længere i risiko for depression/stressbelastning.

Figur 6-2: WHO, samlet måling for børn/unges stressniveau

Note: n=5; redskabet bruges kun blandt unge, der er over 18 år.

Kommunerne har selv oplevelser med børnene/de unges udvikling ift. deres parametre, der kan relatere til trivsel og stress. Generelt oplever kommunerne en bedre trivsel hos mange af børnene/de unge, fx ift. bedre skolegang og mestring af hverdagen. Men flere af de professionelle fremhæver også, at det er for tidligt at sige noget om resultaterne af projektet, da mange i målgruppen har tunge udfordringer, som har stået på i lang tid. En kommune peger på, at flere børn/unge har fået en tro på, at de kan ændre sig. Og denne tro er vigtig for at kunne rykke børnene/de unge. Endvidere har de også fået blik for, hvordan deres egen adfærd påvirker andre omkring dem, hvilket også er væsentligt, hvis en gruppe af venner skal rykkes væk fra uhensigtsmæssig adfærd.

Nogle kerneteammedlemmer peger dog også på, at der hos nogle børn/unge ikke er sket den store udvikling. Pludselig kan kerneteammedlemmerne ikke få fat på børnene/de unge i længere tid, og de opfatter det ikke selv som et problem.

"Det er noget med at tro på udviklingen – en ting er, hvor de er lige nu, en anden ting er, hvor de er om 3 år. Vi har en familie, hvor vi ser en masse positive udviklinger i familierelationerne. Far og datter. En datter har været anbragt i lang tid, og nu er de begyndt at se hinanden. ... Hun er aktiv i skolen igen. ... Hun vil gerne, og hun har uddannelsesplaner. ... Vi ved jo ikke, hvad der sker, og det kan falde på gulvet. Det er store ting i sådan en piges liv." (Kerneteammedlem)

"Det [projektet] har hjulpet mig med at fortælle ting i stedet for at holde det inde. Og så bare fortælle alt til en, som man ved, tager imod det. Jeg synes, det går bedre nu. Jeg er mere glad. (Ung)

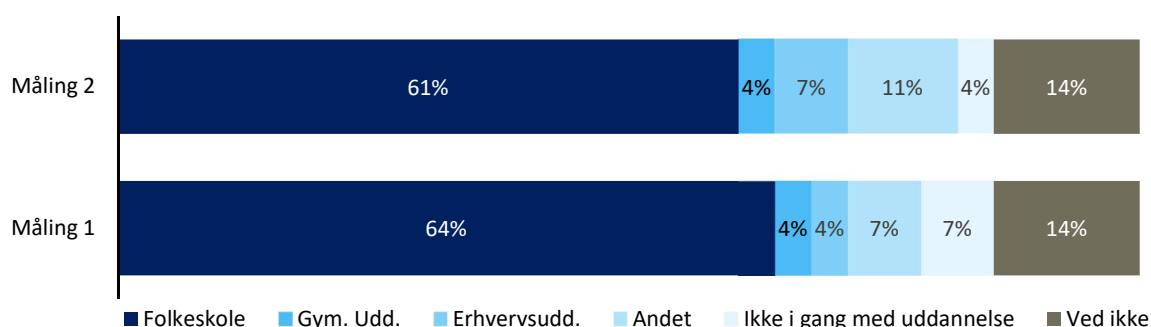
"De lavede ballade i eget boligområde, fordi det var måske bare det, man gjorde. De har fået en forståelse for, at jeg kan ændre mig, og at andre kan ændre sig, når jeg ændrer mig." (Kerneteammedlem)

"Her ser vi måske en udvikling i en periode ift. skolegang osv., men den er ikke vedvarende eller stabil. Så kan vi lige pludselig ikke få fat i dem. Ikke en forandring, der har rykket sig tæt på målet. Når man så får kontakt, er det som om, at alt er okay, og der ikke er sket noget. Men det er også det, når det er en frivillig ordning for dem." (Kerneteammedlem)

Skole-/uddannelsesstilknytning

I figur 6-3 fremgår børnene/de unges udvikling i deres skole-/uddannelsesstatus. Her ses ikke en betydelig udvikling fra første måling til anden måling. Der er lidt færre børn/unge i folkeskole ved anden måling, men flere i erhvervsuddannelse eller anden uddannelse. Dette kan skyldes, at de er blevet ældre mellem målingerne. Ved anden måling er der færre børn/unge, der ikke er i gang med en uddannelse.

Figur 6-3: Aktuell uddannelse som barn/ung er indskrevet på

N=28

Kommunerne oplever selv, at de unge er mere engagerede i skolen, har mindre fravær (dog stadig højt) og de har mere ro i deres liv bl.a. pga. mere stabil skolegang. Der er også flere af børnene/de unge, der er tilbage i skolen efter længere tids fravær, som dog kan tilskrives andre faktorer end initiativet.

"Nogle er kommet tilbage til skolen. Andre er kommet tilbage til skolen pga. UKN. Men det er svært at sige, om det er initiativet eller ej, der har medvirket til dette." (Kerneteammedlem)

"Han lavede ballade i skolen. Læreren ringede til mig, og jeg blev sur. Bagefter har vi haft problemer både hjemme og i skolen. Efter det har vi haft møde i kommunens familieafdeling. [Kerneteammedlem] snakkede også med min søn over flere gange. Og nu er det perfekt! Det betyder meget. Hvis børnene ikke havde dem, havde børnene nok været væk. Måske havde de drukket eller røget hash. [Kerneteammedlemmerne] har fanget børnene. De er hjemme og de går i skole. De [kerneteammedlemmerne] fortæller dem, at de ikke skal lave ballade." (Forælder)

"Det gik dårligt, jeg gad slet ikke gå i skole. Jeg havde mistet motivationen. Så sagde Hakim hele tide, jeg skulle gå i skole og blive motiveret, så har jeg fået motivationen tilbage. Før kom jeg op og slås med børnene tit og blev uvenner med lærerne. Så blev jeg rykket et andet sted hen. Der var jeg heller ikke så glad, men der begyndte det at gå bedre." (Ung)

Fritidsjob

Det er kun 14 pct. af de unge over 13 år, der har et fritidsjob ved anden progressionsmåling. Dette er en stigning fra første måling, hvor det var 11 pct. af børnene/de unge, der havde et fritidsjob. Desuden viser målingerne, at blandt de unge, der er i fritidsjob, varetager de fritidsjobbet oftere ved anden måling end ved første måling (se figur over data om fritidsjob i figur B-16 i bilag B).

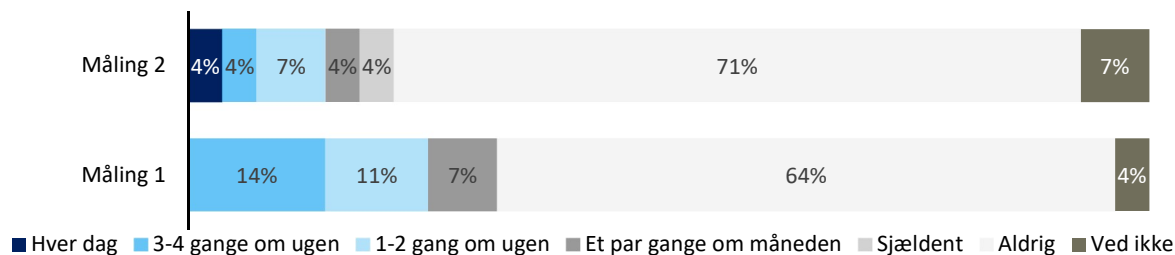
Kommunerne fortæller i interviews, at de har blandede oplevelser med de unge og fritidsjob. Nogle har fritidsjob, mens andre ikke har. Nogle er lykkedes med at få fritidsjob gennem initiativet, mens andre har mistet deres fritidsjob i forløbet. Dette er på trods af, at mange af kommunerne lægger stor vægt på at understøtte, at den unge får et fritidsjob. Læs mere om, hvordan kommunerne forsøger at hjælpe med fritidsjob i afsnit 5.5.

"Vi har en ung, som har haft flere fritidsjob, men stoppede, fordi det ikke fungerede. En anden har fået et fritidsjob selv, så det er supergodt. Min rolle er at hjælpe dem med ansøgning, hvordan man sætter den op osv. Og det har jeg faktisk brugt noget energi på. Ingen har haft job i hele perioden, men nu er der en, som har fået arbejde i en vaskehal."
(Kerneteammedlem)

Fritidsaktiviteter

Figur 6-4 viser, at udviklingen i børnene/de unges deltagelse i fritidsaktiviteter. Udviklingen viser, at flere angiver at dyrke fritidsaktiviteter "Aldrig" fra første til anden måling. Udviklingen viser også et fald i andelen af unge, der dyrker fritidsaktiviteter 1-2 gange om ugen og 3-4 gange om ugen. Dvs. at der er tilbagegang i hyppigheden af deltagelse i fritidsaktiviteter.

Figur 6-4: Børn/unges hyppighed i deltagelse i fritidsaktiviteter

Note: N=28

Ligeledes viser progressionsmålingerne en negativ udvikling i hyppigheden af børnene/de unges ophold i SFO eller fritidsklub (se figur B-17 i bilag B). Udviklingen kan dog skyldes, at børnene/de unge i indsatsen er blevet ældre mellem første og anden måling, så nogen kan være blevet for gamle til det fritidstilbud, de tidligere deltog i. Det er især relevant, hvor hovedparten af de deltagende børn/unge er teenagere (30,9 procent var 12-14 år, da de kom med i initiativet, og 49,3 procent var 15-17 år), som kan have afsluttet mellemskolen eller folkeskole siden første måling.

En kommune fremhæver i interviews, at de har haft udfordringer med at få motiveret børnene/de unge til at indgå i fritidsaktiviteter. I en anden kommune fortæller kerneteamet om unge, som de har fået sat i gang med en fritidsaktivitet, men hvis deltagelse stoppede igen, fordi en støtteperson, fx en lærer, der har taget til aktiviteten sammen med dem, har skiftet job. En tredje kommune fortæller under en sagsgennemgang, at de er lykkedes godt med at få en ung dreng engageret i forskellige fritidsaktiviteter ved at spørge ind til hans interesser og give ham udfordrende opgaver undervejs, der kan styrke hans selvtillid og gode oplevelse med aktiviteter.

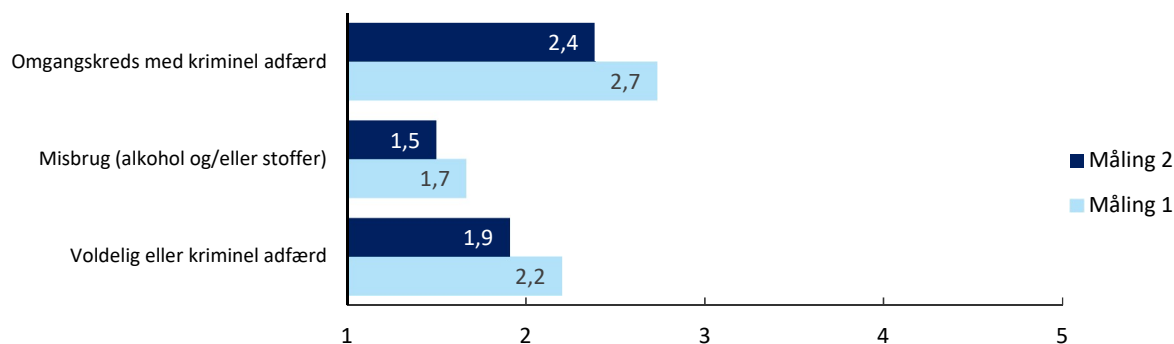
"Udfordringen er at motivere de unge til at gide de ting, som vi gerne vil have, de skal gide. Det har været vanskeligt at få de unge motiveret til at komme i gang med fritidsaktiviteter, medmindre der har været en meget støttende struktur for det. Fx idrætsprojektet i nogle tilfælde. I andre tilfælde har det været plan B, en ekstern leverandør, der er lykkedes med at få de unge i gang i fritiden." (Kerneteammedlem)

"Han [ung i projektet] blev spurgt om, hvad han kunne tænke sig, og hvad han havde af interesser. Han havde interesse for madlavning og kunne godt lide frikadeller. 'Vi skal da lave frikadeller, hvis du godt kan lave frikadeller'. Og vi arrangerede fisketure med opgaver, som han ikke har prøvet før. Fx at få et spejl-reflekskamera og tage nogle fede billeder på fisketuren. 'Jeg ved godt, du ikke har gjort det før, men du kan, hvad du sætter dig for'. Så på den måde inddrages han, og han tager et ansvar og er deltagende. Og han får noget oprejsning i at 'hey, det har jeg deltaget i og det selv gjort'." (Familiebehandler)

Kriminalitet og misbrug

De unge bliver også spurgt om deres kriminelle handlinger og misbrug gennem initiativet. I figur 6-5 ses, at børnene/de unge bevæger sig i den rigtige retning. De har færre omgangskredse med kriminel adfærd, mindre misbrug og har selv mindre voldelig eller kriminel adfærd. Fremgangen er dog ikke stor, men den er der. Samtidig er gennemsnittet af børnene/de unge tæt på at vise, at de slet ikke har et misbrug. Yderligere progressionsdata om bestemte typer kriminalitet kan ses i tabel B-23 i bilaget.

Figur 6-5: Udvikling i børnene/de unges kriminelle adfærd og misbrug

Note: N= 28. En lav score er bedre, da 1 betyder, at den unge har det 'slet ikke' og 5 'i meget høj grad'.

Kommunerne fortæller i interviews, at de oplever, at børnene/de unge begår mindre kriminalitet, og at de fremgår mindre på fx SSP-lister. Fra interviews med forældre og børn/unge fortæller flere af forældrene og de unge også, at de unge laver mindre ballade.

Kommunerne finder det dog svært at sige, om de unge er kommet i mindre risiko for at rekrutteres til bandemiljøer. De vurderer, at nogle stadig er i fare, mens andre formodes at være længere væk fra risikozonen. Andre kerneteammedlemmer siger, at kun få af de unge i indsatsen reelt er i fare for at blive rekrutteret til bander, men at de få kan betegnes som 'voldsparete', muligvis med en tidligere dom. For disse unge kan der være tale om en risiko, der kunne betegnes som banderelateret. Som nævnt i kapitel 3 er der dog nogle af kommunerne, hvor bandekriminalitet ikke vurderes at være en reel risiko for nogen af de unge.

Nogle kommuner oplever, at børnene/de unge har færre vredesudbrud. En kommune peger på, at det har at gøre med, at de har en støtteperson i form af et kerneteammedlem, som de har tillid til og stoler på, og som de ringer til, hvis de bliver sure frem for at gå amok på andre. Her hjælper kerneteammedlemmerne dem med at komme ud med vreden på en konstruktiv måde. Samme kommune oplever også, at de unge blot "truer", fx skolen, med, at kerneteammedlemmet tager sig af sagen, hvis barnet/den unge kommer i en uheldig situation og er vred, frem for at vreden stiger til hovedet, og barnet/den unge handler selv.

Kerneteammedlemmer i en kommune fremhæver dog også, at udviklingen i de unges adfærd ikke lige er til at ændre, fx når de bliver bedt om at holde sig fra områder, hvor risikoprægede grupperinger hænger ud. Her oplever kerneteamet, at beskeder, som de unge har lyttet til i en periode, bliver glemt igen.

Desuden peger flere kerneteammedlemmer også på, at de positive forandringer i nogle familier ikke er vedvarende. Der kan ske tilbagefald på den ene eller den anden måde, som initiativet ikke kan styre, fx hvis en anden støtteperson stopper, og det medvirker til at sætte familien tilbage i en negativ udvikling.

"De begår mindre kriminalitet. Nogle er stoppet og fremgår mindre og mindre i de sigtede lister, hvor de bliver set forskellige steder i byen." (Kerneteammedlem)

"Jeg laver slet ikke noget ballade mere. Jeg er ikke sammen med nogen af de gamle venner nu. Jeg har andre nu. Jeg fokuserer mere på skolen nu, min uddannelse og fremtid." (Ung)

"Hvis børnene ikke havde dem [kerneteammedlemmerne], havde børnene nok været væk. Måske havde de drukket eller røget hash. Hakim og Carsten har fanget børnene. De fortæller dem, at de ikke skal lave ballade. De er hjemme og går i skole nu. Da børnene var 8-9 år, lavede de problemer." (Mor)

"Der er få af de unge, som man kunne have frygt for at gå den vej [bandemiljø]. Der er nogle, som har vist adskillige gange, at de er voldsparete og går hen imod den grænse, hvor de sagtens kan rekrutteres til bandemiljøer, hvis ikke de holdes i hank." (Kerneteammedlem)

"Vi har brugt meget energi på at fortælle de unge, at de ikke skal opholde sig i shoppingcenteret, fordi det skaber utryghed. Politi siger det til mig, hvis de bliver spottet i centeret, så ringer vi til forældrene, og de unge ved det godt og har ikke noget problem med det. Vi har talt om det flere gange. De lytter til os i en periode, og så står de der igen efter en måned." (Kerneteammedlem)

6.3 Forældrenes udvikling gennem initiativet

Forældrene i initiativet er blevet målt på deres forældrekompetencer og forsørgelsesstatus over tid. Disse gennemgår vi i det følgende.

Forældrenes forældrekompetencer

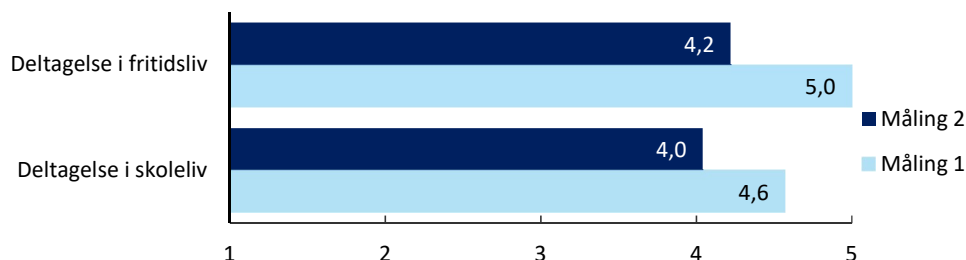
Forældrene i initiativet har besvaret en række spørgsmål angående deres forældrekompetencer ud fra metoden PSS (Parental Stress Scale). Forældrene har fået en samlet score for deres forældrekompetencer ud fra disse spørgsmål, hvor forældrene ved første måling i gennemsnit lå på 40 på en skala fra 18 til 90. Ved anden måling er forældrenes gennemsnitlige score steget til 43, hvilket ikke er en væsentlig udvikling (se figur B18-B20 i bilaget for visning af PSS-data, herunder komponenter for PSS-scoren).

Enkelte kerneteammedlemmer gør opmærksom på, at de ikke tror, forældre føler sig frie eller trygge nok til at svare helt ærligt, her grundet mangel på tillid til, hvordan myndigheder kan reagere (især i starten af samarbejdet). Desuden påpeger de, at nogle spørgsmål er meget svære at svare direkte på ud fra social desirability-overvejelser, især ift. udsagn som 'Hvis jeg skulle gøre det om, ville jeg måske vælge ikke at få børn'. Det kan medvirke til, at data om forældrekompetencer ikke er valide, og dette skal derfor tages i mente i fortolkningen af data.¹⁶ Det noteres samtidigt, at PSS-skalaen er valideret i international og dansk kontekst, samt at kerneteamene har deltaget i træning og drøftelser om hvordan man kan håndtere måling med denne målgruppe.

"Når man sætter et tværfagligt perspektiv i gang, skal der ikke lægges flere lag af evaluering ind også. Vi udsætter familierne for meget dokumentation. Det er projektets behov, ikke deres. Man skal tænke over det pres, man lægger på dem med hvert ekstra skema." (Kerneteammedlem)

Forældrenes deltagelse i deres børns liv kan også relatere sig til deres forældrekompetencer. Af figur 6-6 ses det, at forældrene ved anden måling ligger i den høje ende af skalaen, når det kommer til deres deltagelse i deres børns fritidsliv og skoleliv (4,2 og 4,0 på en skala fra 1-5). Dog er der et fald fra første måling til anden måling, hvor forældrene i højere grad deltog.

Figur 6-6: Udvikling i forældrenes deltagelse i børnenes fritids- og skoleliv

Note: N=27

De interviewede i kommunerne oplever dog ikke, at forældrene bliver mindre deltagende i deres børns liv. De oplever modsat, at flere forældre er mere aktive og tager del i en konstruktiv løsning på deres børns eventuelle problemer i fx skolen eller på opholdsstedet.

I lighed med dette peger flere kerneteammedlemmer også på, at forældrene har fået øget empowerment og i højere grad kan agere i og handle på deres eget liv.

¹⁶ Det er Rambøll, der har foreslået at anvende metoden PSS til at måle forældres forældrekompetencer.

"Jeg ser, at hun er blevet mere tydelig i sin kommunikation til både opholdsstedet og andre. Hvis hun er utilfreds eller andet, så tager hun nu action og får gjort noget ved det. ... Hun er blevet mere bevidst om, hvad hun ønsker, og hvilke krav hun har til sin søn. Det er hende, der er den voksne. Hun kan sige 'nej' til sin søn nu uden at have dårlig samvittighed. Det er hun blevet bedre til." (Familiebehandler)

"Forældrene har rykket sig – de har mulighed for at handle ift. deres børns liv. Før har de været truende over for skole og forvaltning, men nu tager de del i det på en anden måde." (Kerneteammedlem)

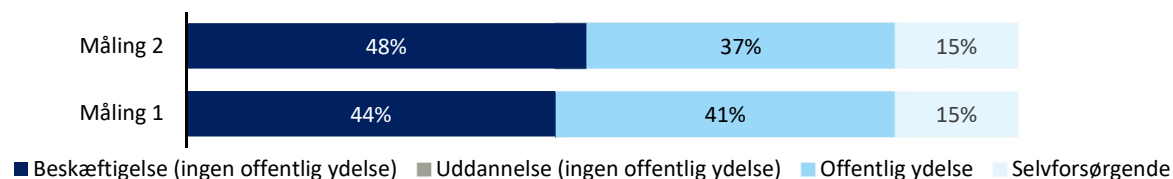
"[Undervisning i forældrekompetencer] det har jeg været til. Jeg har hørt mange ting. ... Jeg har lært mange ting der. Hvordan man siger tingene til børnene. Fx hvordan man får dem til at tømme opvaske-maskinen." (Mor)

"Jeg synes, mine forældre er blevet glattere. De har fået noget ud af det [projektet]. De er blevet mere tålmodige. De er ikke så sure mere. De er mere glade i det." (Ung)

Beskæftigelse/forsørgelse

Af figur 6-7 fremgår det, at forældrenes forsørgelsesstatus ikke har ændret sig meget fra første måling til anden måling. Dog har der været en mindre stigning på fire procentpoint i andelen af forældre i beskæftigelse. Ved anden måling var knap halvdelen af de forældre, der er involverede i indsatsen, i beskæftigelse.

Figur 6-7: Udvikling i forældrenes forsørgelsesstatus

Note: N=27

Nogle kommuner oplever, at det lykkes at rykke forældrenes forsørgelsesstatus, mens andre ikke gør. Ifølge kerneteamene er særligt forældre med anden etnisk baggrund end dansk udfordrende at få i beskæftigelse. Men blandt de teams, der har set resultater for nogle af disse forældre, udtrykkes der tillid til, at initiativets metode har potentiale til at rykke mange borgere.

6.4 Udvikling i tillid til kommunen

Den største udvikling, som alle kommunerne peger på, er, at familierne har fået tillid til systemet. Det udtrykkes i høj grad også af de unge og forældrene, der er interviewet, dog uden nødvendigvis at identificere de kerneteammedlemmer, de har tillid til, som 'kommunen' (se kapitel 5 om den familierettede indsats såvel som beskrivelser af de konkrete familiesager).

I interviews med både kerneteams og familier udtrykkes det, at familier i indsatsen ikke længere ser kommunen som en fjende. Dertil hører, at nogle er blevet mere åben om deres problemer og villige til at opsøge hjælp. De har tiltro til, at kerneteamet vil hjælpe dem og vil dem det bedste. Hertil oplever flere kerneteams, at børnene/de unge bruger kerneteamet mere og mere ved at skrive og ringe til dem, fx når de oplever problemer i skolen.

Samtidig understreger flere af de interviewede projektledere og kerneteammedlemmer, at det kan tage lang tid at opbygge den tillid.

"Det allerstørste vi har opnået, er at skabe tiltro til systemet. Familierne har været i systemet altid og følt, at systemet har været efter dem. Men de har ændret holdning, efter at vi er kommet ind i billedet, og de føler, der bliver gjort noget for dem. Når beskæftigelse kommer ind fra starten, kan de mærke det hurtigt fra starten. De åbner sig og får tiltro til systemet. Den har de ikke haft før. Det er en af de vigtigste ting for at få dem til at samarbejde." (Kerneteammedlem)

"Der er noget på den relationelle del, relationen til kommunen. Det er der, vi kan se en forskel. Vi kan nok ikke måle på job eller kriminalitet. Der er nogle, der ikke vil snakke med kommunen, men de vil godt snakke med kerneteamet. De har måske haft dårlige oplevelser med kommunen." (Projektleder/teamleder)

"Kommunen hjælper ikke. Men vi kan lide Hakim og Carsten [kerneteammedlemmer]. ... Hvis jeg siger til min datter, at der er kommet et brev, og vi skal ind til kommunen, så kommer hun ikke." (Mor)

"I kommunen synes jeg, de arbejder rigtig langsomt. Men her [i projektet] har de taget godt imod en og arbejder meget ind i det. Jeg synes ikke de er gode i selve kommunen." (Ung)

6.5 Perspektiver på initiativets omkostninger ift. resultater for familier

Ud over at se på familiernes udvikling som følge af deltagelse i initiativet, så er det også interessant at se på de omkostninger, der følger med implementeringen af initiativet i kommunerne. I det følgende beskrives de interviewede ledere og fagprofessionelles foreløbige vurderinger af initiativets omkostninger og i forhold til dets udbytte for udsatte børn, unge og deres familier. Da initiativets resultater for familierne stadig er foreløbige og usikre, skal der tages forbehold for disse vurderinger. Den endelige omkostningsvurdering udarbejdes ved slutevalueringen af initiativet.

Generelt fortæller de fleste ledere og projekt-/teamledere, at det er **et dyrt initiativ** ift. måden at organisere sig på, fordi forholdsvis mange fagprofessionelle samarbejder med få familier i initiativet set i relation til tidligere praksis. Det er dyrt at lønne de fagprofessionelle. Samtidig vurderer kommunerne, at initiativet **kan betale sig på sigt** – det gælder fx ift. muligheden for, at børnene/de unge i mindre grad kommer på kontanthjælp senere i livet, at børnene/de unge i mindre grad begår kriminalitet, eller at forældrene kommer/hurtigere kommer i beskæftigelse. Tidsperspektivet er særlig vigtigt og påpeges af flere ledere, projektledere og kerneteammedlemmer netop ift. at vurdere, hvorvidt initiativets resultater svarer til omkostningerne. De understreger, at det vil tage lang tid at måle effekter, da de største resultater sandsynligvis først vil vise sig flere eller endda mange år ude i de unge og familiernes fremtid.

Måden at organisere sig på er dyrere end den øvrige praksis. Der er flere medarbejdere tæt på familierne. Det er mere omkostningstungt. Det ville det ikke være på den lange bane, hvis vi fik børn ud af kriminalitet. Altså på samfundsplan er det nok meget godt givet ud at lægge ressourcerne der. (Leder)

"Jeg tænker, at samfundsøkonomisk er det en millionbesparelse, fordi man løser sociale problemstillinger, der kan være svære at løse på andre måder. Det kan være dyrt kommunalt, men samfundsmæssigt er det sådan noget her, der skal til. Også ift. de børn der kommer ud af det." (Leder)

Nogle af kommunerne oplever, at **beskæftigelsesforvaltningen** ikke har fået meget ud af initiativet, da de har brugt mange ressourcer på initiativet, men ikke rigtig rykket borgerne tættere på arbejdsmarkedet. Omvendt vurderer andre, at det særligt er på beskæftigelsesområdet, at besparelserne ligger, hvis forældrene kan støttes til at komme i job. Desuden udtrykker ledere i flere kommuner, at initiativet kan give besparelser i beskæftigelsesregi ude i fremtiden, da positive resultater for de unge ikke forventes at skabe mange penge, eller endda nogle penge, for kommunernes børn- og ungeafdelinger, men derimod kan reducere ydelser og behov for beskæftigelsesindsatser til de unge i fremtiden.

"Beskæftigelsesforvaltningen har nok indtrykket af, at de har brugt mange ressourcer på at skubbe borgerne meget lidt. Det vil nok være konklusionen. Udfordringen er så for beskæftigelsesforvaltningen at vurdere, hvad der skete med borgerne. Jeg tror omkostningerne på sigt vil være mindre. De er bedre fungerende end de resterende borgere, de har. Vi kan først måle omkostningen om lang tid. Det kan også være en opfordring til andre kommuner at få beskæftigelsesindsatsen op at køre hurtigt. Så kan beskæftigelsesforvaltningen også se, at det nytter sig for dem." (Projektleder/teamleder)

"Det, der er dyrt, er lønkronerne. Kunne vi selv omdefinere projektet, ville jeg bruge nogle af beskæftigelsespengene på andet. Jeg tænker ikke, det er dyrere." (Projektleder/teamleder)

"Hvis vi havde flere forældre tilknyttet jobcenteret, havde vi nok rykket hurtigere [på resultatet]. På længere sigt og med en bredere målgruppe vil man kunne se forskel hurtigere end tidligere. Vi har kunnet få dem i praktik hurtigere end jobcenteret, så udsigter til job vil være hurtigere end jobcenteret. Det bliver ikke børn- og ungeområde, hvor man ser besparelse, men for at undgå at de unge ryger på kontanthjælp. I en periode vil det være dyrere, fordi man sætter flere ressourcer ind, men det kan betale sig på sigt ift., at børn ikke kommer på kontanthjælp senere." (Projektleder/teamleder)

"Set ud fra et beskæftigelsessynspunkt er det, at bare fem unge ender i beskæftigelse givet rigtig godt ud. Eller en mor i flexjob osv. Så har det også en gevinst." (Leder)

En kommune vurderer dog, at de har **sparet penge i socialforvaltningen** allerede fra starten af initiativet, fordi der ikke er bevilget mange tilbud/foranstaltninger. Denne pointe ses også gennem fidelitetssurveyen, hvor kommunerne ikke bevilger mange tilbud/foranstaltninger, primært fordi kerneteamet i sig selv er indsatsen til familierne (jf. figur B-12 til B-14 i bilag B). Kommunen fortæller, at de oplever at være mere kreative i indsatsen til familierne og i højere grad tilpasser indsatserne til familierne og derfor ikke gør brug af socialforvaltningens låste former af tilbud/foranstaltninger og eksterne udbud.

Det er svært at sige, om omkostninger står på mål med effekter og resultater. Min formodning er, at kultur- og fritid-, skole- og socialforvaltningen har sparet penge på det her. Vi har foranstaltet meget lidt i lyset af segmentet af borgere. (Projektleder/teamleder)

I lyset af disse perspektiver fra ledere, projektledere og kerneteammedlemmer i kommunerne kan initiativets omkostninger ikke vurderes på nuværende tidspunkt. Det skyldes, at initiativets resultater indtil videre er foreløbige, samt at det forventes, at mange af de eventuelle resultater først vil vise sig flere eller mange år ude i fremtiden.

BILAG A: DATAGRUNDLAG OG METODE

Bilag A beskriver de data og analysemetoder, der ligger til grund for midtvejsevalueringens konklusioner. Derudover beskriver vi også den metode, der ligger bag dataindsamlingen og databehandlingen.

Midtvejsevalueringens dokumentationsmodel

Midtvejsevalueringen er baseret på et bredt datagrundlag. Til initiativet er der udarbejdet en dokumentationsmodel, der viser datagrundlaget for hele evalueringen af initiativet. Denne afspejles i figur A-1, som viser *hvad* der indsamles data om, samt *hvem data indsamles fra* og *hvornår* data indsamles. I tillæg til dette viser modellen, hvilke datakilder indgår i hhv. statusnotater, midtvejs-evaluering og slutevaluering.

Figur A-1: Oversigt over datagrundlaget for hele evalueringen af initiativet

Hvad	Hvem	Hvornår	STATUS-NOTATER	MIDTVEJS-EVALUERING	SLUT-EVALUERING
Baggrundsmåling					
Køn, alder, familie, herkomst, skole/uddannelse, tidl. kriminalitet	Kerneteammedlemmer	Ved indskrivning i projektet	✓	✓	✓
Progressionsmåling					
KidScreen 10 Parenting Stress Scale WHO-5 Spørgsmål vedr. deltagelse, fritid og kriminalitet, m.m. (Afslutningsspørgsmål)	Deltagende børn, unge og forældre i samarbejde med kerneteam-medlemmer	Hver 6. måned (ved afslutning)	✓	✓	✓
Resultat- og fidelitetssurvey					
Spørgsmål vedr. Organisatoriske resultater Spørgsmål vedr. Fidelitet i kernelementer	Projektleder/ tovholder i kommunen med input fra ledelse og kerneteam	Hver 6. måned	✓ (dog ikke statusnotat 3)	✓	✓
Kvalitative interviews (casebesøg)					
Implementering, generelt og i konkrete sagsforløb Drivkræfter og barrierer Foreløbige resultater	Ledere Projektleder & teamleder Kerneteam Unge og forældre	Ved midtvejs- og slutevaluering		✓	✓
Registerdata					
Børn/unge: Trivsel, skolefravær, kriminalitet, evt. anbringelse. Forældre: B beskæftigelse	(Data om børn/unge og forældre fra registre)	Ved slutevaluering			✓
Omkostningsdata					
Økonomiske fra projektkommuner Data for potentielle effekter	(Data fra kommuner og eksisterende modeller)	Ved slutevaluering			✓

Foruden progressionsmålingerne og resultat- og fidelitetssurveyen indsamles data om målgruppen gennem en **baggrundsmåling**.

Med **progressionsmålingerne** er formålet at udviklingen blandt alle børn/unge og forældre, som deltager i initiativet, i forhold til de opstillede familierettede mål med indsatsen. Det inkluderer

børns og unges trivsel, skoletilknytning, fritidsaktiviteter og kriminel adfærd, samt forældrenes mestring af forældrerelateret stress og beskæftigelsesstatus.

Tilsvarende afdækkes udviklingen i forhold til de *organisatoriske mål* med **resultat- og fidelitets-surveyen**. Her belyses kerneteamets implementering af kerneelementerne, og hvorvidt implementeringen har bidraget til at realisere de organisatoriske delmål med initiativet.¹⁷

Derudover indsamles **kvalitative interviewdata** gennem casebesøg i de deltagende kommuner (som hovedsageligt er afholdt online pga. restriktioner under nedlukningen i forår 2020). Casebesøgene har inkluderet en række forskellige interviews med divergerende formål:

- **Interviews med projektledere/teamledere** kortlægger, hvad der kendetegner målgruppen, hvilken udvikling familien oplever at have opnået som følge af initiativet samt initiativets merværdi i forhold til den tidligere praksis.
- **Interviews med kerneteams** belyser initiativets organisatorisk implementering, oplevelser af kompetenceudvikling og vidensdeling, samt de involverede familiers baggrund og udvikling. Samtidig indgår en gennemgang af faserne i et sagsforløb med vægt på teamets samarbejde om familien (borgerrejse)
- **Interviews med styregrupper** belyser de organisatoriske resultater af initiativet
- **Interviews med familier** klarlægger familiernes oplevelser af at deltage i initiativet og det vurderede udbytte heraf.

Desuden vil **registerdata** blive brugt til at vurdere resultater for de involverede borgere i initiativets slutevaluering. *Registerdata indgår ikke i midtvejsevalueringen*, da det vurderes, at mange af de involverede familiers deltagelse i indsatsen ikke har været længe nok til at måle udvikling gennem registerdata, hvor mange relevante variable kun registreres én gang årligt. Endelig vil en **omkostningsvurdering** indgå i slutevalueringen.

Dokumentationen af initiativet foregår dermed både på *borgerniveau* og på *organisatorisk niveau*.

I tabel A-1 ses et mere detaljeret billede af datagrundlaget i midtvejsevalueringen, og hvilke data der benyttes til hvilke områder af midtvejsevalueringen (herunder hvilke kapitler i rapporten), og hvor stor N er.

Tabel A-1: Overblik over datakilder for midtvejsevaluering

Datatype og N	Initiativets målgruppe Kapitel 3	Tværfagligt samarbejde ... Kapitel 4	Familierettet indsats Kapitel 5	Familiernes udvikling Kapitel 6
Baggrundsmåling 67 børn/unge 75 forældre	X			
Progressionsmåling* Måling 1 (28 børn/unge, 27 forældre) Måling 2 (28 børn/unge, 27 forældre)			X	X

¹⁷ Initiativets BRUGERGUIDE – Evaluering af forebyggelse af rekruttering af børn og unge til bandekriminalitet.

Resultat- og fidelitetssurvey Måling 1 (alle kommuner: n=4) Måling 2 (alle kommuner: n=4) Måling 3 (alle kommuner: n=4)		X	X	
Interviews inkl. sags gennemgang Ledere (1-4 ledere x 4 kommuner) Projekt-/teamledere (2 ledere x 4 kommuner) Kernetams (2-9 medlemmer x 4 kommuner) Børn/unge (1-2 unge x 3 kommuner) Forældre (1-2 forældre x 3 kommuner)	X	X	X	X
*Progressionsmåling 3 fremgår ikke i midtvejsevalueringen grundet få registreringer (kun ni familier indtil videre). Nogle kommuner har ikke registreret, fordi de ikke har kunnet mødes med familierne under COVID-19, mens andre kommuner har registreret gennem telefonisk kontakt med familierne. Måling 3 giver derfor ikke et repræsentativt billede af alle kommuners familier.				

Metoder anvendt i midtvejsevalueringen

Midtvejsevalueringen anvender 'mixed methods', hvor både kvantitative og kvalitative metoder er anvendt til at indsamle og analysere data. Her bruges de kvantitative data, dvs. baggrunds- og progressionsmålinger samt en resultat- og fidelitetssurvey til at måle, *i hvor høj grad* initiativets forskellige kernelementer er implementeret. De kvalitative data fra interviews med fagprofessionelle og borgere bruges særligt til at undersøge, *hvordan* de er implementeret, hvilke *drivkræfter og barrierer* der har påvirket implementeringen, samt hvad der adskiller initiativets familierettede arbejde fra anden praksis i kommunerne. Det følgende afsnit udgør en dybdegående beskrivelse af, hvordan dataindsamlingen er foregået samt metoderne bag den kvantitative og kvalitative databehandling.

Kvantitativt datagrundlag og -behandling

Data fra baggrunds- og progressionsmålinger samt resultat- og fidelitetssurveyen er indsamlet gennem Rambøll Results-systemet, hvilket giver de fagprofessionelle i kommunerne direkte adgang til at registrere besvarelser for de borgere, de arbejder sammen med, samt på kommunens vegne (fx til fidelitetssurveyen). Efter aftale med Bandetaskforcen er besvarelser fra baggrunds- måling og fidelitetssurvey, som er registreret før den 20. maj 2020, medtaget i midtvejsevalueringens analyser. Besvarelser fra progressionsmåling 1 og 2 er medtaget for de børn/unge og forældre, for hvem der er registreret en besvarelse på måling både 1 og 2 inden den 20. maj 2020.

Som det ses af tabellen, er det kun 28 familier, der har gennemført progressionsmålingerne. Dette skal læseren have i mente i fortolkningen af data i kapitel 5 og 6. Tabel A-2 nedenfor viser en opgørelse over, hvor mange baggrunds- og progressionsmålinger (kun inkl. progressionsmåling 1 og 2) er besvaret i de fire kommuner. Besvarelser fra progressionsmåling 3 ikke inkluderet, da der er for få observationer til at analysere udvikling på borgerniveau på tværs af initiativet.

Tabel A-2: Udfyldte baggrunds- og progressionsmålinger, som indgår i midtvejsevalueringen

Antal registrerede familier samt antal børn/unge og forældre som har udfyldt målinger i systemet								
	Familier	Børn og unge			Forældre			Familier
	Oprettede	Baggrund	Kun udfyldt måling 1	Både udfyldt måling 1 og 2	Baggrund	Kun udfyldt måling 1	Både udfyldt måling 1 og 2	Afsluttede
Kommune 1	11	18	13	0	19	13	0	0
Kommune 2	11	13	2	8	19	5	12	0
Kommune 3	21	24	9	15	27	12	14	0
Kommune 4	8	14	8	5	10	7	0	0
Total	51	69	32	28	75	37	27	0

Note: I ovenstående indgår ét individ kun én gang i optællingen. Har en ung eksempelvis besvaret to progressionsmålinger, medregnes den unge kun under kolonnen "Både udfyldt måling 1 og 2". På den måde viser optællingen, hvor mange individer der har udfyldt de to progressionsmålinger.

Data fra målingerne skal forstås i lyset af, at **nedlukningen pga. COVID-19** i perioden marts-maj 2020 har forstyrret initiativets dataindsamling såvel som selve indsatsen på grund af:

- Begrænsede muligheder for møder mellem kommunale kerneholds og unge og deres familier med tilsvarende begrænsning af muligheder for at sørge for indsamling af besvarelser på progressionsmålinger
- Forstyrrelser i forbindelse med skolegang og andre kommunale indsatser, som børnene/de unge og deres forældre normalt deltager i.

I forhold til indsamling af progressionsmålinger har to kommuner indsamlet nogle besvarelser telefonisk, mens to kommuner ikke har. Tabeller A-3 og A-4 nedenfor viser de baggrunds- og progressionsmålinger, som er registreret for hhv. børn/unge og forældre før og efter den 11. marts 2020 (datoen for varsling af den generelle nedlukning i Danmark).

Tabel A-3: Antal baggrunds- og progressionsmålinger for børn/unge udfyldt før og efter den 11. marts 2020

Antal børn/unge som har udfyldt målinger i systemet før og efter nedlukningen pga. coronavirus

	Baggrund		Kun udfyldt måling 1		Både udfyldt måling 1 og 2	
	Før corona	Efter corona	Før corona	Efter corona	Før corona	Efter corona
Kommune 1	18	0	13	0	0	0
Kommune 2	11	2	1	1	1	7
Kommune 3	21	3	8	1	6	9
Kommune 4	13	1	7	1	5	0
Total	63	6	29	3	12	16

Note: I ovenstående indgår ét individ kun én gang i optællingen. Har en ung eksempelvis besvaret to progressionsmålinger, medregnes den unge kun under kolonnen "både udfyldt måling 1 og 2". På den måde viser optællingen, hvor mange individer der har udfyldt de to progressionsmålinger.

Tabel A-4: Antal baggrunds- og progressionsmålinger for forældre udfyldt før og efter den 11. marts 2020

Antal forældre som har udfyldt målinger i systemet før og efter nedlukningen pga. coronavirus

	Baggrund		Kun udfyldt måling 1		Både udfyldt måling 1 og 2	
	Før corona	Efter corona	Før corona	Efter corona	Før corona	Efter corona
Kommune 1	19	0	13	0	0	0
Kommune 2	12	7	0	5	2	10
Kommune 3	21	6	8	4	10	5
Kommune 4	10	0	7	0	0	0
Total	62	13	28	9	12	15

Note: I ovenstående indgår ét individ kun én gang i optællingen. Har en forælder eksempelvis besvaret to progressionsmålinger, medregnes den forælder kun under kolonnen "både udfyldt måling 1 og 2". På den måde viser optællingen, hvor mange individer der har udfyldt de to progressionsmålinger.

Inkluderede besvarelser er aggregerede og de gennemsnitlige besvarelser beregnet for hhv. måling 1, 2 og 3 af fidelitetssurveyen og progressionsmåling 1 og 2. Da de samme kommuner er inkluderet i beregningen af gennemsnit for alle 3 fidelitetsmålinger, og de samme unge og forældre er inkluderet i beregningen af gennemsnit for progressionsmåling 1 og 2, er den observerede tidsmæssige udvikling en direkte sammenligning mellem de samme kommuner/personer over tid.

Hvis ikke andet er rapporteret, er spørgsmålene skaleret med svarmuligheder, der dækker fra 1 (slet ikke) til 5 (i meget høj grad). Antallet af observationer for forskellige variabler målt i progressionsmålingerne kan dog variere, da ikke alle personer er blevet stillet alle spørgsmål.

Der er beregnet samlede indeks-scoringer for implementeringen af initiativets elementer i de tre familieforsøgsfaser, dvs. opsporing, udredning og indsats/familiehandleplan (vist i figur 5-2 i kapitel 5). Her indgår en række spørgsmål fra fidelitetssurveyen, der måler forskellige aspekter af implementeringen i hver fase, som vist i tabel A-5 nedenfor. Konkret beregnes scoringerne ved at tage

gennemsnittet i hver kommunes besvarelse for alle spørgsmål inkluderet i hvert indeks. Hvor en kommune ikke har svaret på alle de inkluderede spørgsmål for et indeks, er gennemsnittet beregnet ud fra de resterende spørgsmål, som kommunen har besvaret.

Tabel A-5: Spørgsmål fra fidelitetssurvey, som indgår i indeks-score for implementeringen af de tre forløbsfaser

Indeks-score	Spørgsmål: 'I hvilken grad vurderer I, ...'
Opsporing af børn og unge	... i forhold til opsporingsprocessen, at der er udviklet særlige redskaber til/processer for opsporing?
	... i forhold til opsporingsprocessen, at der er afholdt visitationsmøder i forbindelse med opsporingen?
	... i forhold til opsporingsprocessen, at hvis henvendelsen sker på baggrund af en underretning, er det drøftet, hvis der er særlige forhold på spil?
	... i forhold til opsporingsprocessen, at kerneteamet har overblik over familier, der potentielt er i målgruppen for indsatsen?
	... i forhold til opsporingsprocessen, at kerneteamet indhenter familiernes samtykke til at deltage i initiativet?
	... i forhold til opsporingsprocessen, at familiens sager er koordineret med kerneteamet?
	... i forhold til opsporingsprocessen, at familiens sager er overdraget til kerneteamet?
	... at børn og unge i begyndende risiko for at begå kriminalitet opspores?
	... i forhold til opsporingsprocessen, at familier motiveres til at deltage i indsatsen?
Familieudredning	... i forhold til udredningsprocessen, at der er kendskab til fremgangsmåden for journal- og sagsgennemgang?
	... i forhold til udredningsprocessen, at der foretages en struktureret journal- og sagsgennemgang for familierne ud fra udredningsværktøjet i initiativet?
	... i forhold til udredningsprocessen, at familiernes ressourcer og udfordringer afdækkes?
	... i forhold til udredningsprocessen, at der igangsættes lovpligtige udredninger af familiemedlemmer, som endnu ikke er udredt?
	... i forhold til udredningsprocessen, at der gennemføres en opsamling af familiens samlede situation i tråd med fremgangsmåden for udredningsprocessen?
	... i forhold til udredningsprocessen, at der er kendskab til den beskrivelse af fremgangsmåden, som i initiativet skal anvendes til vurdering af familiens samlede situation?
	... at udredningen af børn, unge og deres familier sker umiddelbart efter opsporingen?
	... at vurderingen af børn, unge og deres familier er kvalificeret og tager højde for tidligere indsatser, familien har modtaget?
	... i forhold til udredningsprocessen, at familierne inddrages i journal- og sagsgennemgangen?
Indsats/ familiehandleplan	... at familiehandleplanen er kendt af kerneteamet?
	... at familiehandleplanen benyttes af kerneteamet?
	... at familiehandleplanen er etableret, igangsættes umiddelbart efter udarbejdelsen og er baseret på relevante tilbud?
	... at de relevante tilbud/foranstaltninger er identificeret og passer til familiehandleplanerne i de konkrete sager?
	... at der er skabt et overblik over den samlede relevante tilbudsvifte?
	... at tilbudsviften er skræddersyet og målrettet familiernes specifikke behov?
	... at tilbudsviften tilpasses løbende?
	... at tilbudsviften kombineres og anvendes på nye måder, der sikrer det mest virksomme og målrettede tilbud til borgerne?
	... at erfaringer fra den familierettede indsats resulterer i relevante tilpasninger i tilbudsviften?
	... at familien inddrages i arbejdet med familiehandleplanen (både i udarbejdelsen og opfølgningen)?
	... at der følges løbende op på de udarbejdede familiehandleplaner?

Kvalitativ databehandling

Til midtvejsevalueringen er der indsamlet kvalitative data gennem semistrukturerede interview-guides med forskellige aktører illustreret i tabel A-1. Hovedparten af interviewene er foretaget i grupper med ledere samlet, projektledere og teamledere samlet, kernemedlemmer samlet eller forældre samlet. Interviews med børn/unge er foretaget individuelt.

Ved interviews med kerneteammedlemmer er en tilgang inspireret af '**borgerrejsemetoden**' anvendt, hvor evaluator har faciliteret, at deltagerne i fællesskab opridser typiske elementer i det samlede forløb fra det tidspunkt familier bliver opsporet, udredt, og det vurderes, at familien er i målgruppen for indsatsen, til at de modtager indsatsen (og forløbet, de her gennemgår) og igen afslutter indsatsen (hvis relevant). Med denne tilgang er der indhentet viden om både fideliteten og kvaliteten i implementeringen (i hvor høj grad og hvordan kommunerne har udmøntet kernelementerne), ligesom der er blevet kastet lys over væsentlige forhold ved implementeringsforudsætninger og -kontekst.

Derudover er der gennemført interviews med **gennemgang af specifikke familiesager**, hvor relevante aktører (primært kerneteammedlemmer) har deltaget. Her har borgerrejsemetoden også været anvendt. Her har der været fokus på kun den ene udvalgte familiesag gennem en interviewbaseret sagsgennemgang. Evaluator har faciliteret en struktureret gennemgang af et sagsforløb med særligt fokus på, hvordan teamet har samarbejdet om familien, hvordan de har brugt udredningsværktøjet, hvordan og hvorfor konkrete indsatser er iværksat til familien, og hvordan de har arbejdet med familiehandleplanen for familien.

Grundet COVID-19 er nogle af casebesøgene gennemført via videosamtaler på Teams/Skype, mens andre er gennemført hos kommunernes forvaltning, på caféer eller i parker.

Opmærksomhedspunkter ved fortolkning af data i midtvejsevalueringen

Der er en række centrale forhold, som har betydning i fortolkningen af de data og perspektiver, som er afleveret og analyseret i midtvejsevalueringen.

For det første bygger resultaterne fra de kvantitative målinger på få besvarelser. I forbindelse med fortolkningen af de familierettede mål er det vigtigt at være opmærksom på, at resultaterne for børn og unge samt forældre i mange tilfælde kun bygger på få observationer, fx. mellem to til 28 individer for progressionsmålingerne. Det mindre antal registreringer – særligt på kommunalt niveau – betyder, at data om målgruppen og målgruppens udvikling skal fortolkes med forbehold for dette.

For det andet kan både data og indsatsen være stærkt påvirket af nedlukningen pga. COVID-19 fra marts til maj 2020. Som nævnt ovenfor har kommunernes interaktioner med familierne i initiativet været begrænset i perioden, hvilket har påvirket implementeringen af indsatsen og indsamlingen af yderligere besvarelser af progressionsmålinger. Som rapporteret ovenfor har to af de fire kommuner ikke samlet yderligere besvarelser ind efter den 11. marts 2020, selv om der er borgere i initiativet, som sandsynligvis havde registreret besvarelser, hvis nedlukningen ikke var sket.

For det tredje er der borgere i initiativet, som ikke repræsenteres i evalueringens kvantitative data. Data fra progressionsmåling 1 og 2 sammenlignes ved at beregne gennemsnittet for de børn, unge og forældre, der har besvaret begge målinger. På den måde sammenlignes udviklingen for den samme gruppe af individer over tid, hvilket reducerer usikkerheden ved resultaterne. Det betyder dog samtidig, at besvarelser fra børn, unge og forældre, der kun har udfyldt måling

1, ikke præsenteres i dette statusnotat. Ligeledes præsenteres resultaterne fra måling 3 ikke, da det kun er meget få børn, unge og forældre, der har besvaret tre målinger.

Endvidere må de kvantitative data fortolkes i lyset af begrænset viden om målgruppens sociale udfordringer. De kvantitative registreringer om målgruppen af børn, unge og forældre fortæller i sig selv ikke noget om graden af målgruppens og delmålgruppernes sociale problemstillinger. Det betyder, at vi har begrænset information om de forskellige behov, som de kunne have – fx børn og unge i tidlig risiko versus børn og unge med tungere kriminalitetsproblemer. Denne information kan have betydning for metodernes virkning, og hvordan de bedst implementeres. Her er det en fordel, at data fra de kvantitative målinger suppleres af de kvalitative interviews, da de er med til at nuancere billedet af, hvor komplekse eller tunge borgernes sager kan være.

Derudover er evalueringen baseret på subjektive afrapporteringer om adfærd og oplevelser. Der kan være forskel på, hvordan børn, unge eller forældre i samme situation opfatter og bruger svarmulighederne i de kvantitative målinger og på, hvordan fagprofessionelle og borgere svarer i interviews. Eksempelvis kan nogle respondenter have vanskeligt ved at forstå spørgsmålsformuleringerne eller have et ønske om at fremstå på en bestemt måde, hvorfor de svarer anderledes på spørgsmålene end andre respondenter, der står i samme situation. Disse forhold kan udfordre datavaliditet og sammenlignelighed.

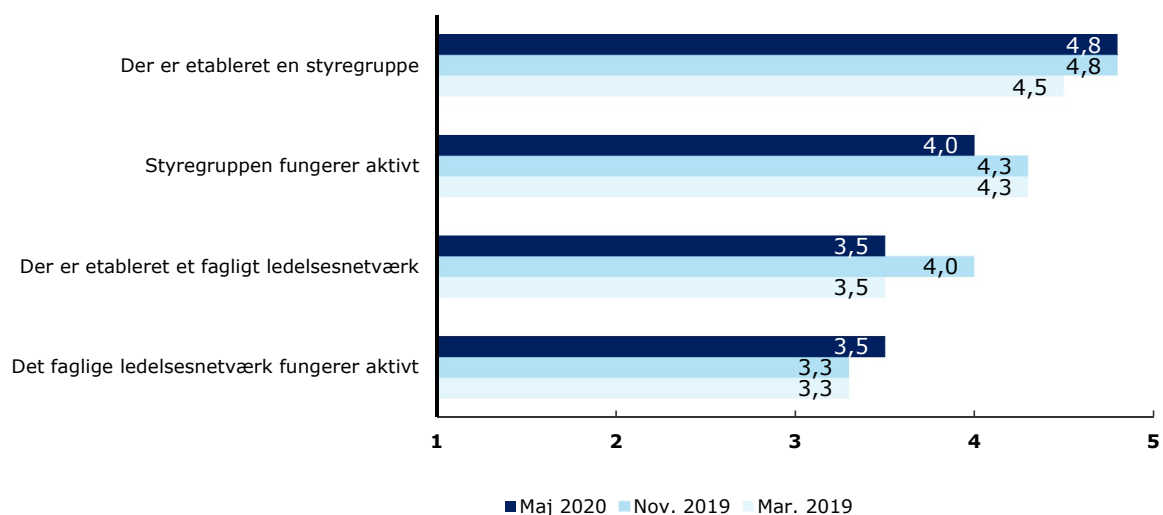
Endelig skal evalueringens data, analyser og anbefalinger fortolkes og forstås i lyset af, at initiativet har været under udvikling gennem meget af projektperioden og vurderes af mange af de fagprofessionelle i kommunerne til nu at være klar til at blive implementeret på systematisk vis. Det betyder, at evalueringen på nuværende tidspunkt fokuserer på *læring* fra den foreløbige implementering og udvikling – og ikke endegyldige konklusioner.

BILAG B: ØVRIGE DATA

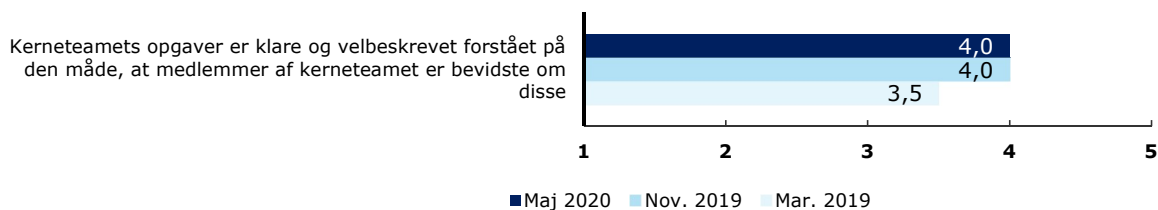
Øvrige data fra fidelitetssurvey

Øvrige data om tværfagligt samarbejde, kompetenceudvikling og vidensdeling

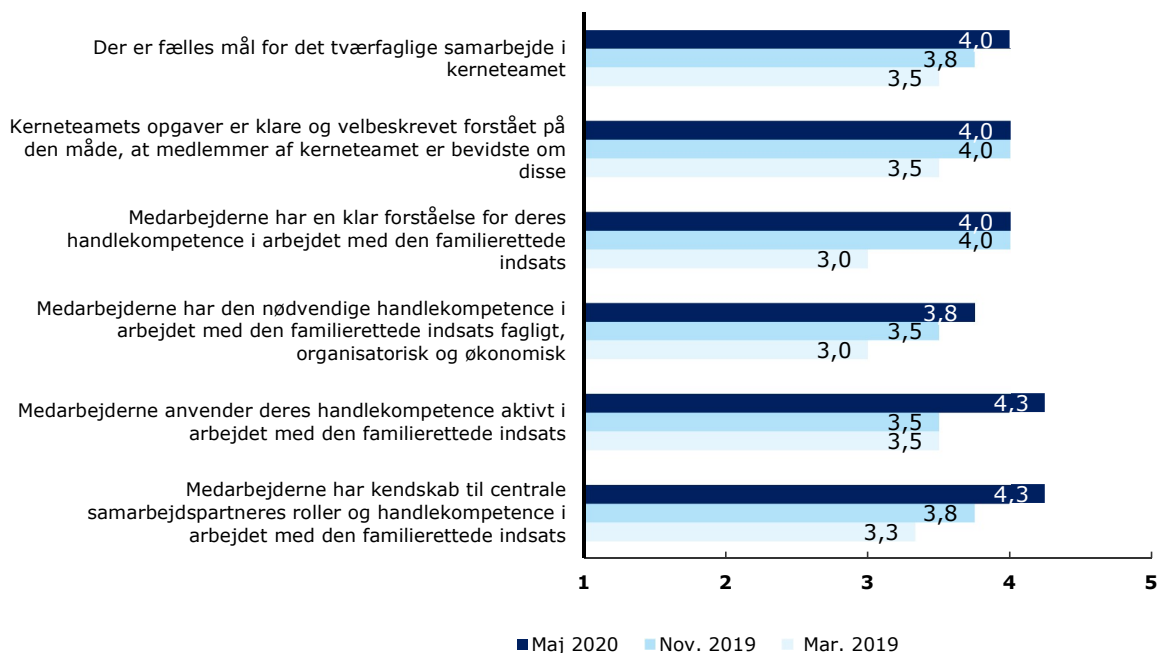
Figur B-1: Etablering af og aktivitetsniveau for styregrupper og faglige ledelsesnetværk i kommunerne (n=4)

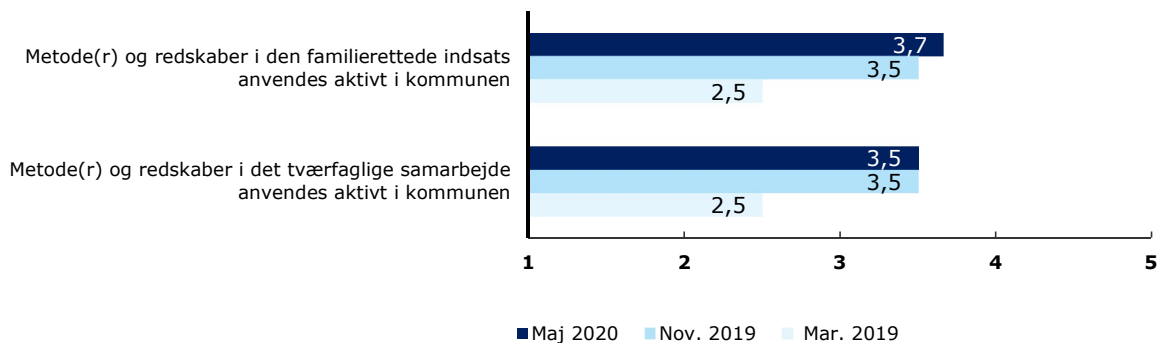
Figur B-2: Kerne-teamets opgaver er klare og forståelige (n=4)

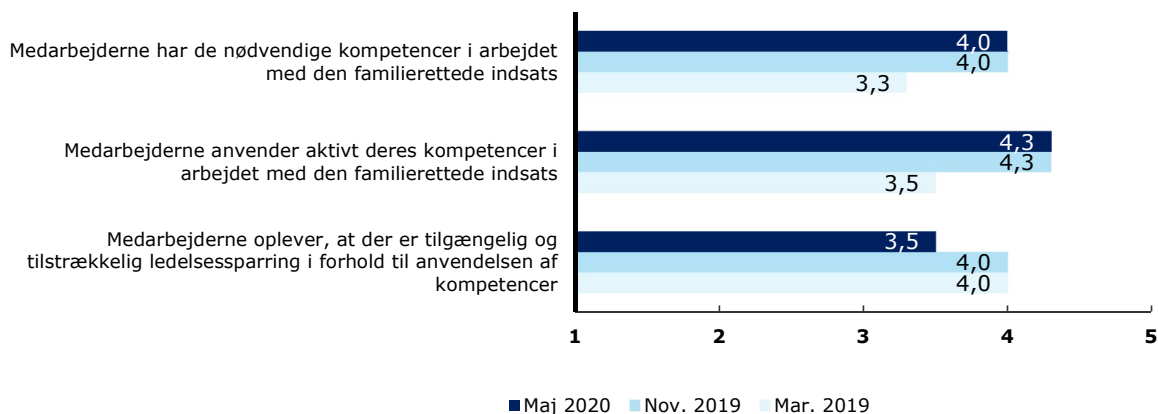
Figur B-5: Medarbejdernes forståelse for og anvendelse af handlekompetence samt kendskab til samarbejdspartnere (n=4)

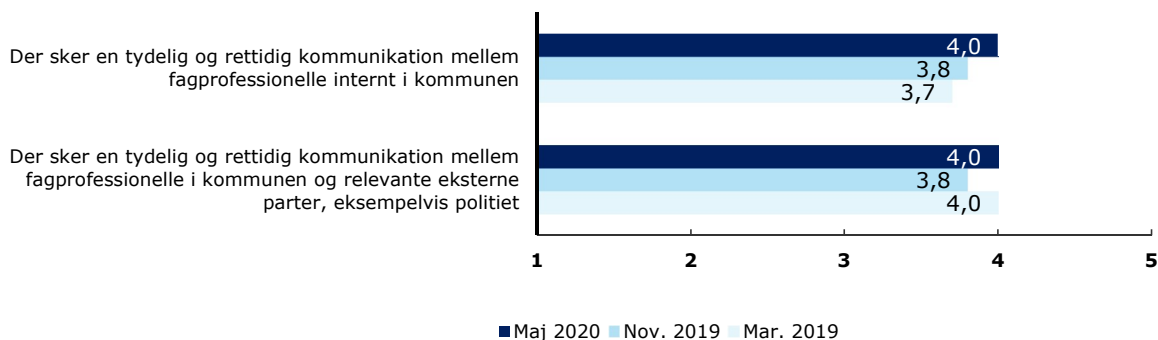
Figur B-6: Aktiv anvendelse af metoder og redskaber (n=4)

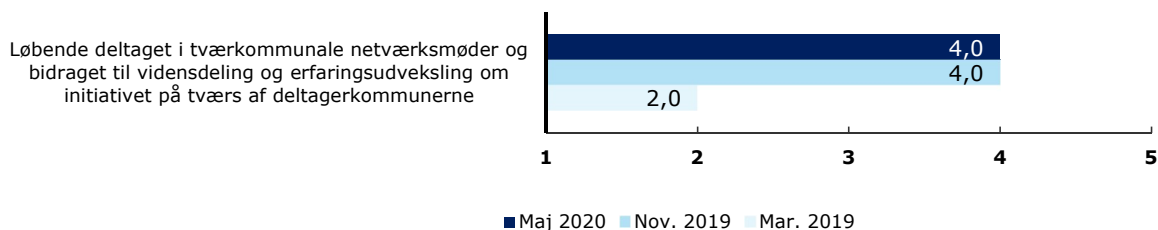
Figur B-7: Kompetencer hos medarbejderne (n=4)

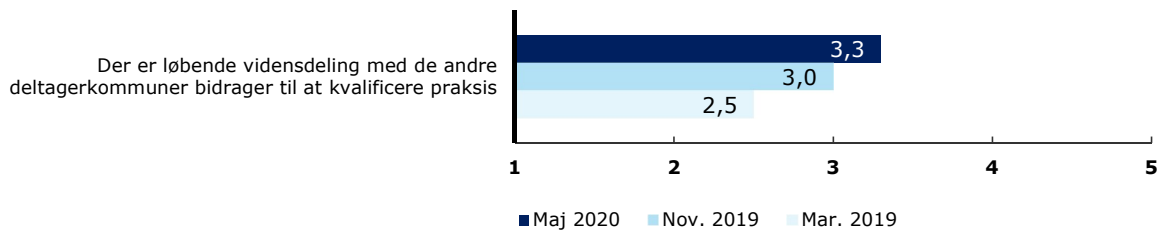
Figur B-8: Kommunikation blandt fagprofessionelle (n=4)

Figur B-9: Deltagelse i tværkommunale netværksmøder (n=4)

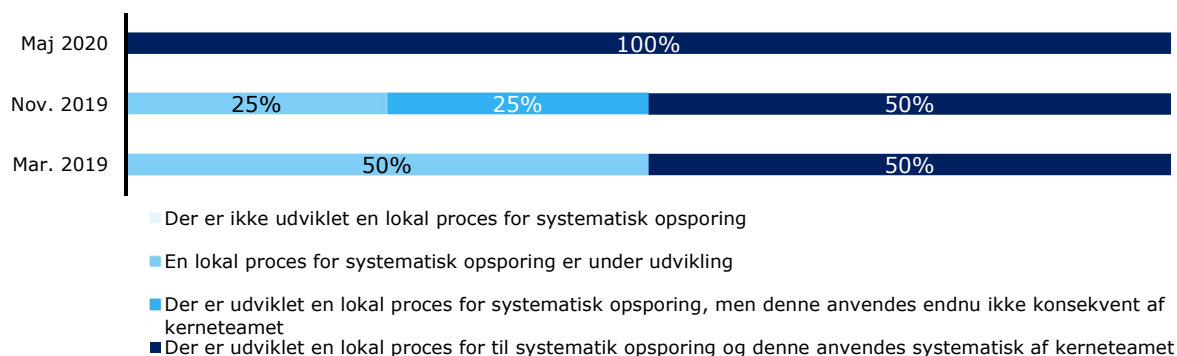

Figur B-10: Vidensdeling mellem deltagerkommunerne (n=4)

**Figur B-11: Udvikling af lokal proces for systematisk opsporing af børn, unge og deres familier anvendt af kerne-
teamet (n=4)**

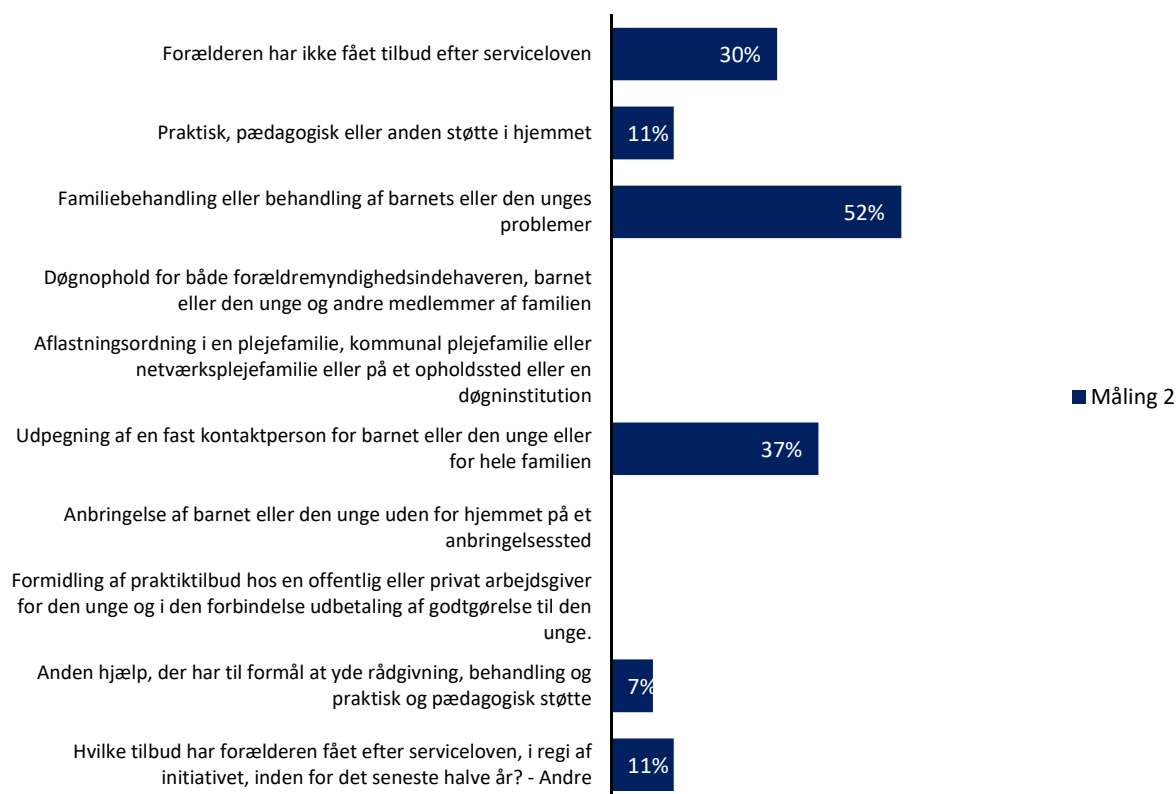
Er der udviklet en lokal proces for systematisk opsporing af børn, unge og deres familier som anvendes af kerneteamet?

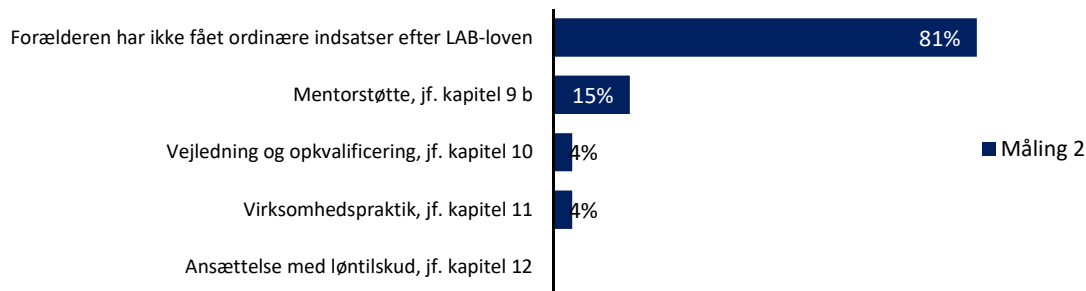
Øvrige data fra progressionsmålinger

Øvrige data om den familierettede indsats

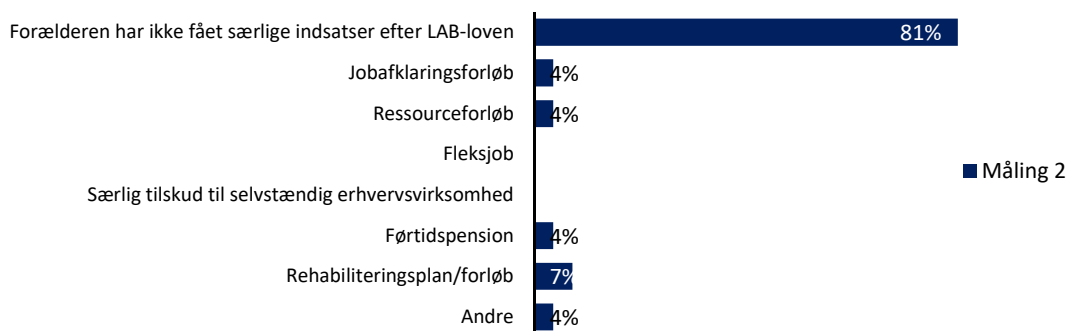
Figur B-12: Kommunernes iværksatte tilbud/foranstaltninger for familierne i initiativet (n=27)

Figur B-13: Ordinære indsatser som forældre har fået efter LAB-loven (n=27)

Figur B-14: Særlige indsatser som forældre har fået efter LAB-loven (n=27)

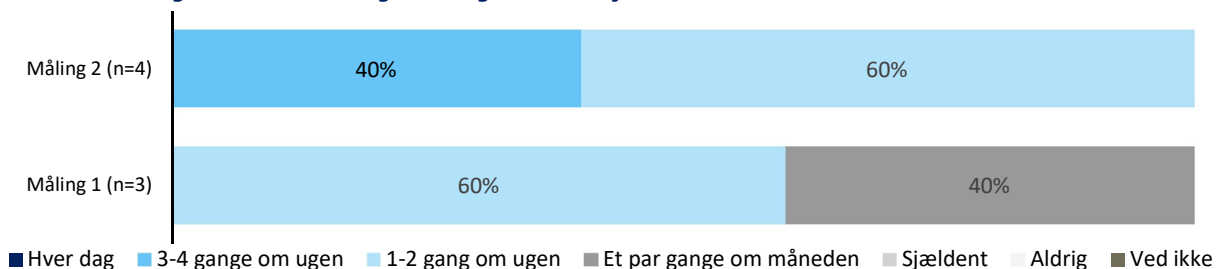
Øvrige data om familiernes udvikling i initiativet

Figur B-15: Udviklingen i andelen af børn/unge med fritidsjob (n=28)

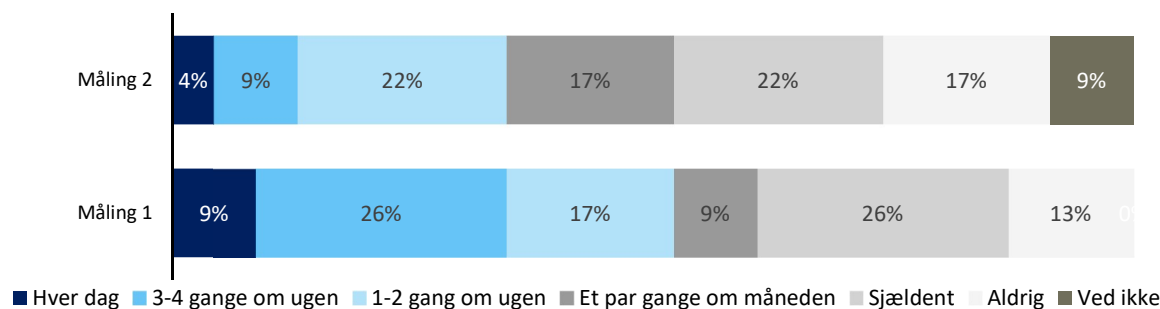
Note: Viser procentandelen af alle børn/unge i initiativet, som har et fritidsjob ved første og anden måling. Spørgsmålet er kun stillet til børn/unge over 13 år.

Figur B-16: Udvikling i hvor ofte den unge varetager sit fritidsjob

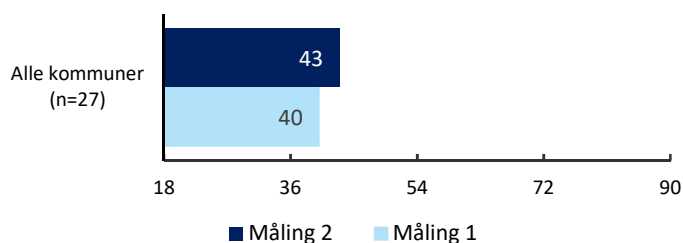

Note: Spørgsmålet er kun stillet til unge, der har et fritidsjob. Antal respondenter fremgår i parentes.

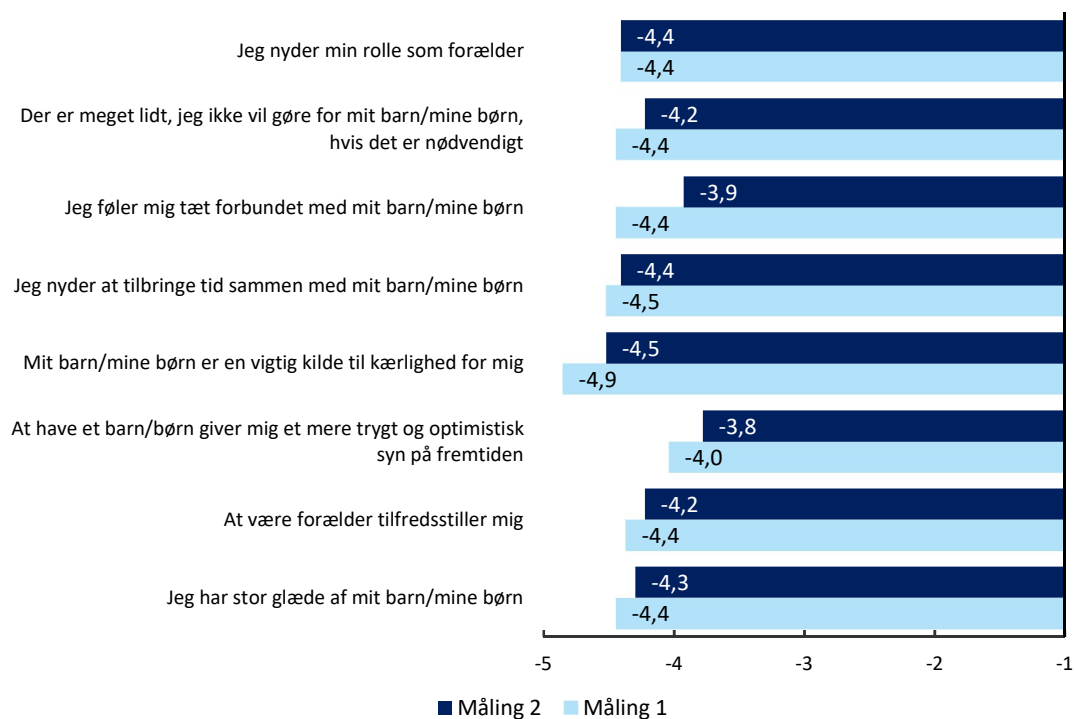
Figur B-17. Udvikling af hvor ofte barnet/den unge opholder sig i en SFO eller fritidsklub (n=23)

Figur B-18: Udvikling i forældrekompetencer på en samlet score – PSS

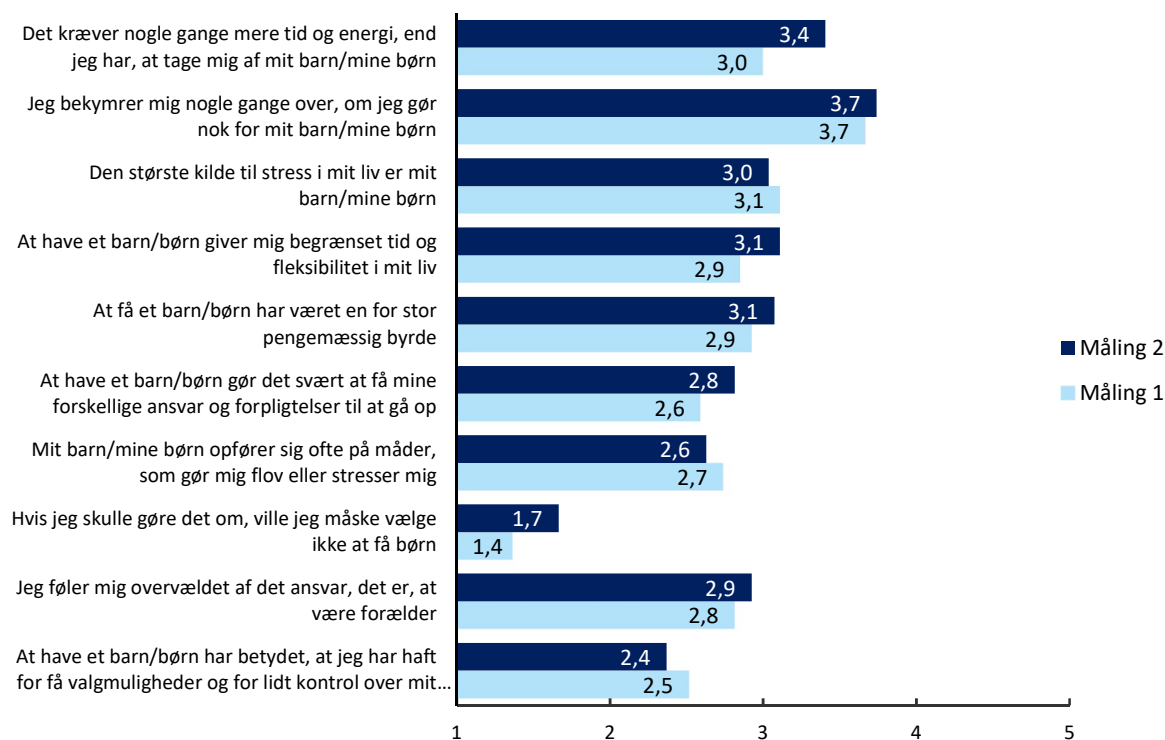

Figur B-19: Udvikling i forældrekompetencer på positive-items, der indgår i den samlede PSS score, og som indikerer lav grad af forældrerelateret stress (n=27)

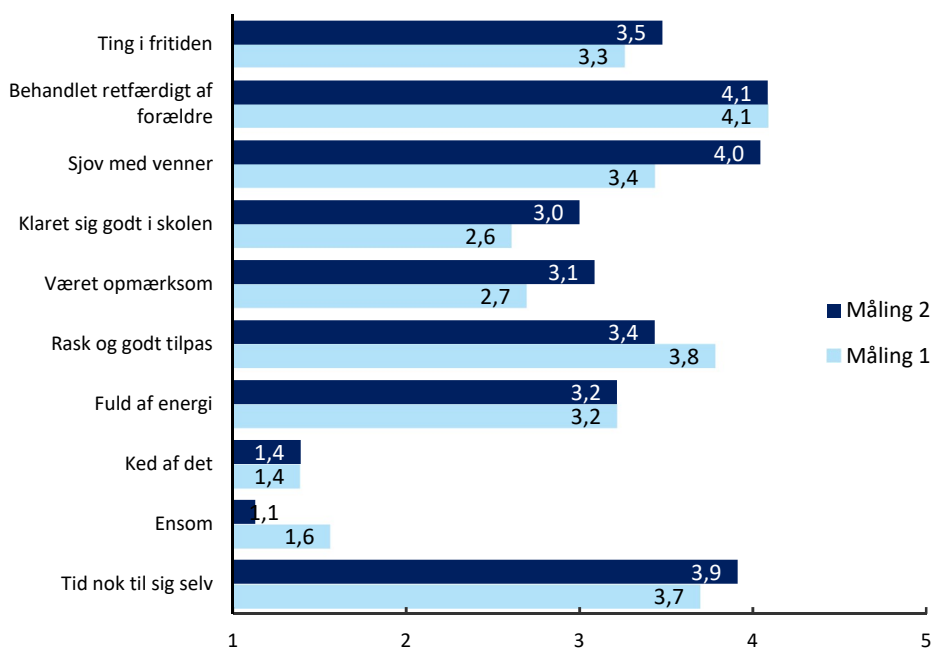
Note: En høj negativ værdi, er et udtryk for lav grad af forældrerelateret stress

Figur B-20: Udvikling i forældrekompetencer på items, der indgår i den samlede PSS score, og som indikerer høj grad af forælderrelateret stress (n=27)

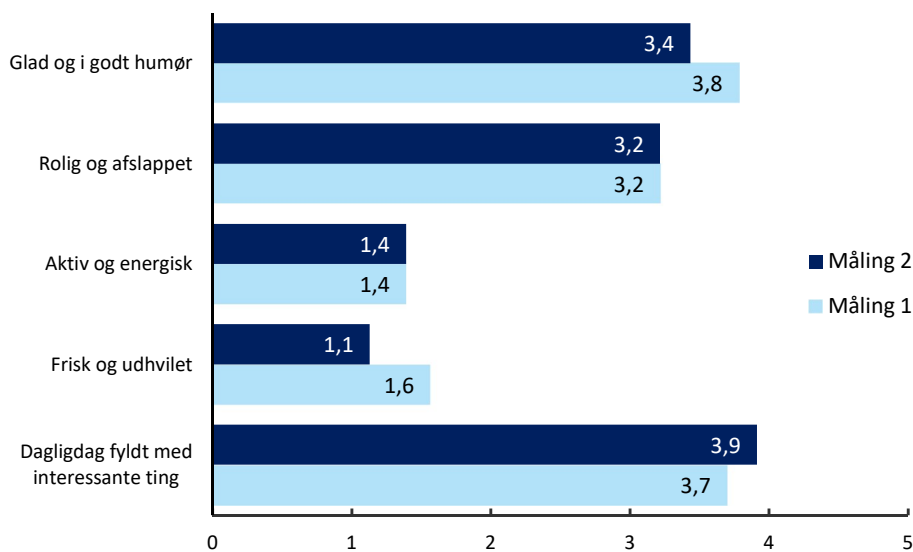

Note: En høj positiv værdi, er et udtryk for høj grad af forælderrelateret stress

Figur B-21: Udvikling på items, der indgår i den samlede Kidscreen-score (n=23)

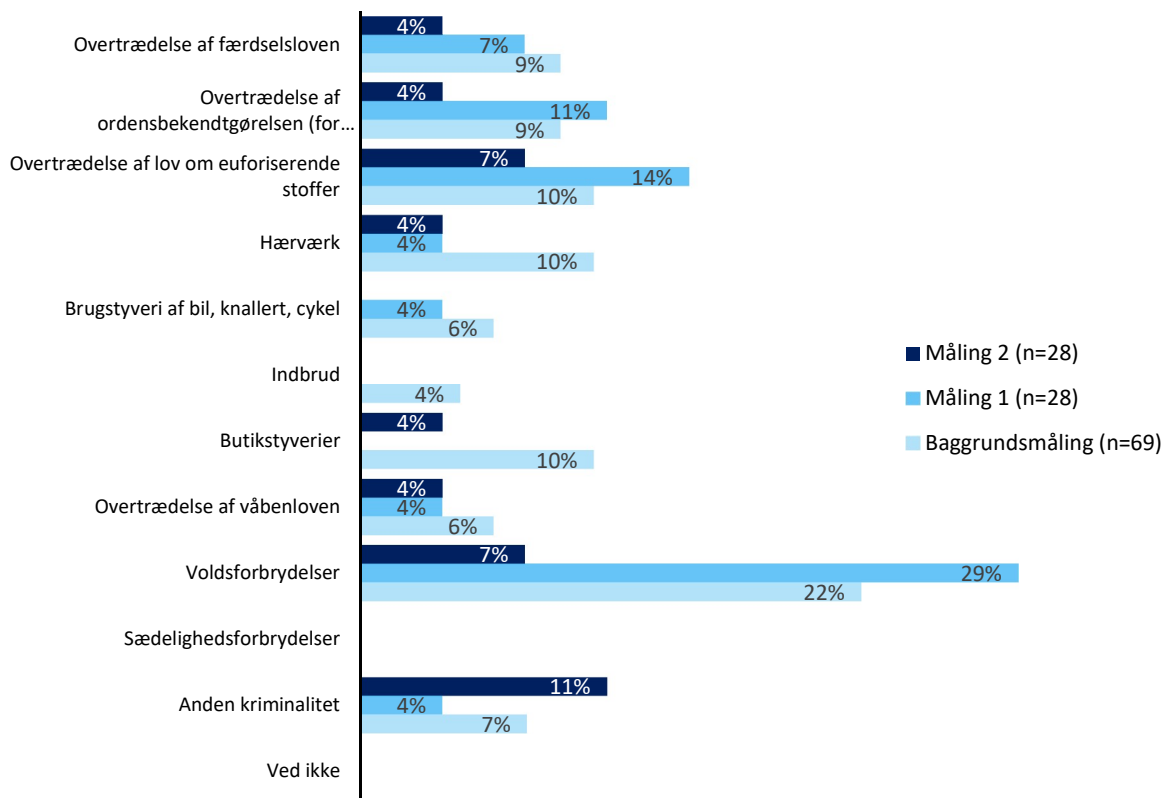

Figur B-22: Udvikling på items, der indgår i den samlede WHO-score (n=5)

Note: 0 svarer til "på intet tidspunkt", mens 5 svarer til "Hele tiden"

Figur B-23: Andel af børn og unge i initiativet, som har begået visse typer kriminalitet

Note: I baggrundsmålingen spørges der, om barnet/den unge 'tidligere' har begået disse typer kriminalitet. I progressionsmålinger spørges der, om barnet/den unge er 'blevet anholdt, sigtet og/eller dømt for at have begået kriminalitet i løbet af de seneste 6 måneder'.